

PŘÍLOHY ZÁVĚREČNÉ EVALUAČNÍ ZPRÁVY

K zakázce „Zhodnocení dosavadního pokroku při dosahování cílů OPŽP 2014–2020 II.“

5.1 Přehled zdrojů dat a literatury

Primární datové zdroje

- Datové sestavy MŽP
- MS 2014+

Ostatní datové zdroje

- Český statistický úřad
- Statistická ročenka životního prostředí 2020
- Zpráva o životním prostředí České republiky 2020
- Povodňový informační systém
- Informační systém odpadového hospodářství (ISOH)
- Český hydrometeorologický ústav
- Česká informační agentura životního prostředí

Další dokumentace

- Programový dokument OPŽP 2014-2020 a relevantní přílohy
- Jednotlivé výzvy a související dokumentace pro žadatele
- Pravidla pro žadatele a příjemce podpory z OPŽP 2014-2020 a relevantní přílohy
- Výroční zpráva o implementaci OPŽP 2014-2020 za rok 2020
- Metodický pokyn pro monitorování implementace evropských strukturálních a investičních fondů v České republice v programovém období 2014-2020
- Metodika pro hodnocení přínosu podpořených projektů v oblasti odpadového hospodářství z OPŽP 2007-2013 a 2014-2020 (IREAS, 2019)
- Metodika výpočtu přínosů SC 3.4 Dokončit inventarizaci a odstranit ekologické zátěže OPŽP 2014-2020

5.2 Biologická posouzení

ZPRACOVATEL

Integra Consulting s.r.o.
Pobřežní 18/16
Praha 8
186 00
Česká republika

IČ: 27566617
DIČ: CZ27566617
office@integracons.com
+420 774 541 484

integra
CONSULTING

Zpracovali:

RNDr. Ondřej Bušek, Ing. Michael Hošek

INTEGRA
group

Integra Consulting s.r.o. je členem konsorcia INTEGRA Group, v rámci kterého
se soustředí především na hodnocení vlivů záměrů na životní prostředí
– metodicky i prakticky.

1. Úvod

Předmětem předkládaného biologického posouzení efektu realizace projektu je projekt „Revitalizace Starého potoka a přilehlých mokřadů ve Vltavském luhu“ spolufinancovaný z prostředků Evropské unie v rámci Operačního programu Životní prostředí 2014 – 2020 (specifický cíl 4.1 „Zajistit příznivý stav předmětu ochrany národně významných chráněných území“, podporovaná aktivita 4.1.1 „Zajišťování péče o NP, CHKO, NPR, NPP a lokality soustavy Natura 2000 a dále PR a PP na pozemcích a/nebo stavbách ve vlastnictví státu s právem hospodaření organizační složkou státu (realizace opatření k zajištění či zlepšení stavu předmětů ochrany včetně tvorby či zlepšení stavu návštěvnické infrastruktury“).

Prostřednictvím projektu byly realizovány vybrané části Záchranného programu pro perlorodku říční (*Margaritifera margaritifera*) schváleného MŽP a SDO pro EVL Šumava. Projekt řeší problematiku revitalizace Starého potoka a přilehlých mokřadů ve Vltavském luhu za účelem zlepšení podmínek pro výskyt a rozmnožování perlorodky říční. Dle vyhlášky č. 395/1992 Sb. je tento druh klasifikován jako kriticky ohrožený, zároveň je předmětem ochrany EVL Šumava.

Cílem projektu bylo:

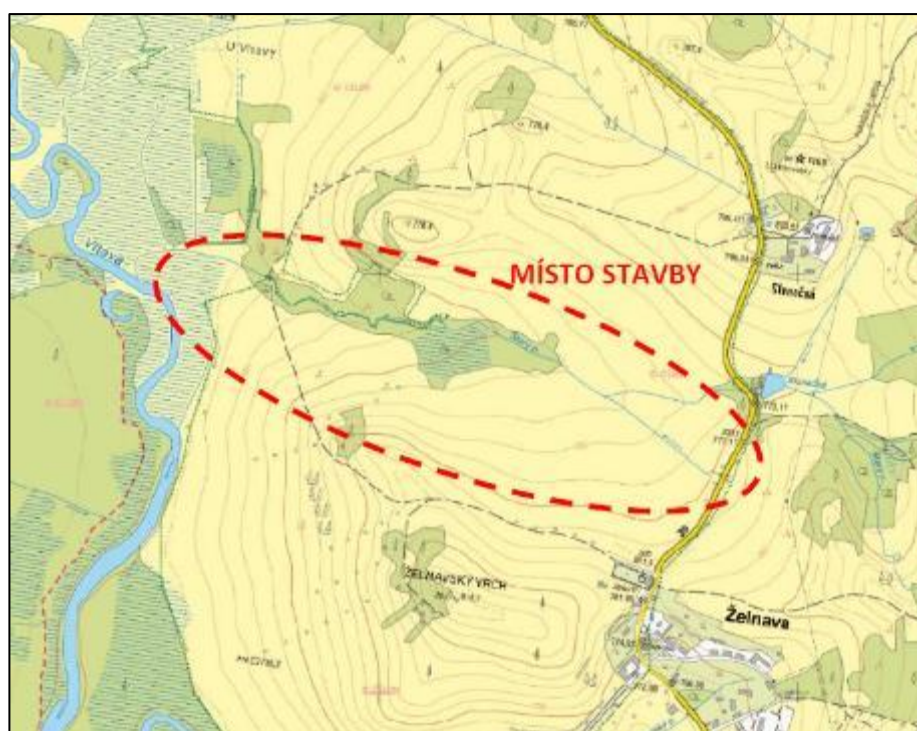
- 1) vytvoření podmínek pro přirozenou reprodukci původní šumavské populace pstruha potočního (*Salmo trutta* m. *fario*). Pstruh potoční je v současnosti v prostředí ČR jediným hostitelem larválních stádií perlorodky říční a stav jeho populace na jednotlivých lokalitách přímo ovlivňuje možnosti přirozené reprodukce perlorodek.
- 2) zvýšení hladiny podzemní vody, zastavení zrychleného odtoku povrchové vody systémem kanálů a podpoření obnovy aluviálních mokřadů a jejich role pro přirozené zadržování a vsakování vody v krajině.

2. Lokalizace projektu

Řešené území se nachází ve Vltavském luhu na levém břehu řeky Vltavy podél Starého potoka mezi řekou Vltavou a silnicí I. třídy č. 39. Dle správního členění spadá zájmové území do Jihočeského kraje, okresu Prachatice, obce Želnavy, k.ú. Želnavy (viz obrázek 1).

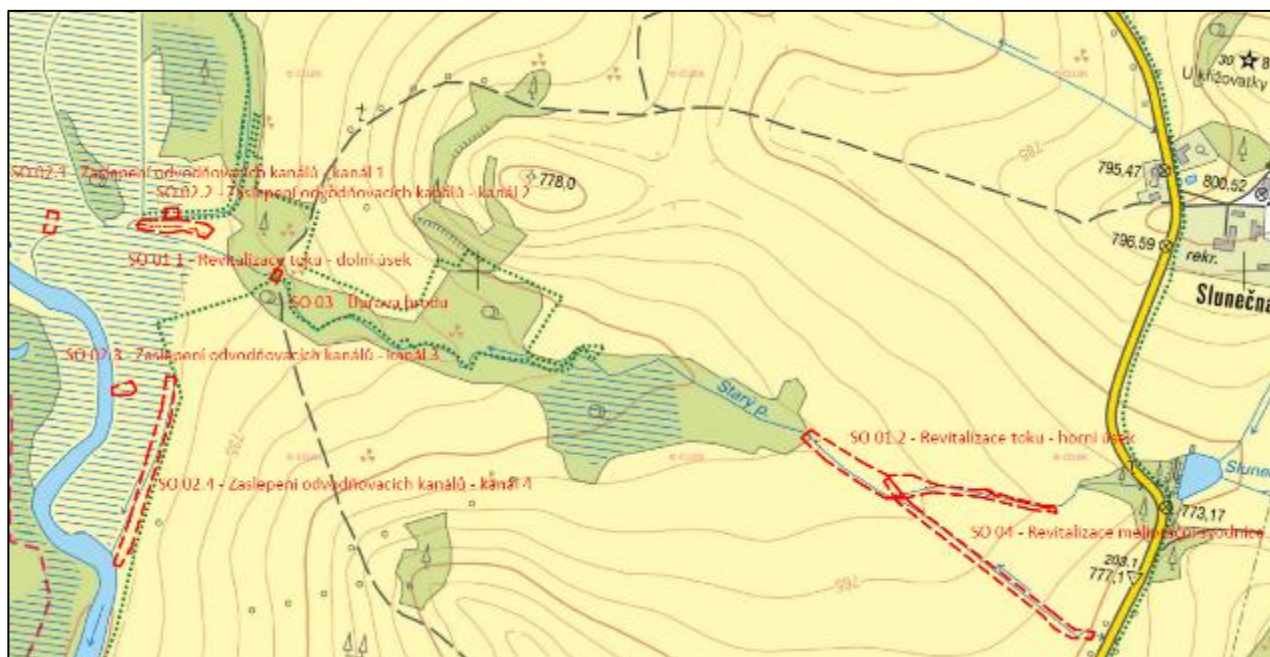
Jednotlivé lokality hodnocené v tomto biologickém posouzení (SO 01.1 až SO 04) jsou geograficky vymezeny umístěním dílčích stavebních objektů navržených v rámci posuzovaného projektu (viz obrázek 2).

Z hlediska zájmů ochrany přírody se řešená lokalita nachází v území s více úrovněmi ochrany. Řešené území je součástí Národního parku Šumava, dále je součástí soustavy lokalit Natura 2000 jako evropsky významná lokalita i ptačí oblast (CZ0314024 – Šumava, CZ0311041 – Šumava). Západní část lokality spadá mezi mokřady s mezinárodním významem (Šumavská rašeliniště – Vltavský luh) definované v Ramsarské úmluvě o mokřadech a celé území je také součástí Biosférické rezervace UNESCO.

Obrázek 1: Širší prostorové vztahy v zájmovém území

Zdroj: Vodohospodářský rozvoj a výstavba a.s. (2016)

Obrázek 2: Celkový situační výkres stavby (1: 5 000)

Zdroj: Vodohospodářský rozvoj a výstavba a.s. (2016)

3. Metodika

Cílem tohoto biologického posouzení je zhodnocení současného stavu zájmové lokality, kritické vyhodnocení přínosu jednotlivých provedených opatření a ověření, zda se podařilo realizací projektu dosáhnout výše uvedených projektových cílů.

Biologické posouzení bylo zpracováno na základě terénního šetření, které v zájmovém území proběhlo v listopadu 2021. Cílem terénní pochůzky bylo zjistit aktuální stav lokality po realizaci jednotlivých stavebních objektů s důrazem na jejich vliv na místní ekologické a krajinné vztahy. Navštívena byla všechna místa, kde došlo k realizaci jednotlivých opatření navržených v rámci posuzovaného projektu.

K navigaci v terénu a k porovnání stavu jednotlivých lokalit před a po realizaci projektu byly využity údaje z projektové dokumentace (Vodohospodářský rozvoj a výstavba a.s., 2016), včetně mapových podkladů a technických výkresů. Na lokalitě každého dílčího opatření byla pořízena fotodokumentace jejího stavu (viz kapitolu 8).

4. Popis výchozího stavu lokality před realizací projektu

Širší okolí zájmové lokality je využíváno převážně k zemědělskému hospodaření, a to především jako extenzivní louky a pastviny. Částečně je toto území odvodněno otevřenými melioračními kanály, nicméně odvodnění je ve špatném technickém stavu, neslouží již svému původnímu účelu a vzhledem k cílům ochrany NP Šumava není vhodné tyto plochy nadále zemědělsky využívat. Také meliorační svodnice na levém břehu Starého potoka pod silnicí byla nevhodně upravena a napřímena. Přirozené odtokové poměry v místě realizace projektu jsou tedy významně ovlivněny historickými odvodňovacími stavbami.

Přítoky Teplé Vltavy včetně Starého potoka mají upravená, místy opevněná koryta, která jsou většinou zahloubená, zkrácená a způsobují erozi lokálně v místě svého ústí do Vltavy. Zanášení dolních úseků přítoků jemnými sedimenty výrazně omezuje jejich původní funkci refugií hostitelských ryb i juvenilních stádí perlorodky říční. Vlivem umělého zahloubení koryt, zvýšení lesnatosti povodí a zaústění odvodňovacích systémů jsou přítoky Teplé Vltavy také chladnější, což neodpovídá ekologickým nárokům perlorodky říční.

V místě křížení koryta Starého potoka a polní cesty se nachází hospodářský přejezd zajištěný zatrubněním, které je však v nevyhovujícím technickém stavu a tvoří migrační překážku pro volný pohyb živočichů vázaných na vodní prostředí.

Dle informací NP Šumava se v dotčeném území vyskytuje silně ohrožený chřástal polní (*Crex crex*), tetřívěk obecný (*Tetrao tetrix*), kriticky ohrožená perlorodka říční či několik typů mokřadních biotopů, které jsou předmětem ochrany EVL Šumava.

5. Popis a posouzení stavu lokality po realizaci projektu

Lokalita SO 01.1 (Revitalizace toku – dolní úsek)

Původní návrh spočíval ve vytvoření směrově a hloubkově proměnlivého koryta přirozeného charakteru v meandračním pásu v délce 102 m. Nicméně tato část posuzovaného projektu nebyla nakonec realizována, z důvodu výskytu silně ohroženého bobra evropského (*Castor fiber*), který si v dolní části potoka postavil několik hrází. Bobr evropský svým působením přispívá k přirozené revitalizaci toků a mokřadů, zvyšuje hladinu podzemní vody a retenční potenciál krajiny. Správa Národního parku Šumava tedy dopisem ze dne 29. 6. 2018 (č. j.: NPS 06158/2018) požádala Státní fond životního prostředí o změnu v projektu – vypuštění objektu SO 01.1, čemuž bylo následně vyhověno.

Vzhledem k výše uvedenému tedy nebyl stav lokality SO 01.1 v rámci předkládaného biologického posouzení hodnocen.

Lokalita SO 01.2 (Revitalizace toku – horní úsek)

Realizované opatření spočívalo ve vytvoření směrově a hloubkově proměnlivého koryta přirozeného charakteru v meandračním pásu v délce 160 m, v celkové délce koryta 180 m a s proměnlivým sklonem cca 2,2 – 3,5 %. Poloměr oblouků byl navržen do 1 m a šířka meandračního pásu 4 m. Tvar koryta je schematizován lichoběžníkem šířky ve dně cca 0,5 m a hloubky cca 0,4 m. Nové koryto bylo navrženo na pravém břehu původního koryta Starého potoka.

V současnosti je většina lokality SO 01.2 tvořena rozsáhlým mokřadním biotopem vzniklým zaslepením původního nevhodně napřímeného a zahlobeného koryta systémem dřevěných přehrážek a zasypáním. Zjevně došlo k výraznému vzduť hladiny podzemní vody, takže dnes je většina nivy na předmětné lokalitě bažinatého charakteru s vodní hladinou ve výšce do cca 30 cm a bahnitým dnem. V místě původního koryta vzniklo několik větších tůní s otevřenou vodní hladinou o průměru do cca 5 m. Z hlediska vegetace je lokalita tvořena mokřadním rostlinným společenstvem s dominancí chrastice rákosovité (*Phalaris arundinacea*) a s významným podílem sítiny rozkladité (*Juncus effusus*). Detailnější botanické zkoumání lokality však nebylo s ohledem k termínu terénního průzkumu a k cílům tohoto biologického posouzení provedeno.

Vzhledem k výše zmíněné vzduť hladině spodní vody a bujně mokřadní vegetaci je nově vytvořené meandrující koryto v terénu jen obtížně viditelné, místy se zcela ztrácí. V novém korytu dochází také k výraznému ukládání bahnitého sedimentu a jeho lokálnímu zazemňování. Takovýto charakter vodního toku nelze považovat z hlediska ekologických nároků pstruha potočního za optimální. Chybí např. štěrkové dno či dostatek vhodných břehových úkrytů. Výskyt pstruha potočního nicméně nelze v revitalizované části toku vyloučit, dále proti proudu Starého potoka je však již krajně nepravděpodobný.

Na základě aktuálního stavu lokality lze tedy konstatovat, že realizací opatření SO 01.2 nedošlo k signifikantnímu přispění k naplnění prvního cíle projektu, tedy vytvoření podmínek pro přirozenou reprodukci původní šumavské populace pstruha potočního. Na druhou stranu realizací opatření velmi pravděpodobně došlo k zvýšení teploty vody, k diverzifikaci prostředí a ke zlepšení koloběhu látek (snížení nadměrného množství ve vodě rozpuštěných živin), což je v širším hydrologickém kontextu možné považovat za podporu přirozené reprodukce perlorodky říční.

Nepochybně však realizací opatření SO 01.2 došlo k naplnění druhého projektového cíle – zvýšení hladiny podzemní vody, zastavení zrychleného odtoku povrchové vody systémem kanálů a podpoření obnovy aluviálních mokřadů a jejich role pro přirozené zadržování a vsakování vody v krajině. Na lokalitě vzniklý mokřadní biotop je navíc biologicky velmi cenný s významným potenciálem výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, obzvláště obojživelníků a ptáků.

Lokality SO 02.1, 02.2, 02.3 a 02.4 (Zaslepení odvodňovacích kanálů – kanály 1, 2, 3 a 4)

Na zájmových lokalitách byly příčně přehrazeny odvodňovací rýhy dřevěnými přehrázkami a následně byly úseky mezi hrázemi vyplněny přírodním materiálem.

Realizací těchto opatření došlo na lokalitách ke zvýšení hladiny podzemní vody, omezení zrychleného odtoku povrchové vody systémem kanálů a rozvoji aluviálních mokřadů, čímž bylo dále podpořeno přirozené zadržování a vsakování vody v krajině. Tato opatření tedy jednoznačně přispívají k naplnění druhého projektového cíle.

Lokalita SO 03 (Úprava brodu)

Na lokalitě cca 400 m nad soutokem s Vltavou, kde koryto Starého potoka kříží nezpevněná komunikace, byl vybudován nový brod. Brod je tvořený kamennou rovinou, která je na obou okrajích stabilizována kamennými prahy. Vzhledem k mírnému nadřazení vody v brodu a dostatečně prostupným štěrbinám v jeho prazích netvoří brod na rozdíl od předchozího zatrubnění migrační překážku v toku. Lze tedy konstatovat, že realizací opatření SO 03 došlo k podpoře podmínek pro přirozenou reprodukci původní šumavské populace pstruha potočního, a tedy k přispění k prvnímu cíli projektu.

Lokalita SO 04 (Revitalizace meliorační svodnice)

Meliorační svodnice je vedena na levém břehu Starého potoka v horním úseku toku a propojuje propustek pod silnicí I/39 a Starý potok. V rámci projektu došlo k její revitalizaci spočívající ve vytvoření málo kapacitního členitého koryta.

V současnosti je nově vytvořené meandrující koryto v terénu místy obtížně viditelné, částečně se zazemňuje a přerůstá mokřadní vegetací.

Realizací opatření SO 04 nicméně došlo na lokalitě ke zvýšení hladiny podzemní vody, omezení zrychleného odtoku povrchové vody a rozvoji aluviálních mokřadů, čímž bylo dále podpořeno přirozené zadržování a vsakování vody v krajině. Opatření tedy zjevně přispívá k naplnění druhého projektového cíle.

6. Závěr

Na základě provedeného biologického posouzení efektu realizace projektu lze konstatovat, že projekt „Revitalizace Starého potoka a přilehlých mokřadů ve Vltavském luhu“ spolufinancovaný z prostředků Evropské unie v rámci Operačního programu Životní prostředí 2014 – 2020 dosáhl svých deklarovaných cílů. Projekt prostřednictvím realizace jednotlivých opatření podpořil vznik podmínek pro přirozenou reprodukci původní šumavské populace pstruha potočního, zároveň došlo v zájmovém území k zvýšení hladiny podzemní vody, zastavení zrychleného odtoku povrchové vody systémem kanálů a podpoření obnovy aluviálních mokřadů a jejich role pro přirozené zadržování a vsakování vody v krajině.

Kriticky lze nahlížet pouze na realizaci opatření SO 01.2 (Revitalizace toku – horní úsek), kde vzhledem k vzduté hladině spodní vody a bujné mokřadní vegetaci je nově vytvořené meandrující koryto v terénu jen obtížně viditelné, místy se zcela ztrácí. V novém korytu dochází také k výraznému ukládání bahnitého sedimentu a jeho lokálnímu zazemňování. Takovýto charakter vodního toku nelze považovat z hlediska ekologických nároků pstruha potočního za optimální. Realizací opatření SO 01.2 tedy nedošlo k signifikantnímu přispění k naplnění prvního cíle projektu, tzn. vytvoření podmínek pro přirozenou reprodukci původní šumavské populace pstruha potočního. Na druhou stranu realizací opatření velmi pravděpodobně došlo k zvýšení teploty vody, k diverzifikaci prostředí a ke zlepšení koloběhu látek (snížení nadměrného množství ve vodě rozpuštěných živin), což je v širším hydrologickém kontextu možné považovat za podporu přirozené reprodukce perlorodky říční.

Nepochybně však realizací opatření SO 01.2 došlo k naplnění druhého projektového cíle – zvýšení hladiny podzemní vody, zastavení zrychleného odtoku povrchové vody systémem kanálů a podpoření obnovy aluviálních mokřadů a jejich role pro přirozené zadržování a vsakování vody v krajině. Na lokalitě vzniklý mokřadní biotop je navíc biologicky velmi cenný s významným potenciálem výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, obzvláště obojživelníků a ptáků.

7. Použité informační zdroje

HEJDA, R., FARKAČ, J., CHOBOT, K., eds.: Červený seznam ohrožených druhů České republiky – Bezobratlí. *Příroda*. 2017, **36**, 1-612.

CHOBOT, K., NĚMEC, M., eds.: Červený seznam ohrožených druhů České republiky – Obratlovci. *Příroda*. 2017, **34**, 1-82.

Vodohospodářský rozvoj a výstavba a.s.: *Revitalizace Starého potoka – projektová dokumentace*. Praha, 2016.

Směrnice Rady 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin

Vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

8. Fotodokumentace

Obrázek 3: Nové koryto Starého potoka po realizaci opatření SO 01.2 (Revitalizace toku – horní úsek)

Obrázek 4: Tůň vzniklé přehrazením původního koryta Starého potoka v rámci realizace opatření SO 01.2 (Revitalizace toku – horní úsek)

Obrázek 5: SO 02 (Zaslepení odvodňovacích kanálů)

Obrázek 6: SO 03 (Úprava brodu)

Obrázek 7: SO 04 (Revitalizace meliorační svodnice)

Zlepšení druhové a prostorové skladby lesa na LHC Litoměřice

Biologické posouzení efektu realizace projektu podpořeného v rámci Operačního programu Životní prostředí

ZPRACOVATEL

Integra Consulting s.r.o.
Pobřežní 18/16
Praha 8
186 00
Česká republika

IČ: 27566617
DIČ: CZ27566617
office@integracons.com
+420 774 541 484

integra
CONSULTING

Zpracovali:
Ing. Dušan Utínek, Ph.D.

INTEGRA
group

Integra Consulting s.r.o. je členem konsorcia INTEGRA Group, v rámci kterého
se soustředí především na hodnocení vlivů záměrů na životní prostředí
– metodicky i prakticky.

1. Úvod

Předmětem posouzení je projekt „Zlepšení druhové a prostorové skladby lesa na LHC Litoměřice“ spolufinancovaný z prostředků Evropské unie v rámci Operačního programu Životní prostředí 2014 – 2020 (specifický cíl 4.3 „Posílit přirozené funkce krajiny“, podporovaná aktivita 4.3.4. „Zlepšování druhové, věkové a prostorové struktury lesů zařízených LHP mimo ZCHÚ a území soustavy Natura“).

Projekt řeší dosadby melioračních a zpevňujících dřevin přirozené druhové skladby, úpravu druhové a prostorové skladby včetně zajištění ochrany a nezbytné následné péče. Cílem projektu je zlepšení druhové skladby lesa ve prospěch listnatých melioračně zpevňujících dřevin a přirozené skladby lesa s dosažením budoucího ekologicky stabilního a zároveň produkčního lesa.

2. Popis lokality

Dosadby byly realizovány v letech 2018 - 2019 v 7 jednotkách prostorového rozdělení lesa (JPRL) o různé rozloze. Některé JPRL se nachází v území v několika částech a projekt byl v těchto jednotlivých částech realizován. Jednotlivé lokality a z nich v rámci hospodářské úpravy lesů vytvořené JPRL v celkovém počtu 7, ve kterých byl projekt realizován, se nacházejí ve větším komplexu smíšeného, převážně listnatého lesa. Porosty v šetřeném území jsou tvořeny z větší části dřevinami původní dřevinné skladby. Šetřené území s plochami realizovaného projektu se nachází ve větším komplexu lesa, který zasahuje do katastrálních území Kostomlaty pod Řípem, Černouček a Horní Beřkovice (okres Litoměřice, Ústecký kraj).

3. Metodika

Cílem tohoto biologického posouzení je zhodnocení současného stavu zájmové lokality a vyhodnocení přínosu jednotlivých provedených opatření.

Pro formulaci závěrů byl porovnán současný stav jednotlivých dílčích lokalit (částí JPRL, kde byl projekt realizován) s činnostmi uvedenými v projektové dokumentaci projektu Zlepšení druhové a prostorové skladby lesa na LHC Litoměřice v kap. 9.2., na stranách 38 až 40 projektu, a hodnoceno, zda tyto činnosti byly provedeny. Terénní šetření bylo provedeno v listopadu 2021.

4. Popis a posouzení výchozího stavu lokality před realizací projektu

Popis lokalit

734 a 01a – je rozsáhlý (celkem 3,63 ha) a rozkládá se na 5 částech západního lesního výběžku Břekyně v rovinatém terénu. Porost je přehoustlý, zanedbaný, na několika místech nalétlý svídou krvavou, která tvoří neproniknutelný křovitý koberec na 4 plochách o plochách cca 0,15 ha. Původně byl porost zakládán s naoráváním půdy, jsou zde patrné brázdy a v horním patře bylo ponecháno několik výstavků borovice pro přirozenou obnovu lesa. Porost se dle plánů nepodařilo obnovit cílovými dřevinami dle LHP (BO, BK, MD, DB), z 80 % zde roste přeštíhlená bříza bradavičnatá, svída krvavá, bez černý, několik zbytků dubu letního, modřínu opadavého a borovice lesní. Porost potřebuje nutně prořezávku v přeštíhlené nalétnuté bříze s podporou dubu letního, vyřezáním modřínu opadavého (není původní dřevina). Křoviny a keře zaplňují plochu pro cílové dřeviny. Na této lokalitě bude provedena prořezávka škodících dřevin s podporou přirozené druhové skladby, výřez křovin a na vzniklých volných plochách bude doplněno DB, LP, HB. Dřeviny, které budou nově doplněny budou oploceny proti tlaku zvěře.

734 B 00 – je porostní skupina rozkládající se v západní části Tmavého dolíku na rovinatém terénu. Dle popisu v LHP (od roku 2007) by měl být porost již zajištěný, avšak nevykazuje stav zajištění. Na více jak polovině plochy nerostou cílové dřeviny, pouze křoviny, buřeň a v západní části trnovníky akáty, modříny opadavé a dub červený. Na mezernaté části zůstaly v buňení odrostlé sazenice dubu letního, lípy srdčité (pravděpodobně také místně nalétlá spolu s habrem obecným. Tyto dřeviny budou vyřezány a nahrazeny cílovou vhodnou dřevinou DB. Mezernaté části s LP a HB budou také doplněny DB. Celá plocha porostu 0,49 ha bude z důvodu udržení stávajících a nově doplněných dřevin, oplocena.

734 C 10 – je rozsáhlá porostní skupina o rozloze 10,19 ha v zastoupení DB 44 %, HB 35 %, LP 16 % BR 4 a JV 1 %. Projekt řeší silně nalétnutý pruh (seč) vytěžený v roce 2012. Je zde velká variabilita přirozeného listnatého náletu – DBZ, JS, BK, JV, KL, HB, LP a v dolní části směrem k poli také BK. Všechny náletové dřeviny jsou každoročně skousávány srnčí zvěří a nemůžou tedy zdárně odrůstat. Zaplacením náletové části 1,77 ha ve dvou částech (2 oplocenky) a pravidelným ožínáním odrůstajících náletů se podaří přirozeně obnovit část porostní skupiny.

737 B 12 – celá porostní skupina je poměrně rozsáhlá (2,74 ha) s velkým podílem BO (57%), DB (24 %), DBZ (7 %), MD, DBC, BK, LP, BR. Na řešené části – seč z roku 2012 o výměře 0,31 ha jsou patrné zbytky zalesněné BO a DB. Plocha je značně mezernatá, BO zmizela na podmáčených částech se sítinou. Plocha bude doplněna DB na polovině plochy (s BO se zde do budoucna nepočítá, byla na vlhké lokalitě nevhodně zvolená) a ochráněna oplocenkou proti tlaku srnčí zvěře.

733 C 09 – je rozsáhlá porostní skupina (3,03 ha) s třemi obnovenými plochami z nedávné doby, avšak zarostlé náletovými křovinami (svída, bez, pámelník), dubem červeným, modřínem. Na místě je nefunkční

rozpadlá dřevěná oplocenka, která bude odstraněna mimo projekt. Plevelné dřeviny a křoviny budou v prořezávce vyřezány a namísto nich budou plochy doplněny dubem letním. Ostatní vhodné nalétnuté dřeviny – JS, LP apod. budou ochráněny spolu s doplněným DB třemi oplocenkami.

734 H 12e – porostní skupina popsaná s 50 % BO, 45 MD, 5 % DBZ na rovinatém terénu. Celá plocha je nalétnutá dubem červeným a modřínem opadavým, keři a úporná buřeň brání odrůstání cílových dřevin. Porost je z pohledu lesnického značně mezernatý, bude doplněn DB, LP, HB a ochráněn oplocenkou. Nalétnuté cílové dřeviny budou také takto ochráněny před tlakem zvěře.

734 H 12 b/01b – porostní skupina je značně rozvolněná o výměře 1,53 ha s dvěma etážemi. V porostu jsou nalétnuté keře různého druhu, nepůvodní dub červený, modřín opadavý a zabírají místo vhodným cílovým dřevinám. Nevhodné škodící dřeviny budou vyřezány, uklizen klest a do celé etáže 12 b se zakmeněním menším než 3 (BO 54 %, MD 25%, DB 21%) budou do podsadby doplněny DB a LP. Nově doplněné dřeviny spolu se zbylými vhodnými dřevinami budou oploceny proti tlaku zvěře.

Popis lesních porostů

Lesní porosty, jsou na stanovištích s úpornou buření třtiny, ostružiníku a náletů různých druhů křovin a nepůvodních dřevin. Původně založené kultury jsou značně mezernaté, nalétnuté nevhodnými dřevinami např. trnovníkem akátem, dubem červeným, modřínem opadavým, svídou a bezem ve velkém množství. Porosty jsou díky buření a keřům mezernaté - nezajištěné, jejich zajištění navíc ztěžuje tlak zvěře (srnčí a černá). Mezernaté porosty poskytují prostor k podpoře lesních společenstev směrem k smíšenému až listnatému lesu, které zahrnují úpravu jejich druhové skladby i změnu struktury porostu přechodem k odlišnému hospodářskému způsobu. Podroostní způsob nebo dokonce jednotlivě až skupinovitě výběrný způsob budou mít vzhledem ke své velké variabilitě a plastičnosti v podmínkách Polabí širší využití, a to zejména v částech lesních porostů, kde výrazně převažují ekologické a environmentální funkce nad funkcí produkční.

Zdejší růstové podmínky vyhovují mimořádně listnáčům např. dub letní, lípa srdčitá, javor klen i mléč, habr obecný, jasan ztepilý. Na balvanitých svazích a ve svahových úžlabích vyhovují místní podmínky klenů a jasanů. V nižších polohách převažují dubové porosty, jejichž produkční optimum je na těžších hlubokých půdách. Časté jsou i nepravé kmenoviny, zejména na okrajích komplexů. Borové porosty jsou vázány na písčité půdy pískovcových obvodů. V některých komplexech lesa je přimíšený modřín (v minulých letech často používán v neúnosné míře, nyní je jeho použití korigováno ustanoveními zákona č.114/92 Sb. o ochraně přírody a krajiny ve znění platných předpisů), na obohacených půdách dobře odrůstá a zmlazuje se lípa srdčitá.

Posouzení stavu porostů lokalit

Stav lesních porostů je z pohledu lesnického neuspokojivý, porosty jsou značně mezernaté, je zde zanedbaná výchova (nejsou včas provedené prořezávky pro podporu cílových dřevin) a ochrana proti buření a zvěři. Pro zdárné odrůstání lesních kultur je nutno prakticky neustále systematicky řešit silný tlak buřene

a zvěře (zejména srnčí). Z tohoto důvodu je stěžejní oplocení ploch doplněných listnatými dřevinami a maximální péče – ochrana proti buření. Ochrana proti buření je součástí dvouleté následné péče projektu.

Z pohledu zachování původních dřevin a přenosů biologického materiálu jsou některé lokality (např. porost 734 C 10) cenné, neboť jsou na plochách nalétnuté listnaté dřeviny, které jsou v dané lokalitě vhodné, vyskytují se zde přirozeně listnaté produkční dřeviny ve velkém množství. Vzhledem k tomu, že přirozeně obnovený les vykazuje do budoucna lepší ekologickou stabilitu, je vhodné tyto plochy oplotit proti tlaku zvěře a nechat je do stadia tyčkoviny vytvořit počínající kostru lesního porostu. Následnou prořezávkou pak do budoucna vytvořit stabilní listnatý les, který bude plnit jak produkční, tak mimoprodukční funkce.

5. Popis a posouzení stavu lokality po realizaci projektu

Popis lokalit

734 a 01a – Terénním šetřením bylo zjištěno, že opatření uvedená v Projektu Zlepšení druhové a prostorové skladby lesa na LHC Litoměřice (dále jen Projekt) v kap. 9.2., na stranách 38 až 40 projektu, byla provedena. Současný stav 5 částí této JPRL (celkem 3,63 ha) jsou oplocené porostní skupiny s významným zastoupením melioračních a zpevňujících dřevin, kde byla provedena redukce břízy bradavičnaté a výřez svídy krvavé i dalších keřů, konkurujících výsadbě melioračních a zpevňujících dřevin. Cílem výchovných zásahů byla podpora především dubu letního a dalších dřevin přirozené dřevinné skladby, což se v dostatečné míře ukazuje jako splněné. Výsadbu - doplnění DB, LP, HB nebylo vzhledem k době od provedení zásahu možné hodnotit. Všechny části uvedené JPRL byly nově oploceny proti zvěři.

734 B 00 – v této JPRL byla jedna plocha s provedenými opatřeními, která dle Projektu byla realizována. Doplnění sazenic dubu letního v rámci projektu vzhledem k době od zásahu je obtížné hodnotit, nicméně nové sazenice – mladí jedinci dubu letního se na ploše vyskytují. Celá plocha je nově oplocena.

734 C 10 – je rozsáhlá porostní skupina o rozloze 10,19 ha s nově vytvořenými 4 obnovními prvky – mladými výsadbami po předchozí obnovní těžbě. Předmětem projektu je silně nalétnutý pruh (seč) vytěžený v roce 2012. Nachází se zde již zajištění jedinci z náletu dřevin přirozené dřevinné skladby – DBZ, JS, JV, KL, HB, LP a v dolní části směrem k poli také BK. Celá plocha ve všech 4 segmentech je nově oplocena a jedinci dřevin přirozené dřevinné skladby zdárně odrůstají.

737 B 12 – jeden segment o výměře 0,31 ha, na kterém byla realizována opatření z projektu. Celá porostní skupina je podstatně větší (2,74 ha). Doplnění sazenic dubu letního v rámci projektu vzhledem k době od zásahu je obtížné hodnotit, nicméně nové sazenice – mladí jedinci dubu letního spolu s pozůstatky výsadby dubu letního a borovice lesní z předchozího období se na ploše vyskytují. Celá plocha je nově oplocena.

733 C 09 – je rozsáhlá porostní skupina (3,03 ha) se třemi novými obnovenými plochami – obnovními prvky z nedávné doby. Na plochách rostou dřeviny z výsadby, případně vhodné druhy z přirozeného zmlazení (JS,LP) a bylo provedeno doplnění sazenicemi dubu letního, což však bylo obtížné posoudit, vzhledem k době od provedení opakovaného zalesňování. Výřez nežádoucích dřevin byl v minulosti proveden a druhová i prostorová skladba porostu odpovídá stanovišti a věku porostu. Všechny tři obnovní prvky jsou nově oploceny.

734 H 12e – porostní skupina s jedním segmentem zařazeným do Projektu po provedené obnovní těžbě na rovinatém terénu. Zastoupení dubu letního je velmi významné, převažující a dominantní, což dává předpoklad tvorby doubravy s příměsí dalších dřevin následnými výchovnými zásahy. Dále se na ploše vyskytují sazenice lípy srdčité a habru obecného. Na ploše se také vyskytuje přirozené zmlazení – nálet dubu červeného a modřínu, které bylo v minulosti silně redukováno až odstraněno, ale je v budoucím období

nezbytné v rámci následné péče zmlazení stanovištně a geograficky nepůvodních druhů věnovat pozornost. Celý obnovní prvek je nově oplocen.

734 H 12 b/01b – v porostní skupině o výměře 1,53 ha s dvěma etážemi jsou tři obnovní prvky – pruhové seče s ponecháním výstavků, kde byl Projekt realizován. Byl proveden výřez nežádoucích keřů a stanovištně a geograficky nepůvodních dřevin konkurujícím dřevinám přirozené dřevinné skladby. V projektu plánovaná výsadba dubu letního a lípy srdčité byla zřejmě provedena, sazenice byly zjištěny. Kdy bylo opakované zalesnění provedeno bylo obtížné posoudit, vzhledem k době od provedení. Všechny tři obnovní prvky jsou nově oploceny.

Popis lesních porostů

Lesní porosty zařazené do příslušných JPRL, které jsou předmětem Projektu, se nacházejí na stanovištích, kde byla v minulosti jejich obnova a její zdárné odrůstání komplikováno konkurencí travní a keřové buřeny a nepůvodních dřevin. Všechny šetřené plochy v JPRL zařazených do projektu jeví nepochybné známky pěstební péče, ať už v ochraně proti buřeni, tak ve výřezech nežádoucích dřevin vedoucích k úpravě dřevinné i prostorové skladby ve prospěch stanovištně původních dřevin – dubu letního, lípy srdčité, habru obecného, jasanu ztepilého a javorů klenu a mléče. Stanovištně a geograficky nepůvodní druhy – dub červený, trnovník akát a modřín opadavý byly cíleně odstraňovány. Vzhledem ke schopnosti tvorby výmladků u akátu a dubu červeného a přirozenému zmlazení modřínu je nutné v jejich odstraňování pokračovat v rámci následné péče po ukončení Projektu. Současné porosty jsou převážně listnaté smíšené, výskyt jehličnanů, pokud mají zůstat do budoucího období, je omezen na borovici lesní. Přejít k odlišnému hospodářskému způsobu podrostití je realizován už v JPRL 734H12b/01b, kde odrůstá mladý lesní smíšený porost pod clonou výstavků zejm. borovice lesní. Podrostití způsob nebo dokonce jednotlivě až skupinovitě výběrný způsob budou mít vzhledem ke své velké variabilitě a plastičnosti v podmínkách Polabí širší využití, a to zejména v částech lesních porostů, kde výrazně převažují ekologické a environmentální funkce nad funkcí produkční.

Zdejší růstové a stanovištní podmínky vyhovují především listnáčům, např. dubu letnímu, lípě srdčité, javorům klenu i mléči, habru obecnému, jasanu ztepilému, což realizace projektu naplňuje a ke zlepšení druhové a prostorové struktury JPRL, které jsou předmětem projektu, došlo a jeho cílů bylo dosaženo.

Posouzení stavu porostů lokalit

Lesní porosty zařazené do příslušných JPRL, které jsou předmětem Projektu, jsou v současné době ve velmi dobrém stavu jak z pohledu přírodně blízké druhové struktury, tak z pohledu struktury prostorové tvořící předpoklad ekologické stability a odolnostního potenciálu v budoucnu, který poskytne vlastníkovi předpoklad trvalého naplňování produkční funkce lesních porostů. V rámci následné péče v budoucnu bude nutné trvale řešit redukci stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin a tlumení tlaku zvěře (zejména srnčí). Oplocení mladých lesních kultur vytváří další potřebu v následné péči na jeho sledování a následnou údržbu a opravy do doby jeho potřeby vzhledem ke stavu oplocovaných mladých lesních porostů.

Ve srovnání s původním stavem JPRL zařazených do Projektu došlo ke zlepšení druhové a prostorové skladby všech JPRL a jejich částí zařazených do projektu. Tyto plochy už nejsou porostlé keři a jinou nežádoucí buříní, ale nacházejí se na nich stanovištně původní dřeviny chráněné proti zvěři novým oplocením.

6. Závěr

Na všech JPRL a jejich částech zařazených do Projektu došlo ke zlepšení druhové a prostorové skladby lesních dřevin a cílů projektu tak bylo dosaženo. Došlo k dosadbám melioračních a zpevňujících dřevin – stanovištně původních dřevin – na proředěná místa, výřezu nežádoucích keřů či stanovištně nebo geograficky nepůvodních dřevin. Všechny plochy zařazené do projektu jsou nově oploceny proti nežádoucímu působení zvěře (zejména srnčí) na zdárné odrůstání mladých lesních kultur. Dřeviny základní cílové (borovice lesní), jejichž stanovištní původnost je sporná, či geograficky nepůvodní (dub červený, trnovník akát) se vyskytovaly v malých počtech. Nicméně je třeba zdůraznit, že v dalším období je nezbytné při dalších výchovných zásazích (prořezávky, pročistky) jim věnovat pozornost a cíleně je z porostů odstraňovat.

Vzhledem k tomu, že projekt byl realizován v letech 2018-2019 a terénní šetření bylo provedeno v listopadu 2021, je však obtížné určit, zda všechny činnosti, tak jak jsou popsány v projektové dokumentaci, byly prokazatelně provedeny.

7. Fotodokumentace

Foto 1: Por. sk. 734 a 01a – Redukce břízy nad výsadbou DB, HB, LP

Foto 2: Por. sk. 734 B 00 – Oplocená zajištěná kultura, výsadba směsi dřevin s převahou DB

Foto 3: 734 C 10 – Oplocení odrůstající smíšené výsadby

Foto 4: 737 B 12 – Pohled do oplocené zajištěné kultury

Foto 5: 733 C 09 – oplocená zajištěná kultura s provedenou pročistkou na úpravu druhové skladby

Foto 6: 734 H 12e – Oplocení odrůstajících výsadeb se zmlazením pod clonou výstavků

Foto 7: 734 H 12 b/01b – Oplocení odrůstajících výsadeb se zmlazením pod clonou výstavků

Josefovské louky: Slavíkovský ptačník

Biologické posouzení efektu realizace projektu podpořeného v rámci Operačního programu Životní prostředí

Zadavatel:

Naviga Advisory and Evaluation

červen 2022

ZPRACOVATEL

Integra Consulting s.r.o.
Pobřežní 18/16
Praha 8
186 00
Česká republika

IČ: 27566617
DIČ: CZ27566617
office@integracons.com
+420 774 541 484

Zpracovali:

Mgr. Zuzana Lackovičová, Ing. Michael Hošek

ZADAVATEL

Naviga Advisory and Evaluation s.r.o.
Křížíkova 70b
Brno
612 00
Česká republika

IČ: 25342282
DIČ: CZ25342282
info@navigae.cz
+420 224 815 557

Integra Consulting s.r.o. je členem konsorcia INTEGRA Group, v rámci kterého se soustředí především na hodnocení vlivů záměrů na životní prostředí – metodicky i prakticky.

Úvod

Předmětem předkládaného biologického posouzení efektu realizace projektu je projekt „Josefovské louky: Slavíkovský ptačník“ financovaný z prostředků Evropské unie v rámci Operačního programu Životní prostředí, prioritní osy 4 Ochrana a péče o přírodu a krajinu, specifického cíle 4.2 Posílit biodiverzitu.

Projekt "Josefovské louky: Slavíkovský ptačník" je opatřením na podporu zvláště chráněných druhů živočichů, především mokřadních ptáků, na území Ptačího parku Josefovské louky České společnosti ornitologické. Je tvořen soustavou různě velkých tůní, které mají sloužit i ke zlepšení přirozených funkcí krajiny, např. retenční schopnosti území, k environmentální výchově a osvětě návštěvníků. Jedná se o území, významné zejména pro mokřadní a vodní ptáky, které však na konci jara a začátkem léta ztrácí zásadní typ prostředí - velkoplošné mokřiny a vodní rozlivy z důvodu zarůstání vysokými travinami. Navržené opatření zajistí přítomnost vodní plochy celoročně, proto bude sloužit ptákům hnízdícím i migrujícím.

Primárními cílovými druhy projektu jsou ptáci vázaní na mělké vodní plochy a podmáčené louky, realizace projektu ale vytvoří vhodné prostředí i pro řadu dalších mokřadních druhů, včetně evropsky významných druhů.

Seznam cílových druhů:

- bekasina otavní (*Gallinago gallinago*), hnízdiště, tahová zastávka
- vodouš rudonohý (*Tringa totanus*), hnízdiště, tahová zastávka
- chřástal kropenatý (*Porzana porzana*), hnízdiště
- čírka obecná (*Anas crecca*), hnízdiště, tahová zastávka
- čírka modrá (*Anas querquedula*), hnízdiště, tahová zastávka
- čejka chocholátá (*Vanellus vanellus*), hnízdiště, tahová zastávka
- slučka malá (*Limnunculus minutus*), tahová zastávka, zimoviště
- skokan skřehotavý (*Rana ridibunda*)
- ropucha zelená (*Bufo viridis*)
- čolek velký (*Triturus cristatus*)
- čolek obecný (*Triturus vulgaris*)
- klínatka rohatá (*Ophiogomphus cecilia*)

Realizací projektu má dojít k rozšíření biotopů, jež byly na území Ptačího parku Josefovské louky již přítomny. Podpora těchto biotopů je žádoucí nejen z hlediska botanického, ale i ornitologického. Zájmové druhy ptáků vegetaci cílových biotopů využívají k úkrytu, tvorbě hnízd i hledání potravy.

Seznam cílových biotopů:

- M 1.3 Eutrofní vegetace bahnitých substrátů
- M 1.7 Vegetace vysokých ostřic

- T 1.7 Kontinentální zaplavované louky (biotop podporovaný pravidelným řízeným zavlažováním luk, který se nachází v těsné blízkosti místa realizace záměru)

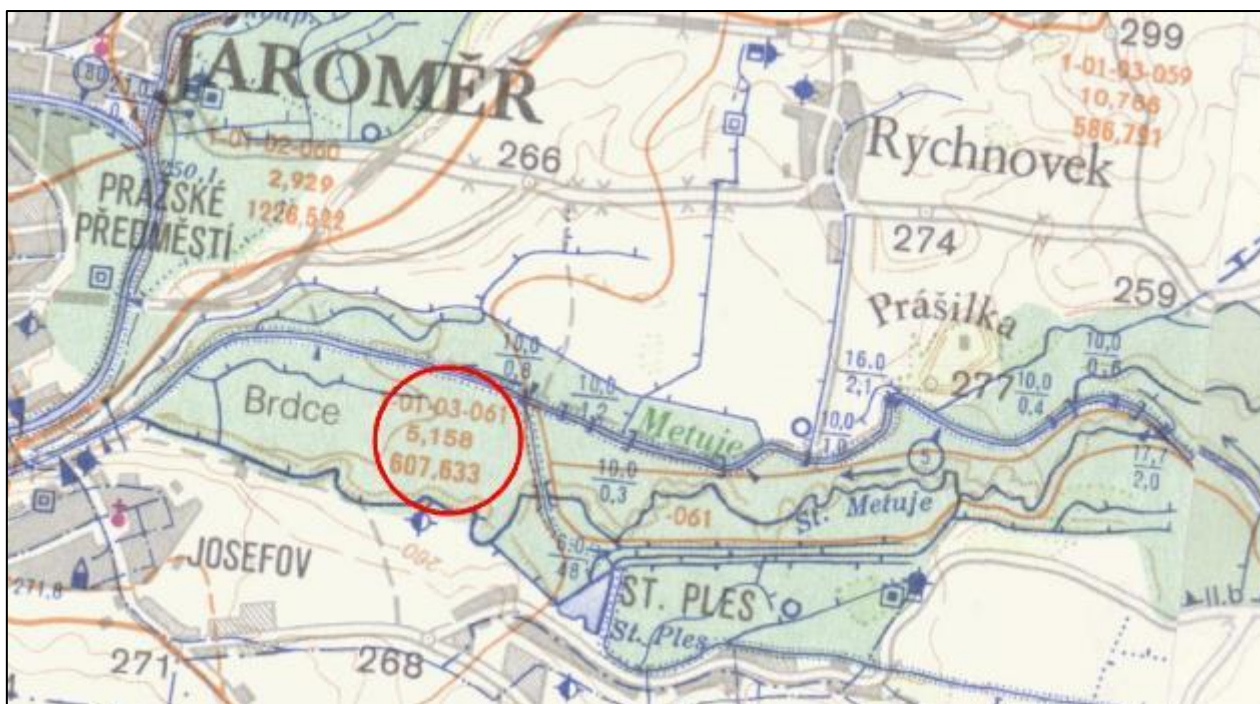
Cílem tohoto biologického posouzení je zhodnocení současného stavu zájmové lokality, kritické vyhodnocení přínosu jednotlivých provedených opatření, a ověření, zdali se podařilo realizací projektu dosáhnout výše uvedených projektových cílů.

Lokalizace projektu

Řešené území se nachází v prostoru Josefovských luk východně od Josefova. Dle správního členění spadá zájmové území do Královéhradeckého kraje, okresu Náchod, města Jaroměř, k.ú. Starý Ples, parc. č. 461/1, 461/12, 461/16 (viz obrázek 1).

Celková plocha záměrem dotčeného území je cca 3,07 ha.

Území leží v CHOPAV Východočeská křída. Do jižní části pozemku KN 461/1 zasahuje ochranné pásmo PP Stará Metuje. Ochranná a bezpečnostní pásma jiných chráněných území, lesa či inženýrských sítí se na lokalitě nevyskytují.

Obrázek 1: Širší prostorové vztahy v zájmovém území

Zdroj: ATELIER FONTES, s. r. o., 2016

Obrázek 2: Katastrální situace

Zdroj: ATELIER FONTES, s. r. o., 2016

Metodika

Biologické posouzení bylo zpracováno na základě terénního šetření, které v zájmovém území proběhlo začátkem června 2022. Cílem terénní pochůzky bylo zjistit aktuální stav lokality po realizaci jednotlivých stavebních objektů s důrazem na jejich vliv na místní ekologické a krajinné vztahy. Průzkum se skládal z návštěvy lokality, identifikace přírodních aspektů, a jejich záznamů pomocí fotografií a poznámek. Terénní pozorování byla z důvodu ochrany hnízdícího ptactva realizována pouze z okrajových částí plochy.

Zvláštní pozornost byla věnována cílovým druhům a biotopům, na které je projekt zaměřen.

K navigaci v terénu a k porovnání stavu jednotlivých lokalit před a po realizaci projektu byly využity údaje z projektové dokumentace (*ATELIER FONTES, s. r. o., 2016*), a údaje o výskytech ptáků z databázi ČSO (<https://birds.cz/avif/>) a ústně podané informace od správce parku Břenka Michálka z České společnosti ornitologické během terénní obhlídky. Na lokalitě byla také pořízena podrobná fotodokumentace aktuálního stavu (kapitola 8).

Popis výchozího stavu lokality před realizací projektu

Řešené území se nachází v prostoru Josefovských luk východně od Josefova, v rozsáhlé luční enklávě mezi tokem Staré a Nové Metuje. Místo se nachází cca 900 m severozápadně od středu části obce Starý Ples.

Výchozí stav bioty lokality představuje ochránářsky méně významná společenstva kulturních luk. Podobná společenstva se vyskytují běžně v širokém okolí v nivách řek Labe i Metuje na tisících hektarů. Hodnotnější prvky bioty, které jsou přítomny náležejí k vlhkomilným společenstvům, jejichž rozvoj je přímým cílem projektu.

Botanika

V zájmovém území proběhla botanická inventarizace v roce 2009 (Gerža M., Monitoring ornitologického parku Josefovské louky – Flóra a vegetace, 2017). Území je botanicky charakterizováno jako chudá kulturní louka s dominancí psárky luční (*Alopecurus pratensis*), ovsíku vyvýšeného (*Arrhenatherum elatius*), místy lipnicí luční (*Poa pratensis*) či dosévaného sveřepu měkkého (*Bromus hordeaceus*). Místy se vyskytovala ochuzená vegetace aluviálních luk svazu *Deschampsion cespitosae*. Porosty byly většinou silně, místy mírně, degradovány ochuzením vlivem intenzifikace zemědělství. V zájmovém území projektu nebyl zjištěn výskyt zvláště chráněných druhů rostlin.

Zoologie

Pro živočichy jsou kulturní louky, mezi něž patřili řešené pozemky realizace projektu nejméně hodnotnou součástí daného území. Ohrožení a chránění obojživelníci a plazi se zde vyskytovaly jen při migraci mezi závlahovými kanály a tůňkami ale trvale toto prostředí neosídlovali. I z hmyzu se na tomto typu luk vyvíjejí jen běžné druhy. Okraje luk využívala jako lovecké prostředí klínatka rohatá (*Ophiogomphus cecilia*), která je předmětem ochrany přiléhající evropsky významné lokality.

Ornitologie

Cílová plocha je od roku 2009 soustavně sledována v rámci každoročního ornitologického monitoringu lokality. Ptáci louky na ploše realizace projektu využívaly zejména jako potravní stanoviště, ke hnízdění docházelo pouze nepravidelně u skřivana polního (*Alauda arvensis*). V případě vyšší hladiny spodní vody v jarním nebo podzimním období se objevily mokřadní druhy ptáků, kteří využívaly zamokřené louky jako potravní stanoviště. Takto byl zjištěn výskyt čápů bílých (*Ciconia ciconia*), čápů černých (*Ciconia nigra*), chřástalů kropenatých (*Porzana porzana*), vodoušů rudonohých (*Tringa totanus*), vodoušů kropenatých (*Tringa ochropus*), bekasin otavních (*Gallinago gallinago*), kolih velkých (*Numenius arguata*), čírek modrých (*Anas querquedula*), čírek obecných (*Anas crecca*) a řady dalších, v Česku nehnízdících druhů bahňáků.

Jako potravní stanoviště využívaly louky i další, necílové druhy ptáků, například ťuhýk obecný (*Lanius collurio*), ťuhýk šedý (*Lanius excubitor*), poštolka obecná (*Falco tinnunculus*), strnad obecný (*Emberiza citrinella*) a další.

Popis a posouzení stavu lokality po realizaci projektu

Projekt zahrnuje vyhloubení celkem šesti tůní, dotovaných podzemní vodou, bez napojení na povrchové vody či tok. Tvar, velikost, hloubky i sklony svahů u tůní jsou proměnlivé s cílem vytvořit co nejširší spektrum životních podmínek pro na vodu a vlhké prostředí vázané druhy rostlin a zejména živočichů.

Reálný stav na ploše řešeného území korespondoval s návrhem opatření. Na lokalitě se v současnosti nacházejí mokřady a terénní deprese, které byly během návštěvy lokality zavodněné. Na březích mokřadů byla již vyvinuta břehová vegetace, která vytváří důležitý biotop zejména pro ptáky, obojživelníky a vodní hmyz. Na lokalitě se pravidelně konají komentované procházky, exkurze a dobrovolnické akce pro veřejnost. Předkládaný projekt svými aktivitami bezprostředně navazuje na dříve realizované projekty v území ptačího parku - Revitalizace Josefovských luk v České republice, Ornitologický park Josefovské louky – 1. část. Od začátku roku 2014 je v provozu obnovený zavlažovací systém, který umožňuje závlahu luk. Ke správnému fungování systému též přispělo čištění tzv. centrálního kanálu v rámci projektů programu POPFK – Čištění závlahového systému Metuje a Čištění kanálu U dubů a hloubení tůně na Josefovských loukách (2014). Projekty cílené na podporu mokřadních ptáků byly projekty pod názvem Tvorba prostředí pro mokřadní ptáky na Josefovských loukách (POPFK 2015) a Vytváření prostředí pro vodouše rudonohé na Josefovských loukách (Dotace Královéhradeckého kraje 2015). Plánovaným projektem, který na realizaci tohoto projektu bezprostředně naváže, bude oprava a rozšíření stávajícího hrázného domku na malé sezónní návštěvní centrum, stavba věžové pozorovatelny přímo na okraji řešeného Slavíkovského ptačnicku a sem vedoucí naučná stezka.

Porovnání stavu po realizaci projektu – biologické posouzení

V řešeném území oproti výchozímu stavu přibýly 4 tůně a 2 terénní deprese, které jsou trvalým refugiem pro obojživelníky a příbřežních mokřin jako potravního stanoviště ohrožených druhů ptáků o celkové přibližné rozloze vodní plochy 13 400 m². Tím pádem došlo i ke zvýšení retenční schopnosti území. Lokalita nabyla atraktivitu z pohledu ekoturizmu.

Botanika

Na ploše Řešeného území probíhal Monitoring flóry a vegetace (M. Gerža 2017). Z jeho závěrů vyplývá, že po realizaci projektu došlo zcela jistě k výraznějšímu obohacení flóry území o nové druhy. Jedná se především o druhy vázané na nově vytvořené tůně. Mezi novými druhy mají výraznější podíl druhy mokřadní až vodní, což jednoznačně souvisí s nově vytvořenými vodními ploškami (jsou to např. puškvorec obecný (*Acorus calamus*), rožkatec ponorený (*Ceratophyllum demersum*), okřehek trojbrázdý (*Lemna trisulca*), rukev

obojživelná (*Rorippa amphibia*), orobinec úzkolistý (*Typha angustifolia*) a jiné. Mezi novými druhy výrazně převládají mokřadní a vodní druhy, které osídlily nově vytvořené tůně.

Zoologie

Díky vytvoření mokřadních ploch se v lokalitě objevily vážky, během terénní obhlídky byly zaznamenány další druhy - motýlice lesklá (*Calopteryx splendens*) a vážka černořitná (*Orthetrum cancellatum*). Vznikly nové biotopy pro podporu cílového druhu klínatka rohatá (*Ophiogomphus cecilia*), která se v území ptačího parku vyskytovala.

Lokalita byla během kontroly navštívena v pozdních hodinách, kdy bylo akusticky zaznamenáno z plochy řešeného území stovky skokanů skřehotavých (*Pelophylax ridibundus*), cílového druhu. Z obojživelníků byly zaznamenány také mladí jedinci ropuchy obecné (*Bufo bufo*) v počtu několika stovek jedinců migrujících směrem k vodní ploše Slavíkovského ptačnicku. V území teprve po realizaci projektu přibyla rosnička zelená (*Hyla arborea*), a potvrzen byl také výskyt ropuchy zelené (*Bufo viridis*) (<https://www.birdlife.cz/>).

Ptáci

Pro ptáky vznikl na řešené ploše významný potravní i hnízdní biotop. Během terénní obhlídky byly na ploše řešeného území a jeho bezprostředním okolí zaznamenány druhy kulík říční (*Charadrius dubius*), čejka chocholatá (*Vanellus vanellus*) (cílový druh), vodouš rudonohý (*Tringa totanus*) (cílový druh), vodouš šedý (*Tringa nebularia*), racek chechtavý (*Chroicocephalus ridibundus*), konipas bílý (*Motacila alba*), kopřivka obecná (*Anas strepera*), volavka popelavá (*Ardea cinerea*), špaček obecný (*Sturnus vulgaris*). V území je realizován pravidelný monitoring ptáků Českou ornitologickou společností. Po vybudování Slavíkovského ptačnicku zde zaznamenali v roce 2019 poprvé zahníždění vodoušů rudonohých (*Tringa totanus*). Z cílových druhů dále potvrdili význam území pozorováním bekasiny otavní (*Gallinago gallinago*), čírky modré (*Anas querquedula*), čírky obecné (*Anas crecca*). Z dalších druhů vázaných na mokřadní prostředí byly zaznamenány vodouš tmavý (*Tringa erythropus*), vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*), vodouš bahenní (*Tringa glareola*), jeřáb popelavý (*Grus grus*), ostralka štíhlá (*Anas acuta*), rákosník velký (*Acrocephalus arundinaceus*), labuť velká (*Cygnus olor*), jespák bojovný (*Philomachus pugnax*), potápka malá (*Tachybaptus ruficollis*), ledňáček říční (*Alcedo atthis*), kalous pustovka (*Asio flammeus*), morčák velký (*Mergus merganser*), volavka stříbřitá (*Egretta garzetta*), volavka bílá (*Casmerodius albus*), racek bouřní (*Larus canus*), břehule říční (*Riparia riparia*), kachna divoká (*Anas platyrhynchos*), strnad rákosní (*Emberiza schoeniclus*), rákosník proužkovaný (*Acrocephalus schoenobaenus*), cvrčilka zelená (*Locustella naevia*), pisík obecný (*Actitis hypoleucos*), jespák šedý (*Calidris temminckii*), hvízdák eurasijský (*Anas penelope*), čáp bílý (*Ciconia ciconia*) (<https://birds.cz/avif/>).

Na základě uvedených zjištění lze konstatovat, že realizace opatření vytvořila ideální prostředí nejen pro cílové druhy, ale mnoho dalších, zejména na vodu vázaných druhů ptáků, které tuto lokalitu využívají jako na hnízdění, tak i během migrace a zimování. Celkově lze konstatovat, že druhová rozmanitost ptáků přímo

na ploše řešeného území se rapidně zvýšila a přibýly druhy vázané na mokřadní prostředí. Tento biotop v širším území chyběl, a proto je jeho vytvoření tímto projektem možné zhodnotit jako velmi prospěšné.

Naplnění cílů v oblasti environmentální výchovy

V území se pravidelně konají exkurze pro veřejnost, na poznávání přírodního prostředí (Vítání ptačího zpěvu, Noční příroda Josefovských luk, Noc netopýrů, Festival ptactva, Zazimování ptačího parku, dobrovolnické tábory). Realizací projektu v území přibýly možnosti rozvoje ekoturismu, vzhledem k tomu, že jsou zde nově mnohé atraktivní druhy pro environmentální výchovu a pozorování. Celkově se atraktivita ptačího parku značně zvýšila. Okolo Slavíkovského ptačnicku vede turistická stezka, ze které je možné vidět pomocí dalekohledu přímo na vodní plochy, v budoucnu zde má být také pozorovatelná. Projekt tak přispívá i k zvyšování environmentálního povědomí veřejnosti.

Závěr

Na základě provedeného biologického posouzení efektu realizace projektu lze konstatovat, že projekt „Josefovské louky: Slavíkovský ptačnick“ v extravilánu města Jaroměř, spolufinancovaný z prostředků Evropské unie v rámci Operačního programu Životní prostředí, naplňuje deklarované cíle.

Realizace projektu a s ním souvisejících opatření již v současné době prokazatelně má pozitivní dopad na vodní ptactvo včetně cílových druhů (čejka chocholátá, vodouš rudonohý, čírka obecná, čírka modrá, bekasina otavní). Pozitivní vliv byl také potvrzen u obojživelníků, včetně cílových druhů (skokan skřehotavý, ropucha zelená) a rady dalších druhů. Po realizaci projektu došlo také k výraznějšímu obohacení flóry území. Na ploše řešeného území došlo k značnému nárůstu biodiverzity, objevily se i zvláště chráněné druhy, např. kriticky ohrožený obojživelník skokan skřehotavý, kriticky ohrožené ptáky vodouš rudonohý, ostralka štíhlá, jeřáb popelavý, silně ohrožené druhy ptáků: volavky bílé, volavky stříbřité, vodouš kropenatý rákosník velký, pisík obecný, ledňáček říční, kalous pustovka, bekasina otavní. Lokalita tedy nabyla charakteru významného prvku pro rozvoj rostlinných a živočišných společenstev, vázaných na vodní a mokřadní prostředí. Jako pozitivní je možno vyhodnotit také návaznost projektu na již zrealizované a plánované projekty v území čímž vzniká rozsáhlejší velice hodnotný biotop pro mnoho druhů organismů. Rovněž se zvýšila rekreační atraktivita lokality a s tím spojená návštěvnost místními obyvateli. Celkově hodnotíme realizaci projektu za úspěšnou z pohledu plnění cílů v oblasti biodiverzity i environmentální výchovy.

Použité informační zdroje

ATELIER FONTES, s. r. o. (2016). DPS: *Ornitologický park Josefovské louky: Slavíkovský ptačník*.

GERŽA, M. (20017). *Monitoring ornitologického parku Josefovské louky* – Flóra a vegetace

Vyhláška Ministerstva životního prostředí České republiky, kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

<https://birds.cz/avif/>

<https://www.birdlife.cz/rezervace/josefovskie-louky/>

Fotodokumentace

Obrázek 3: Pohled doprostřed mokřadu Slavíkovského ptačníku

Obrázek 4: Jedna ze dvou větších tůní Slavíkovského ptačníku

Obrázek 5: Kulík říční – *Charadrius dubius*

Obrázek 6: Skokan skřehotavý (*Pelophylax ridibundus*)

Obrázek 7: Čejka chochlatá – *Vanellus vanellus*

Obrázek 8: Ropucha obecná – *Bufo bufo*, juvenil)

Obrázek 9: Motýlice lesklá (*Calopteryx splendens*)

Obrázek 10: Vážka černořitná (*Orthetrum cancellatum*)

Obnova krajinné zeleně v k.ú. Kostelec u Holešova

Biologické posouzení efektu realizace projektu podpořeného v rámci Operačního programu Životní prostředí

ZPRACOVATEL

Integra Consulting s.r.o.
Pobřežní 18/16
Praha 8
186 00
Česká republika

IČ: 27566617
DIČ: CZ27566617
office@integracons.com
+420 774 541 484

integra
CONSULTING

Zpracovali:

Mgr. Zuzana Lackovičová, Ing. Michael Hošek

ZADAVATEL

Naviga Advisory and Evaluation s.r.o.
Křížíkova 70b
Brno
612 00
Česká republika

IČ: 25342282
DIČ: CZ25342282
info@navigae.cz
+420 224 815 557

NAVIGA
ADVISORY & EVALUATION

INTEGRA
group

Integra Consulting s.r.o. je členem konsorcia INTEGRA Group, v rámci kterého
se soustředí především na hodnocení vlivů záměrů na životní prostředí
– metodicky i prakticky.

Úvod

Předmětem předkládaného biologického posouzení efektu realizace projektu je projekt „Obnova krajinné zeleně v k.ú. Kostelec u Holešova“, financovaný z prostředků Evropské unie v rámci Operačního programu Životní prostředí, prioritní osy 4 Ochrana a péče o přírodu a krajinu, specifického cíle 4.3 Posílit přirozené funkce krajiny.

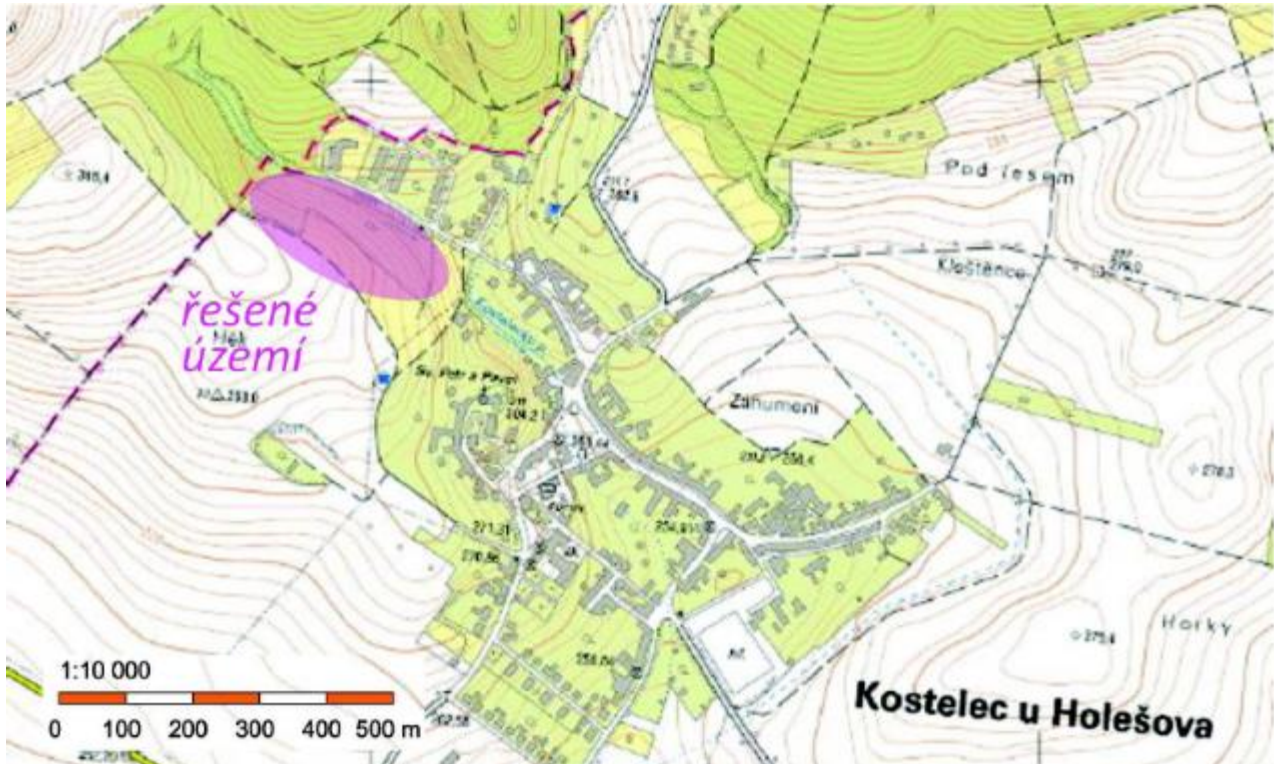
Předmětem projektu je obnova krajinné zeleně ve starém třešňovém sadu a jeho okolí, navazujícím na větší lesní celek na severozápadním okraji obce Kostelec u Holešova. Projekt se zaměřuje na obnovení a rozšíření rozmanité mozaiky několika funkčních typů krajinné zeleně v lokalitě na přechodu mezi zástavbou, lesem a zemědělskou půdou. Zahrnuje mimo jiné obnovu ovocných sadů, lučních porostů a dalších prvků rozptýlené zeleně. Cílem navržených úprav krajinné zeleně je obnovení pestré mozaiky několika funkčních typů rozptýlené zeleně, které přispějí k podpoře ekologicko-stabilizační a retenční funkce krajiny, zvýšení biodiverzity území a rozšíření vhodných biotopů pro rozmanité živočišné a rostlinné druhy, včetně druhů zvláště chráněných.

Cílem tohoto biologického posouzení je zhodnocení současného stavu zájmové lokality, kritické vyhodnocení přínosu jednotlivých provedených opatření, a ověření, zda se podařilo realizací projektu dosáhnout očekávaných projektových cílů.

Lokalizace projektu

Řešené území se nachází na severozápadním okraji obce Kostelec u Holešova. Dle správního členění spadá zájmové území do Zlínského kraje, okresu Kroměříž, obce Kostelec u Holešova, k.ú. Kostelec u Holešova, parc. č. 107/1, 107/2 (viz obrázek 1).

Celková plocha záměrem dotčeného území je cca 3,3 ha.

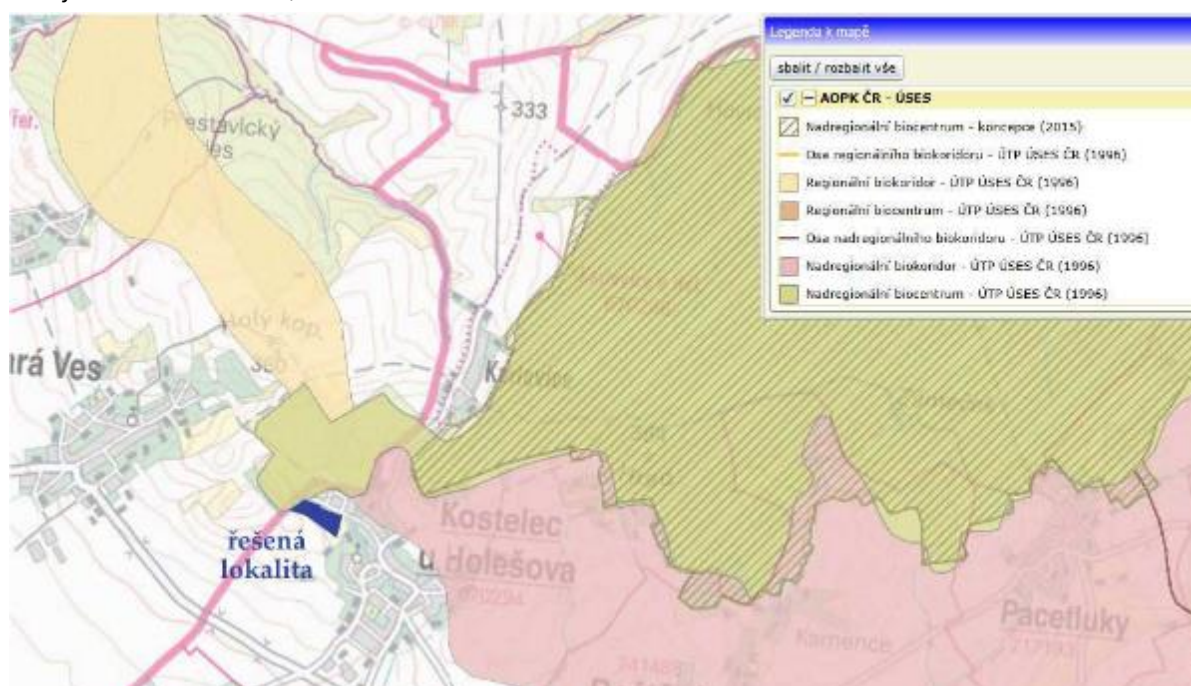
Obrázek 1: Širší prostorové vztahy v zájmovém území

Zdroj: FLORSTYL s.r.o., 2016

Obrázek 2: Lokalizace projektu

Zdroj: FLORSTYL s.r.o., 2016

Obrázek 3: Uzemní systém ekologické stability

Zdroj: FLORSTYL s.r.o., 2016

Metodika

Biologické posouzení bylo zpracováno na základě terénního šetření, které v zájmovém území proběhlo začátkem června 2022. Cílem terénní pochůzky bylo zjistit aktuální stav lokality po realizaci jednotlivých opatření s důrazem na jejich vliv na místní ekologické a krajinné vztahy. Průzkum se skládal z návštěvy všech částí realizovaného projektu, identifikace přírodních aspektů, a jejich záznamů pomocí fotografií a poznámek. Důraz byl kladen na zaznamenání vývoje přírodních společenství v porovnání se stavem před realizací.

K navigaci v terénu a k porovnání stavu jednotlivých lokalit před a po realizaci projektu byly využity údaje z projektové dokumentace (*FLORSTYL s.r.o., 2016*). Na lokalitě byla také pořízena podrobná fotodokumentace aktuálního stavu (kapitola 8).

Popis výchozího stavu lokality před realizací projektu

Řešená lokalita se nachází na severozápadním okraji obce Kostelec u Holešova. Jedná se o komplex rozptýlené krajinné zeleně, jejíž základ tvoří více než 60 let starý třešňový sad. Vzhledem k absenci pravidelné péče v minulých letech došlo k postupnému zarůstání sadů s původně travino-bylinným podrostem keřovými a stromovými nálety, mnohé z ovocných stromů kvůli špatnému zdravotnímu stavu pokáceny. V jižní části lokality se nacházela zavezená skládka.

V sadě se v čase před realizací projektu nacházely již výraznější výpadky dřevin, ve středové části zbyla pouze jedna řada stromu a uvolněné plochy samovolně zarůstaly náletovými dřevinami. V sadech neprobíhala pravidelná seč, a proto i zde travino-bylinný podrost překrývaly více či méně souvislé keřové nálety. Celkem se na lokalitě nacházelo cca 50 vzrostlých třešní z původní kompozice sadu. V západní části starého sadu byly v roce 2015 odstraněny stromy ve výrazně zhoršeném stavu. Na ploše téhle části zůstaly pouze pařezy po ovocných stromech a zbytky kořenů po vymýcených náletech.

Na lokalitě byl před realizací projektu proveden průzkum fauny (FLORSTYL, s.r.o., 2016), zaměřený na výskyt živočišných druhů, zejména zvláště chráněných dle vyhlášky 396/1992 Sb., v platném znění. Zvýšená pozornost byla upřena na dutinové druhy bezobratlých, které by se mohly vyskytovat ve starých třešních.

Výčet všech zvláště chráněných druhů zaznamenaných před realizací projektu:

SILNĚ OHROŽENÉ DRUHY:

- ještěrka obecná (*Lacerta agilis*)

OHROŽENÉ DRUHY:

- čmelák (*Bombus sp.*)
- mravenec (*Formica sp.*)
- ťuhýk obecný (*Lanius collurio*)

Kromě zvláště chráněných druhů bylo zaznamenáno 38 druhů chrobáků, z nichž mnohé jsou vázány na staré stromy, 15 druhů motýlů 2 druhy blanokřídlých. Ze savců běžné druhy jako krtek, ježek, hraboš polní, zajíc, srnčí zvěř a divoká prasata. Z plazů ještěrka obecná (*Lacerta agilis*). Z ptáků ťuhýk obecný (*Lanius collurio*), sýkora koňadra (*Parus major*), sýkora modřinka (*Cyanistes caeruleus*), kos černý (*Turdus merula*), bažant obecný (*Phasianus colchicus*), drozd zpěvný (*Turdus philomelos*), špaček obecný (*Sturnus vulgaris*), brhlík lesní (*Sitta europaea*), červenka obecná (*Erithacus rubecula*), rehek zahradní (*Phoenicurus ochruros*), vrabec domácí (*Passer domesticus*). Kompletní seznamy pozorovaných druhů fauny jsou uvedeny v Průvodní zprávě (FLORSTYL S.R.O., 2016).

S ohledem na celkový charakter lokality, výskyt chráněných druhů a absenci managementu je řešená lokalita velmi vhodným výběrem pro realizaci projektu a zavedení vhodných opatření ke zvýšení jejího ekologického významu. Projekt Obnova krajinné zeleně v k.ú. Kostelec u Holešova má potenciál podpořit nejen výskyt zjištěných zvláště chráněných druhů, které se na lokalitě již nacházejí, ale lze předpokládat i rozšíření dalších druhů živočichů a rostlin, vč. druhů zvláště chráněných.

Popis a posouzení stavu lokality po realizaci projektu

Na řešené ploše v rámci projektu Obnova krajinné zeleně v k.ú. Kostelec u Holešova došlo k úpravě plochy tak, aby se podpořila její ekologická funkce. Obnova spočívala v rozšíření rozmanité mozaiky ovocných sadů, travních porostů, porostu křovin, zachování úseků bezlesí s prvky rozptýlené krajinné zeleně, podpoře domácích druhů dřevin, potlačení výskytu invazních akátů, zpřístupnění prostoru obyvatelům, ponechání vybraných partií bez zásahů, využití návrhem managementu jednotlivých ploch.

Projekt se sestává z následujících opatření:

- obnova extenzivních ovocných sadů ve vybraných částech lokality (kácení, pěstební opatření, dosadba či založení nového sadu),
- odstranění náletů dřevin v sadu a na dalších vybraných plochách (vyčištění slunných mezí, zachování bezlesých úseků),
- odstranění akátů (včetně pařezů) z lemu lesa podél západní hranice lokality a jejich náhrada domácími stromy a keři (zamezení šíření akátu do volné plochy obnoveného sadu),
- vytvoření torz z části starých stromů a využití odumírajícího dřeva jako biotopu pro saproxylické organismy,

- využití probíhajících sukcesních procesů v krajině vymezením ploch pro samovolný vývoj dřevinné vegetace,
- obnovení lučního trávníku a využití procesu jeho přirozeného druhového obohacování bylinnými druhy z okolí,
- zachování zatravněné meze s několika solitérními stromy (bez keřových porostů, se zapěstováním stávajících náletů dubů a jasanů) – biotop pro ještěrky, čmeláky a další,
- zapěstování vybraných náletových dřevin v různých částech lokality (především duby a jasanu) a ponechání vybraných segmentů křovin (výskyt chráněných druhů - ůhýk),
- zvýšení potravní nabídky v krajině použitím druhů s jedlými plody v nových výsadbách (jeřáby, několik druhů ovocných stromů, lísky, dřín), začlenění druhů lákavých pro včely (lípa) a podpora biotopů pro výskyt motýlů (kvetoucí druhy luk),
- stanovení potřebného managementu pro jednotlivé typy ploch tak, aby byly jednotlivé typy zeleně dlouhodobě udržitelné.

Reálný stav na ploše řešeného území korespondoval s návrhem opatření. Na lokalitě se v současnosti nachází upravený sad s ošetřenými ovocnými stromy s travino-bylinným podrostem, jsou tady ponechány torza třešní, výsadbou je doplněn porost keřů u severního okraje. Na lokalitě se nenacházejí invazní druhy dřevin. Během kontroly plochy byla část plochy pokosena. Lokalita je volně průchozí a dostupná pro rekreaci.

Zhodnocení stavu po realizaci projektu – biologické posouzení

Ovocný sad na ploše řešeného území, který je předmětem Projektu, je v současné době v dobrém stavu, a vytváří cenný biotop pro různé druhy živočichů, včetně zvláště chráněných. Během návštěvy lokality byly pozorovány přímo na ploše realizace projektu množství motýlů: např.: modrásci (*Polymatus sp.*), bělokřídlec luční (*Siona lineata*). Ptáci, zejména dutinová hnízdiči: datel černý (*Dryocopus martius*), žluna zelená (*Picus viridis*), sýkora koňadra (*Parus major*), strakapoud velký (*Dendrocopos major*), i jiné druhy - strnad obecný (*Emberiza citrinella*), ohrožený ůhýk obecný (*Lanius collurio*), drozd zpěvný (*Turdus philomelos*), pěnice černohlavá (*Sylvia atricapilla*). Některé z pozorovaných druhů živočichů nebyly na lokalitě před realizací opatření přítomny. Jejich výskyt souvisí v různé míře s vybranými opatřeními, které jsou součástí projektu.

Ve srovnání s původním stavem došlo ke zlepšení stavu lokality, a to jak po ekologické stránce, tak po stránce využitelnosti území místními obyvateli. Plocha v porovnání s výchozím stavem není porostlá náletem keřů a dřevin a ani jinou nežádoucí buňí, ale nachází se na nich stanovištně vhodné dřeviny, vytvářející cenné stanoviště pro řadu živočichů. Pozitivním přínosem projektu je zavedení péče o dosud zanedbaný prostor, který podléhal nežádoucí sukcesi zejména náletovými dřevinami.

Závěr

Na základě provedeného biologického posouzení efektu realizace projektu lze konstatovat, že projekt „Obnova krajinné zeleně v k.ú. Kostelec u Holešova“, spolufinancovaný z prostředků Evropské unie v rámci Operačního programu Životní prostředí, naplňuje deklarované cíle. Došlo k obnově ovocného sadu ve vybraných částech lokality (kácení, péstební opatření, dosadba či založení nového sadu), odstranění náletů dřevin, odstranění akátů a jejich náhrada domácími stromy a keři, vytvoření torz z části starých stromů pro saproxylické organismy, obnovení lučního trávníku a zachování zatravněné meze s několika solitárními stromy, zvýšení potravní nabídky v krajině použitím druhů s jedlými plody v nových výsadbách, a v neposlední řadě také k stanovení potřebného managementu pro jednotlivé typy ploch tak, aby byly jednotlivé typy zeleně dlouhodobě udržitelné.

Realizace projektu a s ním souvisejících opatření má již v současné době pozitivní dopad na stav lokality z ekologického hlediska. Rovněž se zvýšila rekreační atraktivita lokality a s tím spojená návštěvnost místními obyvateli. Lokalita nabyla charakteru významného prvku pro rozvoj rostlinných a živočišných společenstev.

Použité informační zdroje

FLORSTYL S.R.O. (2016). Obnova krajinné zeleně v k.ú. Kostelec u Holešova

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Vyhláška Ministerstva životního prostředí České republiky, kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Fotodokumentace

Obrázek 4: Probíhající seč trávnych porostu

Obrázek 5: Datel černý využívající torzo ovocného stromu

Obrázek 6: Torzo ovocného stromu s dutinou

Obrázek 7: Výsadba stromů na jihozápadním okraji lokality

Obrázek 8: Žluna zelená – *Picus viridis* - juvenil

Obrázek 9: Modrásek – Polymmatas sp.

Obrázek 10: Doplněna výsadba v severní části lokality

Obrázek 11: Zdravotní řez ovocných stromů – detail

Obrázek 12: Datel černý (*Dryocopus martius*) pasoucí se na třešních

Obrázek 12: Datel černý (*Dryocopus martius*) pasoucí se na třešních

Biologické posouzení efektu realizace projektu podpořeného v rámci Operačního programu Životní prostředí

Mokřadní prvky v lokalitě Hrubé Kusy

ZPRACOVATEL

Integra Consulting s.r.o.
Pobřežní 18/16
Praha 8
186 00
Česká republika

IČ: 27566617
DIČ: CZ27566617
office@integracons.com
+420 774 541 484

integra
CONSULTING

Zpracovali:

Mgr. Zuzana Lackovičová, Ing. Michael Hošek

ZADAVATEL

Naviga Advisory and Evaluation s.r.o.
Křížíkova 70b
Brno
612 00
Česká republika

IČ: 25342282
DIČ: CZ25342282
info@navigae.cz
+420 224 815 557

NAVIGA
ADVISORY & EVALUATION

INTEGRA
group

Integra Consulting s.r.o. je členem konsorcia INTEGRA Group, v rámci kterého
se soustředí především na hodnocení vlivů záměrů na životní prostředí
– metodicky i prakticky.

Úvod

Předmětem předkládaného biologického posouzení efektu realizace projektu je projekt „Mokřadní prvky v lokalitě Hrubé Kusy“ financovaný z prostředků Evropské unie v rámci Operačního programu Životní prostředí, prioritní osy 4 Ochrana a péče o přírodu a krajinu, specifického cíle 4.3 Posílit přirozené funkce krajiny

Předmětem projektu je vytvoření mokřadních prvků v nivě přilehlého vodního toku, včetně doprovodných výsadeb. Kombinací vodních prvků a doprovodných výsadeb má vzniknout vhodný krajinný prvek s potenciálem dalšího pozitivního vývoje. Očekávanou změnou bylo vytvoření nového ekologicky stabilního prvku v krajině. Účelem stavby je vytvoření biocentra, vázaného na biokoridor toku Rakovce, tím zvýšení biodiverzity území a vytvoření podmínek pro rozvoj rostlinných a živočišných společenstev vázaných na vodní a mokřadní prostředí. Cílem projektu je také zlepšení schopnosti zachytu vody v oblasti Hrubé Kusy při větších povodňových vlnách, a tím ochrana obyvatel města Rousínov a okolních obcí.

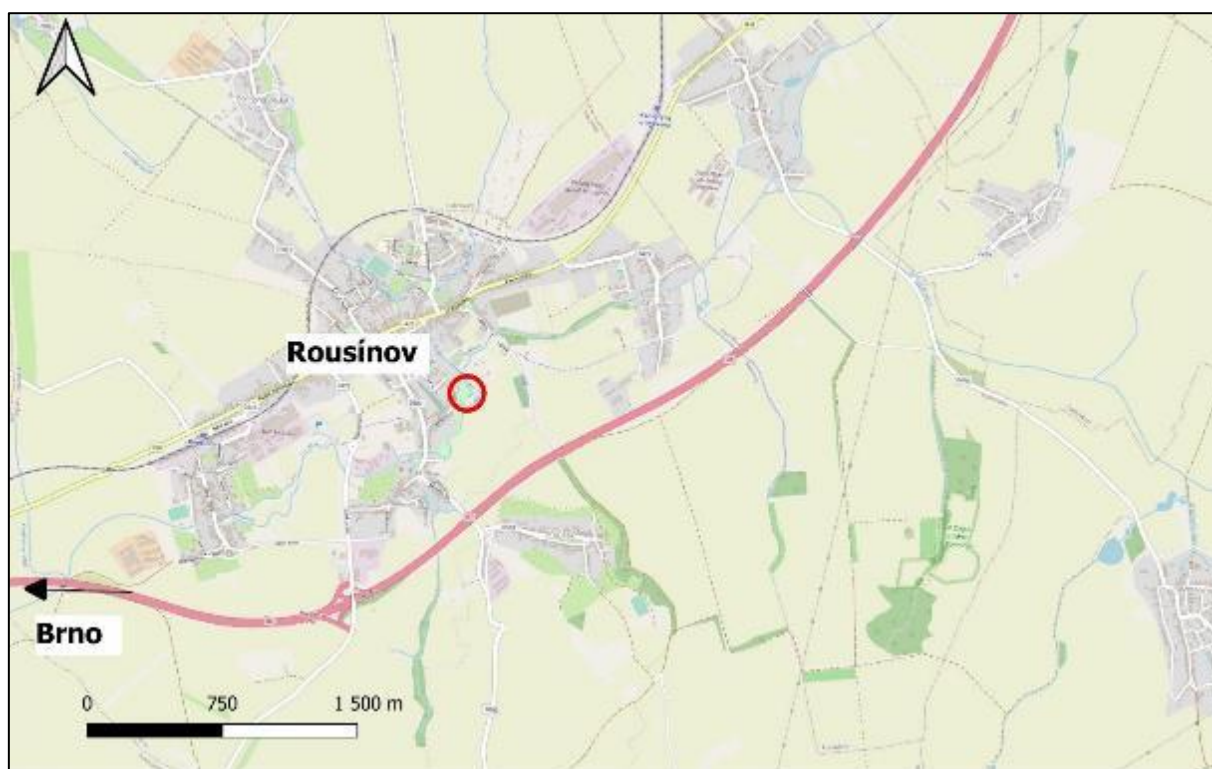
Cílem tohoto biologického posouzení je zhodnocení současného stavu zájmové lokality, kritické vyhodnocení přínosu jednotlivých provedených opatření a ověření, zda se podařilo realizací projektu dosáhnout očekávaných projektových cílů.

Lokalizace projektu

Řešené území se nachází na východní okraji města Rousínov v záplavovém území Rakovce. Dle správního členění spadá zájmové území do Jihomoravského kraje, okresu Vyškov, města Rousínov, k.ú. Rousínov u Vyškova, parc. č. 1079, 806/2, 806/3, 805/40, 805/36, 805/32, 805/10, 770/10 (lokalita Hrubé Kusy) (viz obrázek 1).

Celková plocha záměrem dotčeného území je cca 1,24 ha.

Z hlediska zájmů ochrany přírody se řešená lokalita nachází mimo chráněná území. Plocha realizace záměru není v překryvu se žádným zvláště chráněným územím, ani lokalitou soustavy Natura 2000. Přilehlý vodní tok Rakovec je vymezen dle Územního plánu Rousínov jako lokální biokoridor (LBK 3).

Obrázek 1: Širší prostorové vztahy v zájmovém území

Obrázek 2: Lokalizace projektu

Metodika

Biologické posouzení bylo zpracováno na základě terénního šetření, které v zájmovém území proběhlo v květnu 2022. Cílem terénní pochůzky bylo zjistit aktuální stav lokality po realizaci jednotlivých stavebních objektů s důrazem na jejich vliv na místní ekologické a krajinné vztahy. Průzkum se skládal z návštěvy všech částí realizovaného projektu, identifikace přírodních aspektů a jejich záznamů pomocí fotografií a poznámek. Důraz byl kladen na zaznamenání vývoje přírodních společenství v porovnání se stavem před realizací.

K navigaci v terénu a k porovnání stavu jednotlivých lokalit před a po realizaci projektu byly využity údaje z projektové dokumentace (VZD INVEST s.r.o., 2018), Smlouva o dílo k plnění veřejné zakázky „Mokřadní prvky v lokalitě Hrubé Kusy“ a biologického posouzení (Háková et. Losík, 2018) a doplňková fotodokumentace záplav v lokalitě z roku 2021, poskytnutá zpracovateli městem Rousínov. Na lokalitě byla také pořízena podrobná fotodokumentace aktuálního stavu (kapitola 8).

Popis výchozího stavu lokality před realizací projektu

Řešené území se nachází v jižní části města Rousínov. Jedná se o plochu původně zemědělsky využívaného pozemku. Před realizací projektu byla orná půda z části porostena náletovými dřevinami.

Na lokalitě byl před realizací projektu proveden biologický průzkum (Háková et. Losík, 2018), zaměřený na výskyt zachovalých přírodních společenstev a zvláště chráněných druhů dle vyhlášky 396/1992 Sb., v platném znění.

Na ploše realizace projektu bylo v době tehdejšího terénního průzkumu podmiňované pole. Zaznamenán byl výskyt druhů olše lepkavá (*Alnus glutinosa*), vrba křehká (*Salix fragilis*), vrba bílá (*Salix alba*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), myrobalán třešňový (*Prunus cerasifera*), trnka obecná (*Prunus spinosa*), bez černý (*Sambucus nigra*), brslen evropský (*Euonymus europaeus*). V bylinném patře převažovaly konkurenčně silné a nepůvodní druhy rostlin jako zlatobýl obrovský (*Solidago canadensis*), kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*), kostival lékařský (*Symphytum officinale*), krabice chlupatá (*Chaerophyllum hirsutum*), kerblík lesní (*Anthriscus sylvestris*), bršlice kozí noha (*Aegopodium podagraria*), vratič obecný (*Tanacetum vulgare*), lopuch plstnatý (*Arctium tomentosum*), pampeliška lékařská (*Taraxacum officinale*), lastovičník větší (*Chelidonium majus*), rdesno obojživelné (*Persicaria amphibia*), netýkavka nedůtklivá (*Impatiens noli-tangere*), ostružník křovitý (*Rubus fruticosus*), kuklík městský (*Geum urbanum*), pýrovník psí (*Elymus caninus*), srha laločnatá (*Dactylis glomerata*), hluchavka bílá (*Lamium album*), pelyněk černobýl (*Artemisia vulgaris*) a také nepůvodní astrička kopinatá (*Symphyotrichum lanceolatum*). Z druhů uvedených na červeném seznamu cévnatých rostlin jako druh vyžadující zvláštní pozornost krušík širolistý (*Epipactis helleborine*).

Z hlediska výskytu živočichů byly na ploše zaznamenány pouze běžné druhy, u hmyzu to byly dělnice čmeláků zemních (*Bombus terrestris*). Z obojživelníků byl zaznamenán jeden jedinec skokana hnědého (*Rana temporaria*). Z terestrických měkkýšů se v území vyskytovali hlemýžď zahradní (*Helix pomatia*) a páskovka keřová (*Cepea hortensis*). Z ptáků tady byly zaznamenány běžné druhy - vrabec polní (*Passer montanus*), rehek domácí (*Phoenicurus ochruros*), kos černý (*Turdus merula*), pěnkava obecná (*Fringilla coelebs*), sýkora koňadra (*Parus major*), sýkora mdřinka (*Parus caeruleus*), špaček obecný (*Sturnus vulgaris*), holub hřivnáč (*Columba palumbus*), strakapoud velký (*Dendrocopos major*), sojka obecná (*Garrulus glandarius*), jiříčka obecná (*Delichon urbica*) a ohrožená vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*), potravu zde lovila poštolka obecná (*Falco tinnunculus*). Přímě v dotčeném území byly ze savců zjištěny krtek obecný (*Talpa europaea*), hraboš polní (*Microtus arvalis*), hryzec vodný (*Arvicola terrestris*), kuna (*Martes sp.*), zajíc polní (*Lepus europaeus*), liška obecná (*Vulpes vulpes*), veverka obecná (*Sciurus vulgaris*), v korytě Rakovce také trus vydry říční (*Lutra lutra*).

Popis a posouzení stavu lokality po realizaci projektu

Na řešené ploše byly v rámci projektu Mokřadní prvky v lokalitě Hrubé Kusy zrealizovány mokřady s přírodním příklopem, průtočnými a neprůtočnými tůňkami. Celý projekt byl navržen tak, aby byl co nejvíce podobný přirozenému přírodnímu prostředí. Vodní plochy byly vytvořené zahloubením pod původní terén s pozvolnými břehy, doplněnými výsadbami vodních rostlin a kvetoucích bylin. Okolní plochy byly zatravněné. Součástí projektu bylo také vysazení dřevin do okolí vodních ploch. Celková plocha vzniklého biocentra je 1,24 ha.

Projekt se sestává z následujících stavebních objektů:

- SO 01.1 Tůně a mokřady
- SO 01.2 Odběrný objekt
- SO 01.3 Propustek
- SO 01.4 Výpustní objekt
- SO 01.5 Výsadby
- SO 01. VRN

Reálný stav na ploše řešeného území korespondoval s návrhem opatření. Na lokalitě se v současnosti nacházejí mokřady a tůňky s již vyvinutou břehovou vegetací, která vytváří důležitý biotop pro obojživelníky, plazy a vodní hmyz. Okolí vodních ploch bylo zatravněno, s doplněnými vegetačními úpravami, založenými dřevinami, vysazenými keři. Lokalitu využívali během terénní návštěvy i místní obyvatelé k rekreaci.

Porovnání stavu před realizací projektu (Háková et. Losík 2018) a po realizaci projektu – biologické posouzení

Stromy

Na ploše řešeného území, které původně představovala orná půda, se v současnosti nachází více dřevin, přičemž na ploše mokřadů byly v nezbytné míře odstraněny dřeviny o průměru kmene 10-30 cm, a vysazeny nové dřeviny. Přibyly dřeviny druhového složení: javor babyka (*Acer campestre*), dub letní (*Quercus robur*), olše lepkavá (*Alnus glutinosa*) v celkovém počtu 10 ks. Nové dřeviny byly během kontroly na lokalitě vitální, jejich druhové složení vyhovuje lokalitě a místním stanovištním a povětrnostním podmínkám. Vysazené dřeviny doplňují charakter lokality a v kombinaci s ostatními zrealizovanými opatřeními jsou obohacením biologické rozmanitosti na lokalitě v porovnání s výchozím stavem.

Keře

V současnosti se na ploše řešeného území nacházejí křovité porosty zejména v okolí toku Rakovce, ale doplněny byly i v okolí mokřadů, kde plní zejména estetickou funkci.

Byliny

Na ploše se před realizací projektu nacházely převážně konkurenčně silné a nepůvodní druhy rostlin, na orné půdě bylinný porost chyběl. Současný stav je charakterizován travním porostem, který je v okolí mokřadů obohacený o kvetoucí směs bylin. Zaznamenané jsou např. druhy kopretina bílá (*Leucanthemum vulgare*), vičenovec vikolistý (*Onobrychis viciifolia*), jetel inkarnát (*Trifolium incarnatum*). Břehové porosty jsou kolem vodních ploch vyvinuty, tvořeny druhy orobinec širokolistý (*Typha latifolia*), rákosem (*Phragmites* sp.), porosty kosatce žlutého (*Iris pseudacorus*), skřipinouí jezerní (*Scirpus Albescens*). Nacházel se zde také kostival lékařský (*Symphytum officinale*), pryskyřník prudký (*Ranunculus acris*), přeslička (*Equisetum* sp.), šípka střelolistá (*Sagittaria sagittifolia*), žabník jitrocelový (*Alisma plantago-aquatica*). Z vodních rostlin byly přítomny okřehek menší (*Lemna minor*) a rdest kadeřavý (*Potamogeton crispus*). Na základě uvedených zjištění z terénní obhlídky je možné konstatovat, že biodiverzita rostlin na ploše řešeného území se významně zvýšila, přibýly druhy vázané na vodní prostředí.

Hmyz

Díky vytvoření mokřadních ploch se v lokalitě objevily vážky - šidélka páskované (*Coenagrion puella*), které během terénní obhlídky na lokalitě využívaly zejména břehovou vegetaci v počtu několika desítek jedinců. Na kvetoucích bylinách byly pozorováni modrásci (*Polaymmatus* sp.).

Obojživelníci

Z hlediska obojživelníků došlo k významné změně, prakticky ve všech tůňkách byl během terénní obhlídky zaznamenán výskyt skokanů skřehotavých (*Pelophylax ridibundus*) - desítky jedinců. Jedná se o kriticky ohrožený druh dle vyhlášky č. 395/1992 Sb.

Plazii

V břehovém porostu mokřadu byla pozorována užovka obojková (*Natrix natrix*), pro kterou zde vznikly ideální potravní podmínky v podobě hojných počtů obojživelníků.

Ptáčici

Pro ptáky vznikla na řešené ploše významná potravinová lokalita. Během terénní obhlídky nad vodní hladinu zaletovali lovit vlaštovky obecné (*Hirundo rustica*), jiřičky obecné (*Delichon urbicum*), rorýsi (*Apus apus*), ve vyvíjejících se porostech rákosu zpíval rákosník zpěvný (*Acrocephalus palustris*), na okraji stromového porostu bylo zjištěno hnízdění sýkorky modřinky (*Cyanistes ceruleus*), konipasů bílých (*Motacilla alba*). Další pozorované druhy byly kos černý (*Turdus merula*), drozd zpěvný (*Turdus philomelos*), ledňáček říční (*Alcedo atthis*), holub hřivnáč (*Columba palumbus*), vrabec polní (*Passer montanus*), bažant obecný (*Phasianus colchicus*) pěnkava obecná (*Fringilla coelebs*), sýkora koňadra (*Parus major*), špaček obecný (*Sturnus vulgaris*), strakapoud velký (*Dendrocopos major*).

Na základě uvedených zjištění lze konstatovat, že realizace opatření vytvořila zejména nové potravní příležitosti pro hmyzožravé ptáky, protože nad vodní hladinou se zdržuje větší množství hmyzu. Na lokalitě také vzniká významné hnízdní stanoviště pro druhy ptactva vázané na vodu – porosty rákosu a pálky.

Celkově lze konstatovat, že druhová rozmanitost ptáků přímo na ploše řešeného území se zvýšila a přibýly druhy, které se na lokalitě dříve nevyskytovaly kvůli absenci vhodných biotopů.

Savci

Během terénní obhlídky nebyli přímo na ploše řešeného území pozorováni savci. Vybudováním vodních ploch se druhy vázané na terestrické zemědělské prostředí přesunuly z lokality do okolí. Savci vázané na vodu nebyly přímo na mokřadech zjištěny.

Zlepšení schopnosti **zadržování** vody

Jedním z cílů realizace opatření Mokřadní prvky v lokalitě Hrubé Kusy bylo takové zlepšení schopnosti **zadržování** vody při větších povodňových vlnách. V roce 2021 se prokázal pozitivní vliv opatření i v této oblasti, kdy při zvýšených srážkách došlo k zaplavení mokřadů a tůní, čímž se zmírnila povodňová vlna na toku Rakovec (viz kapitola č. 8 Fotodokumentace).

Závěr

Na základě provedeného biologického posouzení efektu realizace projektu lze konstatovat, že projekt „Mokřadní prvky v lokalitě Hrubé Kusy“ ve městě Rousínov, spolufinancovaný z prostředků Evropské unie v rámci Operačního programu Životní prostředí, naplňuje deklarované cíle.

Realizace projektu a s ním souvisejících opatření má již v současné době pozitivní dopad na zadržování vody během povodní. Rovněž se zvýšila rekreační atraktivita lokality a s tím spojená návštěvnost místními obyvateli. Na ploše řešeného území došlo k značnému nárůstu biodiverzity, objevily se i zvláště chráněné druhy, včetně kriticky ohroženého skokana skřehotavého. Lokalita tedy nabyla charakteru významného prvku pro rozvoj rostlinných a živočišných společenstev, vázaných na vodní a mokřadní prostředí.

Použité informační zdroje

HÁKOVÁ, A., LOSÍK J. (2019). *Biologické posouzení stavu území a zhodnocení vlivu záměru na biodiverzitu. Mokřadní prvky v lokalitě Hrubé Kusy k. ú. Rousínov.*

Smlouva o dílo č.:23/12/18/R k plnění veřejné zakázky „Mokřadní prvky v lokalitě Hrubé Kusy“.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Vyhláška Ministerstva životního prostředí České republiky, kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Fotodokumentace

Obrázek 1: Mokřad v lokalitě Hrubé Kusy

Obrázek 2: Menší tůň

Obrázek 3: Skokan skřehotavý – *Pelophylax ridibundus*

Obrázek 4: Šidélko páskované - *Coenagrion puella*

Obrázek 5: Užovka obojková – *Natrix natrix*

Obrázek 6: Modrásek – *Polymmatas* sp.

Obrázek 7: Vývoj bylinného společenstva v okolí mokřadu

Obrázek 8: Šípatka střelolistá - *Sagittaria sagittifolia*

Obrázek 9: Povodeň v roce 2021 (autor: Mgr. Dana Chromá, MÚ Rousínov)

Obrázek 10: Povodeň v roce 2021 (autor: Mgr. Dana Chromá, MÚ Rousínov)

Obrázek 11: Povodeň v roce 2021 (autor: Mgr. Dana Chromá, MÚ Rousínov)

Obecní park u Cukrovaru, Čelechovice na Hané

Biologické posouzení efektu realizace projektu podpořeného v rámci Operačního programu Životní prostředí

ZPRACOVATEL

Integra Consulting s.r.o.
Pobřežní 18/16
Praha 8
186 00
Česká republika

IČ: 27566617
DIČ: CZ27566617
office@integracons.com
+420 774 541 484

integra
CONSULTING

Zpracovali:

Mgr. Zuzana Lackovičová, Ing. Michael Hošek

ZADAVATEL

Naviga Advisory and Evaluation s.r.o.
Křížíkova 70b
Brno
612 00
Česká republika

IČ: 25342282
DIČ: CZ25342282
info@navigae.cz
+420 224 815 557

NAVIGA
ADVISORY & EVALUATION

INTEGRA
group

Integra Consulting s.r.o. je členem konsorcia INTEGRA Group, v rámci kterého
se soustředí především na hodnocení vlivů záměrů na životní prostředí
– metodicky i prakticky.

Úvod

Předmětem předkládaného biologického posouzení efektu realizace projektu je projekt „Obecní park u Cukrovaru“ financovaný z prostředků Evropské unie v rámci Operačního programu Životní prostředí, prioritní osy 4 Ochrana a péče o přírodu a krajinu, specifického cíle 4.4 Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech.

Projekt řeší revitalizaci nevyužívaného značně pozměněného prostoru po demolici cukrovaru. Prostor byl před realizací projektu degradován, bez významnějších ekologických funkcí. Cílem projektu bylo vytvoření nového hodnotného prvku sídelní zeleně. Revitalizace spočívala v ošetření a výsadbě stromů, keřů, založení a obnově trávníků a trvalkových záhonů. Účelem revitalizace bylo jak zlepšení stavu zeleně v daném prostoru a podpora biodiverzity, tak i zlepšení provozní bezpečnosti plochy pro občany navštěvující tuto lokalitu.

Cílem tohoto biologického posouzení je tedy zhodnocení současného stavu zájmové lokality, kritické vyhodnocení přínosu jednotlivých provedených opatření a ověření, zdali se podařilo realizací projektu dosáhnout očekávaných projektových cílů.

Lokalizace projektu

Řešené území se nachází v centrální části obce Čelechovice na Hané. Jedná se o plochu bývalého cukrovaru, který byl v roce 2016 zdemolován. Dle správního členění spadá zájmové území do Olomouckého kraje, okresu Prostějov, obce Čelechovice na Hané, k.ú. Čelechovice na Hané (viz obrázek 1). Zájmové území se nachází na pozemcích ve vlastnictví obce. Konkrétně se jedná o parcely č. 99/3, 1053, 1054, 903 a 1031.

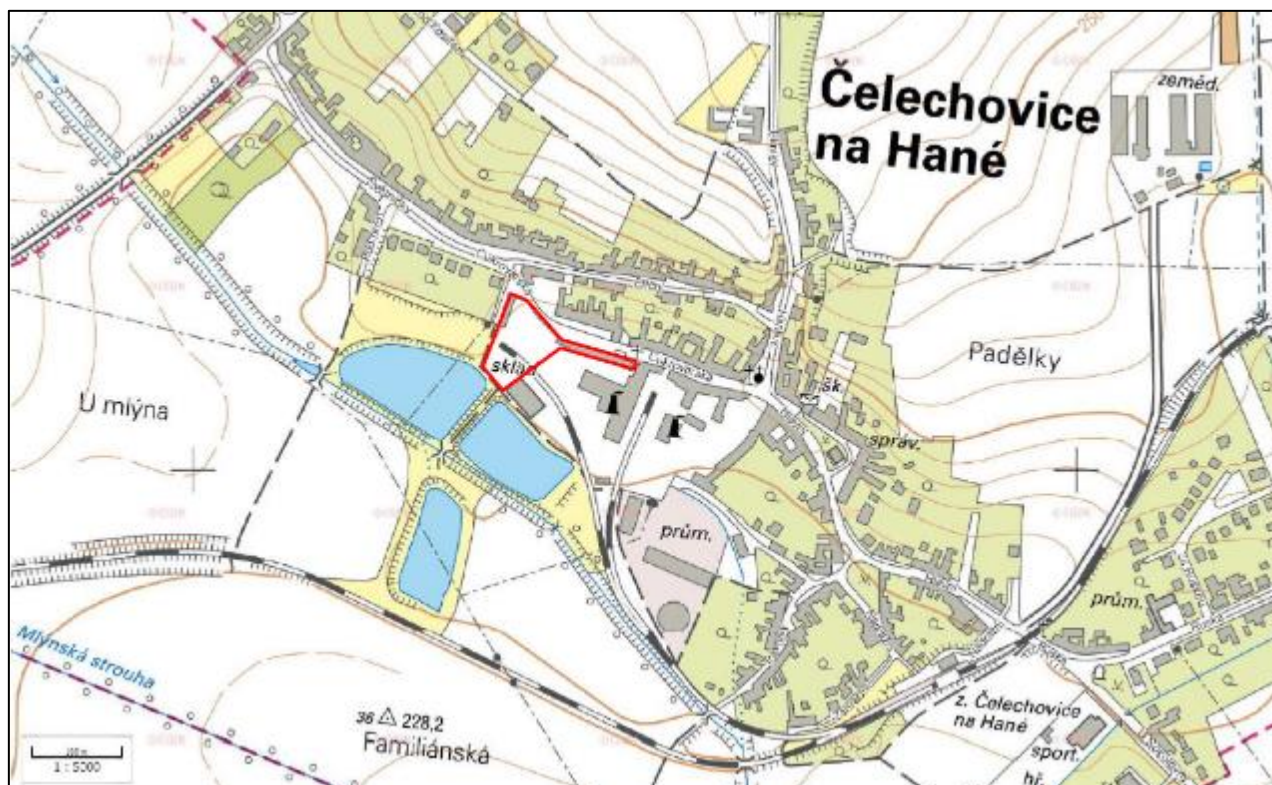
Celková plocha záměrem dotčeného území je cca 0,5 ha.

Z hlediska zájmů ochrany přírody se řešená lokalita nachází mimo chráněná území. Plocha realizace záměru není v překryvu s územím soustavy Natura 2000, PUPFL, a nenachází se ani v jejich ochranném pásmu. Území se nenachází v PHO vodních zdrojů ani v CHOPAV. Na řešeném území se nachází ochranné pásmo kulturní památky - Výklenkové kaple se sochou sv. Jana Nepomuckého.

Obrázek 1: Širší prostorové vztahy v zájmovém území

Zdroj: Paměť krajiny, s.r.o. (2019)

Obrázek 2: Lokalizace projektu

Zdroj: *Paměť krajiny, s.r.o.* (2019)

Metodika

Biologické posouzení bylo zpracováno na základě terénního šetření, které v zájmovém území proběhlo v květnu 2022. Cílem terénní pochůzky bylo zjistit aktuální stav lokality po realizaci jednotlivých stavebních objektů s důrazem na jejich vliv na místní ekologické a krajinné vztahy.

K navigaci v terénu a k porovnání stavu jednotlivých lokalit před a po realizaci projektu byly využity údaje z projektové dokumentace (Paměť krajiny, s.r.o. 2019), včetně mapových podkladů a technických výkresů. Na lokalitě byla pořízena podrobná fotodokumentace aktuálního stavu (viz kapitulu 8).

Popis výchozího stavu lokality před realizací projektu

Řešené území se nachází v centrální části obce Čelechovice na Hané. Jedná se o plochu bývalého cukrovaru, který byl v roce 2016 zdemolován. Charakter lokality je ovlivněn industriální minulostí, na ploše byl před realizací projektu zastoupený značný podíl zpevněných ploch. Stromy, vyskytující se po obvodu plochy, byly ve zhoršeném zdravotním stavu. Travnaté plochy byly tvořeny převážně plevelnými a náletovými druhy.

Na lokalitě byl před realizací projektu proveden biologický průzkum (Deutscher Ph.D., 2019), který zhodnotil výchozí stav lokality z pohledu výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů. Zaměřil se také na zjišťování stavu vzrostlých dřevin.

Průzkumem bylo na ploše identifikováno 11 ks stromů (druhovému složení: topol černý (*Populus nigra*), pajasan žláznatý (*Ailanthus altissima*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), javor mléč (*Acer platanoides*) ve zhoršeném zdravotním stavu. Dále byly na ploše zjištěny keře z náletových porostů bezu černého (*Sambucus nigra*). Bylinné patro bylo tvořeno bylinnými traviny doplněnými ruderalními druhy – pýr plazivý (*Elytrigia repens*), sveřep bezbranný (*Bromus inermis*), ječmen myší (*Hordeum murinum*), kopřiva dvoudomá *Urtica dioica*, vlaštovičník větší (*Chelidonium majus*), pelyněk černobýl (*Artemisia vulgaris*), kokoška pastuší tobolka (*Capsella bursa-pastorica*).

Z hlediska výskytu živočichů byly na ploše zaznamenány pouze běžné druhy; z hmyzu mravenec obecný (*Lasius niger*), chrobák lesní (*Anoplatrupes stercocarius*), svinka obecná (*Armadillidium vulgare*), ruměnice pospolná (*Pyrrhocoris apterus*), slunéčko sedmičtné (*Coccinella septempunctata*). Z obojživelníků nebyli zaznamenáni žádní jedinci, ani jejich pobytové stopy. Z ptáků tady byly zaznamenány běžné druhy intravilánů, např. straka obecná (*Pica pica*), strakapoud velký (*Dendrocopos major*), brhlík lesní (*Sitta europaea*), zvonek zelený (*Carduelis chloris*), žluna zelená (*Picus viridis*).

Na ploše zájmového území nebyly před realizací projektu zaznamenány žádné zvláště chráněné druhy ve smyslu zákona 114/1992 Sb.

Popis a posouzení stavu lokality po realizaci projektu

Na řešené ploše byly v rámci projektu Obecný park u Cukrovaru zrealizované následující aktivity:

Biotické úpravy:

- Ošetření stromů
- Kácení stromů
- Výsadba stromů
- Výsadba keřů
- Výsadba suchomilného záhonu
- Založení trávníku

Abiotické úpravy:

- Terénní úpravy
- Vybudování cestní sítě
- revitalizace nepropustných povrchů

Reálný stav na ploše řešeného území korespondoval s plánem opatření. Stromy, rostoucí po okraji plochy, byly ošetřeny, bez viditelných suchých větví. Na ploše se nenacházely náletové porosty dřevin. Podstatnou změnou, která ovlivňuje charakter celé lokality, bylo vysazení dřevin. Ze 76 vysazených dřevin byl u 2 jedinců zjištěn neperspektivní vývoj. Ostatní založené dřeviny byly po roce od realizace projektu vitální. Na ploše přibýly keře různého druhového složení, a také suchomilný záhon s trvalkami. Náletové byliny na travnatých plochách byly nahrazeny trávníkem.

Porovnání stavu před realizací projektu (Deutscher Ph.D., 2019), a po realizaci projektu – biologické posouzení

Stromy

Na ploše řešeného území se v současnosti nachází výrazně více dřevin (javor mléč, jasan ztepilý, jeřáb břek, bříza bělokorá, dub letní, habr obecný), přičemž byly odstraněny dřeviny v nevyhovujícím stavu, a dřeviny se zhoršeným zdravotním stavem byly ošetřeny. Nové dřeviny jsou perspektivní, jejich druhové složení vyhovuje lokalitě a místním stanovištním a povětrnostním podmínkám. Pouze ve dvou případech bylo zjištěno uschnutí stromů. V současnosti nejsou vysazené stromy biotopem živočichů, avšak předpokládá se, že při adekvátní péči budou v horizontu několika let tvořit významný prvek podporující biodiverzitu v obci například jako hnízdní biotop ptáků.

Keře

V současnosti se na ploše řešeného území nachází výrazně více keřů, než před realizací projektu, přičemž byly odstraněny náletové porosty z křovinné etáže. U doplněných křovin jde převážně o okrasné druhy s nízkou ekologickou hodnotou. Jejich přínos v oblasti biologické rozmanitosti je tedy zhodnocen jako neutrální. Plní zejména estetickou funkci. Pozitivně však lze zhodnotit odstranění náletových křovin a plánovanou péči o plochy výsadby křovin, která zamezí šíření invazních druhů v území.

Byliny

Na ploše byly převládající plevelné porosty nahrazeny trávničky a doplněny záhony trvalek. Z pohledu podpory biodiverzity se jedná o neutrální zásah. Podobně jako vysazené okrasné keře plní trvalky a travník primárně estetické funkce, nicméně mají význam i pro opylovače.

Hmyz

Podobně jako před realizací projektu byly na ploše v současnosti zjištěny pouze běžné druhy hmyzu (mravenec obecný, ruměnice pospolná). Významnou změnu nepředpokládáme ani v budoucnosti. Výsadba trvalek může přilákat větší množství opylovačů.

Obojživelníci

Stav se nezměnil, obojživelníci přímo na ploše řešeného území zjištěni nebyli.

Ptáci

Lokalita před realizací projektu poskytovala pouze velmi omezené podmínky pro hnízdění ptáků (11 stromů). V současnosti je stav víceméně stejný, jelikož nově vysazené stromy jsou příliš malé. Při postupném mohutnění stromů však vzniknou díky založené výsadbě na lokalitě nová hnízdní stanoviště pro ptáky.

Savci

Stav se nezměnil, savci na předmětném území zjištěni nebyli.

Závěr

Na základě provedeného biologického posouzení efektu realizace projektu lze konstatovat, že projekt „Obecní park u Cukrovaru“ v obci Čelechovice na Hané, spolufinancovaný z prostředků Evropské unie v rámci Operačního programu Životní prostředí, naplňuje své deklarované cíle.

Realizace projektu a s ním souvisejících opatření teprve bude mít pozitivní vliv na stav biodiverzity. Zrealizovaná opatření - ošetření dřevin - mají již v současnosti pozitivní dopad na bezpečnost lokality a rekreační atraktivitu lokality, a s tím spojenou návštěvnost místními obyvateli. Stav zeleně v lokalitě se realizací opatření zlepšil. Přínos projektu pro biodiverzitu nebylo zatím možné jednoznačně zhodnotit, avšak předpokládá se, že při adekvátní péči bude Park u Cukrovaru v horizontu několika let tvořit významný prvek podporující biodiverzitu v obci. A stav tohoto prvku bude jistě přínosnější než původní stav před projektem.

Použité informační zdroje

DEUTSCHER, J. (2019). *Biologické posouzení: Obecní park u cukrovaru.*

Paměť krajiny s.r.o. (2019). *Obecní park u cukrovaru - Projektová dokumentace pro vydání společného povolení*

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Fotodokumentace

Obrázek 3: Zdravotní ošetření dřevin - detail

Obrázek 4: Ošetřené dřeviny (zdravotním řezem – redukcí koruny)

Obrázek 5: Vysazené dřeviny

Obrázek 6: Vysazený keř kalina obecná – *Viburnum opulus*

Obrázek 7: Trvalkový záhon

Obrázek 8: Založení trávníku

5.3 Případové studie – Rámcový scénář rozhovoru se zástupcem příjemce podpory

Rozhovor je společný pro všechny prioritní osy

Představení tazatele, záměru evaluace a účelu rozhovoru

Dobrý den,

děkuji Vám, že jste si našel / našla čas na tento rozhovor. Já se jmenuji XY a pracuji pro společnost XY. V současné době provádíme pro MŽP průběžné hodnocení naplňování cílů OPŽP 2014-2020.

Hlavním cílem je posouzení dosavadního naplňování cílů OPŽP a rovněž formulovat případná doporučení ve vztahu k následujícímu programovému období 2021-2027. Jedním z šetření jsou také rozhovory s úspěšnými žadateli.

Účelem rozhovoru NENÍ KONTROLA náležitostí projektu, ale získání co nejotevřenějších názorů na přípravu, realizaci a přínosy projektu XY z Vašeho pohledu.

Rozhovory vedeme jako anonymní, není pro nás důležitá osoba, ale názor samotný. Budu tedy rád(a) za otevřenost. Žádný názor není špatný. Podobných rozhovorů probíhá více, přičemž zjištění se pak shrnou a zobecní za všechny rozhovory v hodnotící zprávě.

Rozhovor bude trvat přibližně 45 - 60 minut. Máte nějaké otázky, než začneme?

Ověření role respondenta, zkušenosti příjemce s realizací projektů podpořených z evropských fondů, „vlastnictví projektu“

- 1) **Jaká je (byla) přesně Vaše role při realizaci projektu?**

- 2) **Připravovali jste projekt vlastními silami nebo jste využili externího zpracovatele? Kdo realizaci projektu inicioval?**

Kontext realizace projektu (potřeba projektu)

Kontext realizace projektu, popis stavu subjektu/lokality před realizací projektu

- 3) Jak byste stručně rekapituloval (a) klíčové problémy / potřeby, na které projekt reaguje (reagoval)? Z jakých důvodů jste se rozhodli projekt realizovat?

- 4) Můžete blíže popsat stav subjektu / lokality před realizací projektu?

Cíle a přínosy projektu

Ověření, rekapitulace cílů a zaměření projektu na základě projektové dokumentace

- 5) Co bylo hlavním cílem projektu? Byly i další, vedlejší cíle?

Dosažené přínosy

- 6) Jaké jsou podle Vás největší dosažené přínosy projektu?
- 7) Který ze zmíněných přínosů (efektů) projektu považujete Vy osobně za nejvýznamnější? Uveďte pokud možno jeden příklad. Z jakého důvodu jste vybral(a) zrovna tento?

Doložení (ilustrace) dosažených přínosů

- 8) Mohl(a) byste Vámi uvedené doložit / prezentovat na nějakém konkrétním příkladu / situacích / datech?

Naplnění cílů projektu

Zhodnocení míry naplnění cílů projektu uvedených v rámci projektové dokumentace

- 9) V rámci projektu bylo jako jeden z cílů projektu definováno „XY“, bylo podle Vás tohoto cíle dosaženo?

FILTR: Pokud ano. Čím byste dosažení tohoto cíle doložil(a)? (příklad změny subjektu / prostředí / chování atp., data)

FILTR: Pokud ne. Z jakého(ých) důvodu(ů) se nepodařilo tento cíl(e) naplnit?

Zhodnocení realizace projektu

Zhodnocení průběhu realizace jednotlivých klíčových aktivit projektu, výstupy, výsledky KA, problémy při realizaci

Klíčová aktivita č. XY

- 10) Jak probíhala tato aktivita?
- 11) Co bylo výstupem (výsledkem) této aktivity?
- 12) Podařilo se realizovat vše, jak bylo plánováno? Pokud ne. Z jakého důvodu nikoliv? Jakým způsobem jste tyto problémy řešili / vyřešili? (identifikace faktorů zásadně ovlivňujících realizaci projektu) (S jakými problémy jste se potýkali při realizaci této aktivity?)

Udržitelnost přínosů projektu

- 13) Jsou podle Vás Vámi zmíněné přínosy (viz otázka č. 7) dlouhodobě udržitelné? (Zjistit které ano a které nikoliv)

Přínos XY (viz otázka č. 7)

- 14) Je dosažení XY dlouhodobě udržitelné?
FILTR. Pokud ano. Za jakých podmínek?

FILTR. Pokud ne. Z jakého důvodu(ů) nikoliv?

Nezamýšlené přínosy / dopady projektu (identifikace přínosů / efektů, které nebyly dopředu projektem zamýšlené, ale příjemce je považuje za relevantní)

- 15) Jsou nějaké dopady projektu ať pozitivní či negativní, které jste na začátku projektu neočekávali?

Ostatní

Hodnocení podmínek výzvy

- 16) Projekt jste realizovali za podpory z OPŽP, výzvy č. XY. Potýkali jste se nějakými zásadními problémy při přípravě projektu a zpracování žádosti? (podmínky výzvy, načasování atp.)

Zpětný pohled na nastavení projektu a jeho realizace

- 17) Pokud byste tento projekt (nebo podobně zaměřený projekt) realizovali znovu od začátku. Udělali byste něco rozhodně jinak? Co konkrétně a z jakého(ých) důvodu(ů)?

„Mrtvá váha“

18) Realizovali byste projekt i bez dotace? (ano / ne / částečně)

Další podpora z OPŽP

19) Uvažujete v budoucnu o využití dotace z OPŽP na nějaký další projekt?

FILTR. Pokud ano. Na jaký?

FILTR. Pokud ne. Z jakého důvodu(ů) nikoliv? (např. nemají potřebu realizovat další projekt apod.)

5.4 Výsledky dotazníkového šetření: Aktuální potřeby potenciálních žadatelů v oblasti energetických úspor a OZE pro Operační program Životní prostředí 2021 - 2027

5.3.1 Základní data o šetření

Dotazníkové šetření probíhalo formou CAWI s využitím webového formuláře pro sběr dat v období 19. 7. – 10. 8. 2022. K účasti v šetření byli vyzváni všichni žadatelé o dotaci v OPŽP 2014 – 2020 v prioritní ose 5, resp. kontaktní osoby u těchto žádostí. Celkem bylo s žádostí o vyplnění dotazníku osloveno 2959 unikátních respondentů. Celkem bylo získáno 542 odpovědí, z toho bylo ale 16 vyřazeno z důvodu absence relevantních dat (tj. respondent pouze zahájil odpovídání, ale dotazník nakonec nevyplnil)¹, vzorek respondentů v dotazníkovém šetření tak činí **526 respondentů**, návratnost tedy dosahuje cca 20 %. Základní charakteristiky tohoto vzorku jsou zpracovány v následujících grafech.

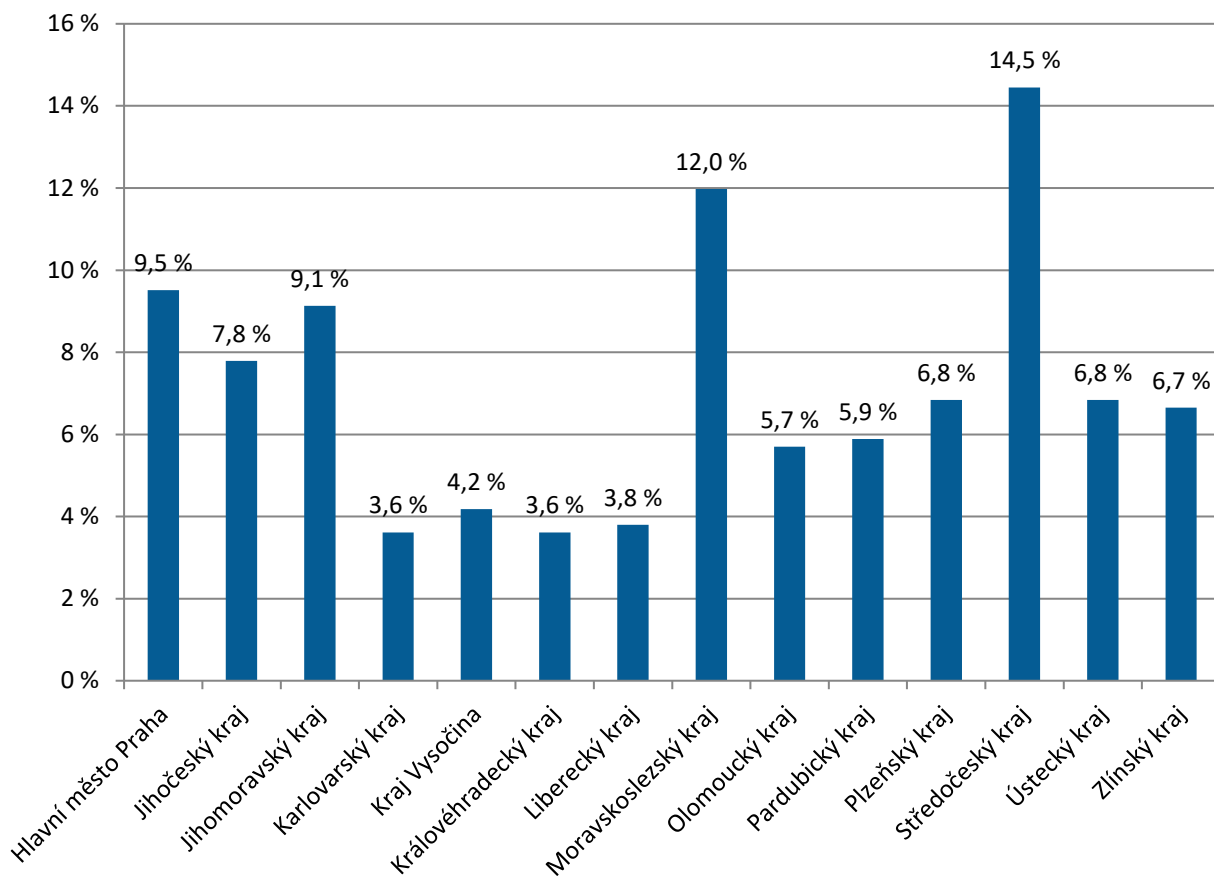
S ohledem na způsob sběru dat je zřejmé, že někteří příjemci v šetření mohli reprezentovat více než 1 podpořený projekt a/nebo projektovou žádost. To se týká především případů, kdy kontaktní osobou projektů byl nikoliv zástupce příjemce, ale zástupce subjektu, který žadatele / příjemce v tomto procesu zastupoval, tedy např. poradenské společnosti, která se zpracování a řízení projektových žádostí do OPŽP profesně věnuje. Zástupci těchto subjektů činí na celém vzorku respondentů cca 15,5 %, zatímco 84,5 % respondentů jsou přímo zástupci žadatele / příjemce podpory (i ti ale neřídka žádali o a/nebo implementovali více než jeden projekt). Respondenti byli proto instruováni, aby v takovém případě vybrali jeden ze svých projektů a za tento projekt poskytli odpovědi.

Geografická distribuce respondentů vykazuje vysoké zastoupení subjektů ze Středočeského a Moravskoslezského kraje (cca 12 – 14 %). Naopak méně jsou zastoupeny subjekty z menších krajů Karlovarského, Libereckého a Vysočiny a také z Královéhradeckého kraje (cca do 4 %). Ostatní kraje jsou ve vzorku zastoupeny z cca 6 – 10 %.

¹ Ve vzorku byly ponechány i nekompletní odpovědi v případě, že byla zodpovězena alespoň polovina otázek. Celkový počet odpovědí je u každé otázky explicitně uveden.

Graf 1: Zastoupení respondentů dle kraje, do kterého byla podpora (primárně) zaměřena. N = 526

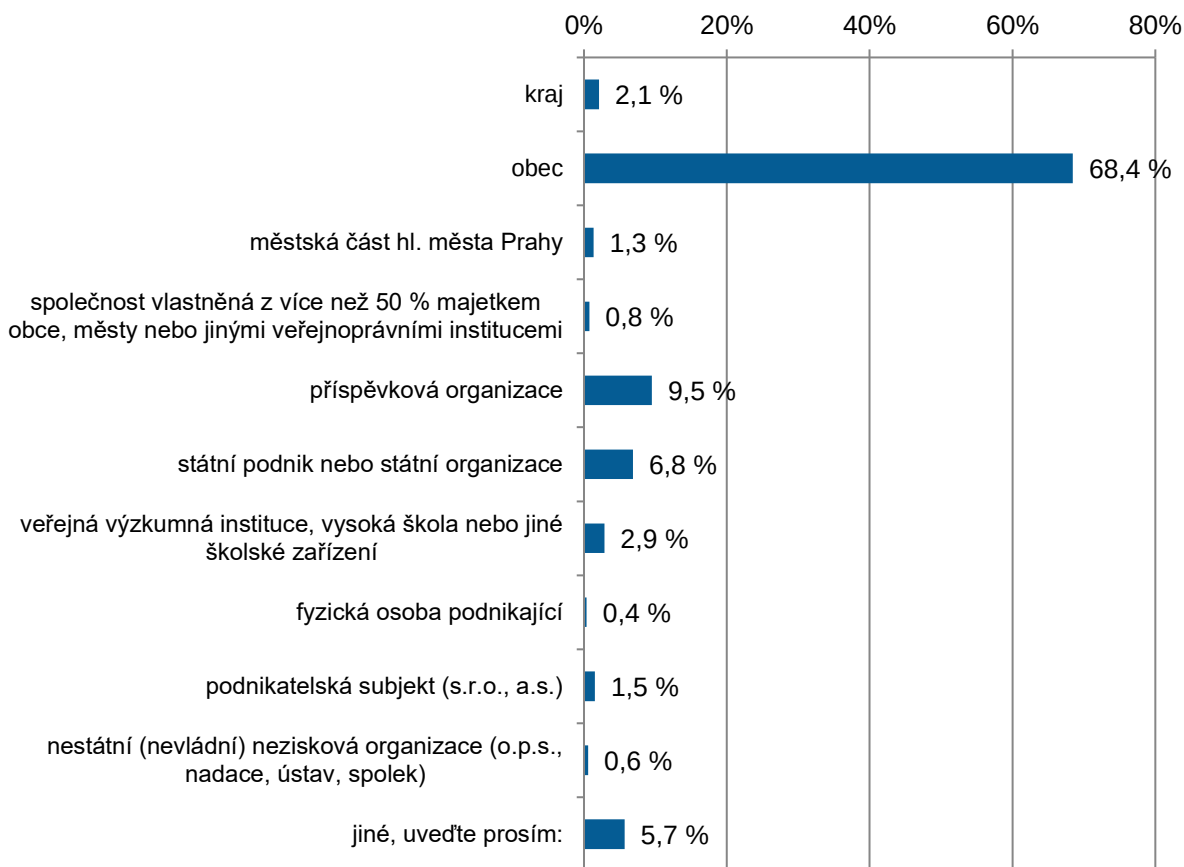

Co se týče právní formy, ve vzorku respondentů výrazně převažují obce, které tvoří (resp. zastupují v případě, že odpovědi poskytl subjekt, který v procesu zastupoval jiného žadatele nebo příjemce) více než 68 % všech respondentů (resp. cca 70 %, pokud bychom do této podmnožiny zařadili také městské části hl. m. Prahy). Podíly žádné z dalších právních forem, resp. typů žadatelů/příjemců nepřesahují 10 % respondentů, přičemž druhý nejvyšší podíl tvoří příspěvkové organizace, které ve vzorku činí 9,5 %. Podíl podnikajících subjektů nepřesahuje 2 %². Platí přitom, že příjemcem v rámci OPŽP může být pouze obchodní společnost vlastněná ze 100 % veřejným subjektem. Jak již bylo nicméně uvedeno, mezi respondenty jsou i subjekty, které samy žadateli nejsou ale kteří subjektům pomáhaly při přípravě a podání žádosti o dotaci.

² v tomto případě jsou myšleny obchodní společnosti typu s.r.o. či a.s., a nikoliv subjekty vlastněné z více než 50 % obcemi, městem či jinými veřejnoprávními institucemi.

Graf 2: Právní formy / typy subjektů ve vzorku respondentů (příjemci či poradenské subjekty). N = 526

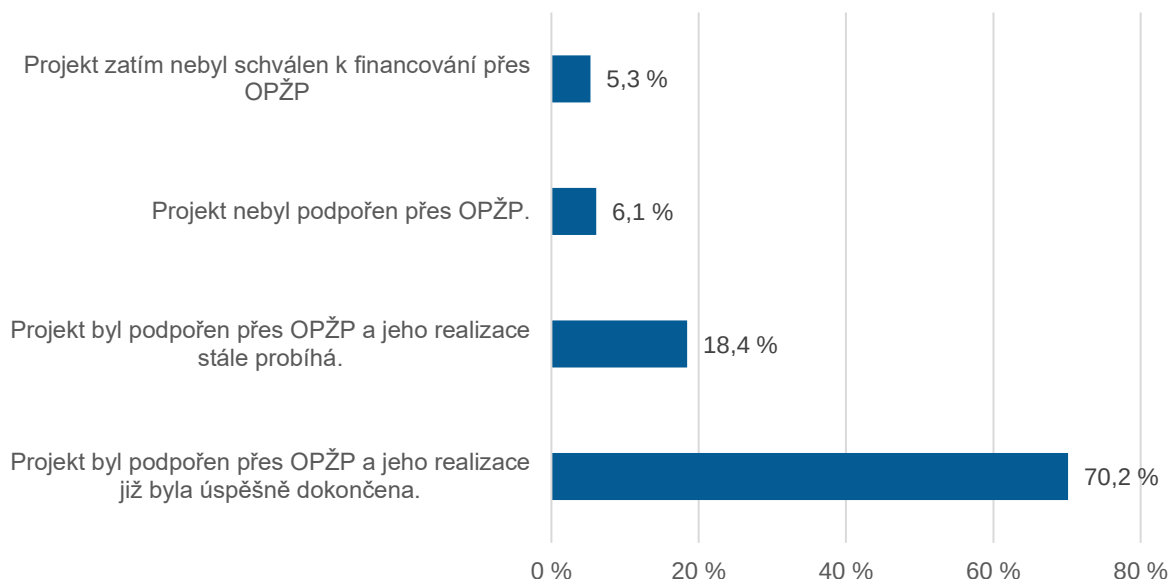

Pozn.: v kategorii „Jiné“ jsou zařazeny především zástupci organizačních složek státu (21 respondentů, tj. 4 % vzorku) a církevní právnické osoby (5 respondentů, cca 1 %).

Jak je z popisu DŠ zřejmé, mezi respondenty DŠ byli zástupci projektů v různé fázi jejich schvalování a implementace. Drtivou většinu respondentů tvoří zástupci subjektů, jejichž projekty byly schváleny a úspěšně ukončeny (více než 70 %). Druhou nejpočetnější skupinou jsou respondenti, jejichž projekty byly schváleny, ale implementace ještě probíhá (18 %). Pouze cca 11 % vzorku tvoří respondenti, jejichž projekty nebyly schváleny, přičemž v případě cca 5,3 % jde o projekty, které byly podány, ale nebyly doposud schváleny a v 6,1 % jde o příjemce, jejichž projekty byly zamítnuty.

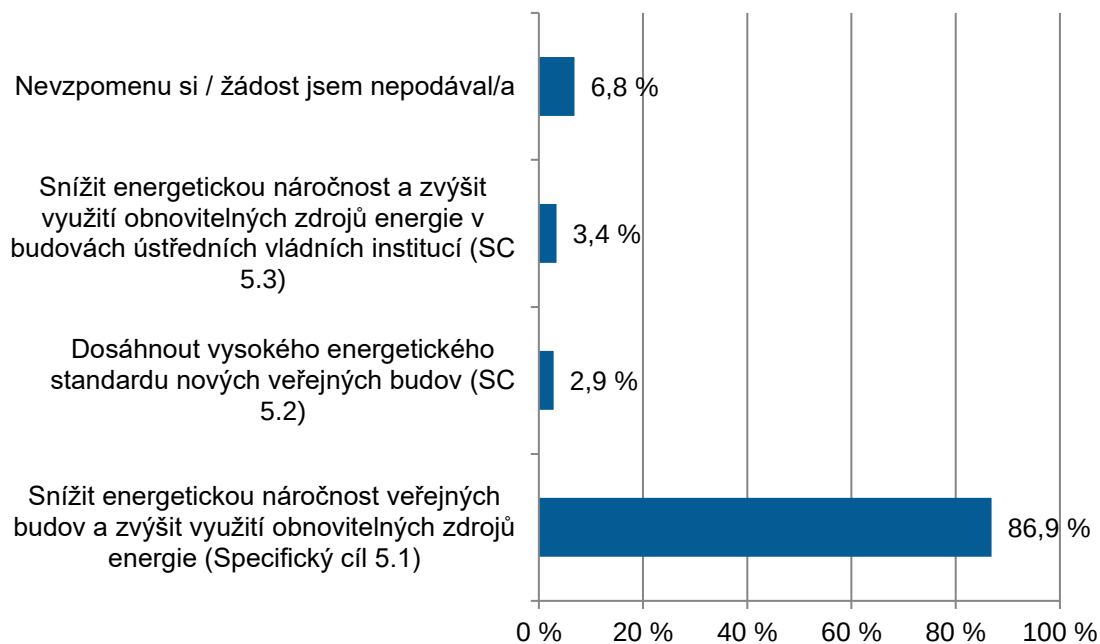

Graf 3: Struktura vzorku respondentů dle aktuální fáze projektů, za které v DŠ odpovídají. N = 526

Co se týče věcného zaměření projektů, mezi respondenty výrazně převládají žadatelé / příjemci projektů, v oblasti snižování energetické náročnosti veřejných budov a zvyšování využití OZE – tj. žadatelé / příjemci v SC 5.1. Tito respondenti tvoří na celém vzorku téměř 87 %. Ostatní aktivity jsou reprezentovány pouze v řádu jednotek procent.

Graf 4: Struktura vzorku dle věcného zaměření projektů, za které respondenti poskytují odpovědi. N = 526

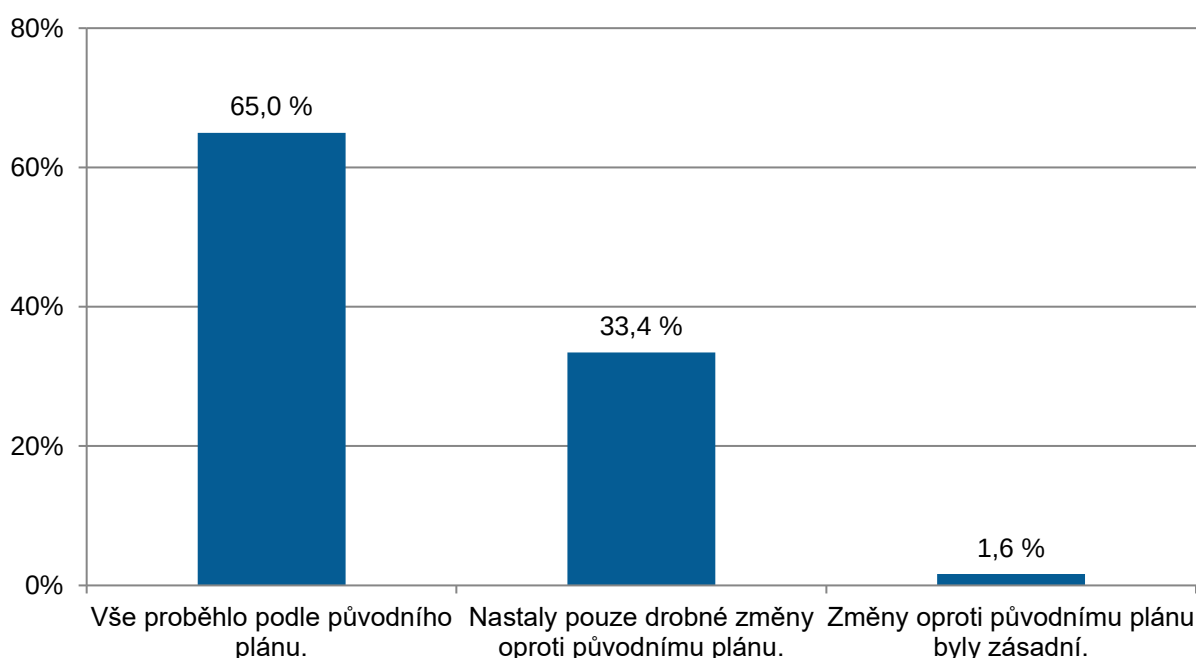
5.3.2 Zpětná vazba k implementovaným projektům

Přibližně dvě třetiny respondentů, jejichž realizace je (v drtivé většině) již ukončena uvedla, že vše při implementaci proběhlo podle původního plánu. Další cca třetina respondentů uvádí že bylo nutné implementovat nějaké změny, označuje je ale za drobné. Pouze šest respondentů (tj. cca 1,6 %) uvádí, že bylo nutné implementovat zásadní změny.

Z hlediska krajské struktury respondentů nelze v těchto hodnotách pozorovat zásadní rozdíly. Mírně vyšší podíly projektů s drobnými změnami byly zaznamenány v Libereckém, Jihomoravském nebo Zlínském kraji, nejde ovšem o zásadní odchylky.

Všichni respondenti, kteří uvedli, že bylo nutné implementovat zásadní změny, čerpali podporu z SC 5.1 OPŽP. Od výše uvedeného poměru co se týče výskytu problémů při implementaci se ale výrazněji odchylují žádosti podpořené z SC 5.2, tj. projekty zaměřené na dosažení vysokého energetického standardu nových budov. V jejich případě uvedlo cca 55 % respondentů (tj. 6 absolutně), že při implementaci bylo nutné zpracovat drobné změny, zatímco pouze 45 % (5 respondentů) uvedlo, že projekty byly implementovány v původním plánu.

Graf 5: Problémy při implementaci podpořených projektů. N = 371

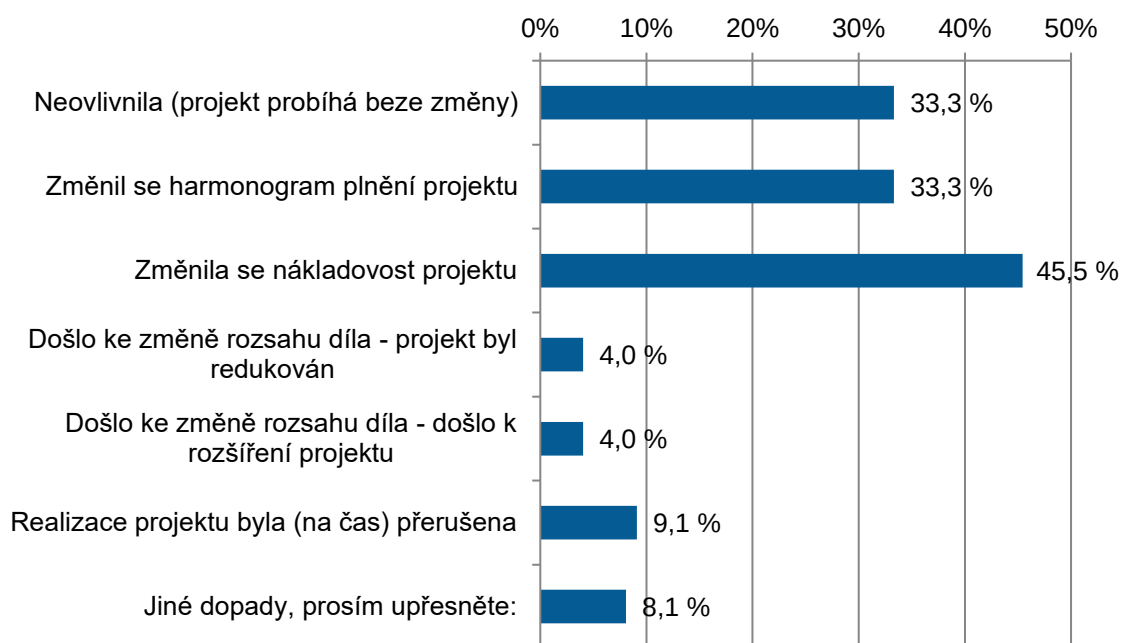

Zásadní problémy, které respondenti uvedli, spočívaly především v nedosažení hodnot energetických úspor, ke kterým je projekt zavázal (například z důvodu instalace odlišné izolace stavební firmou). V případě drobných změn uvádí většina daných respondentů změny v nákladovosti projektů (60 %) – tj. zpravidla vícepráce, které v průběhu realizace projektu vznikly – a změny v harmonogramu projektu (52,4 %), tj. posunutí termínů, které je v řadě případů přikládáno nespolehlivým dodavatelům. V menší míře potom byly uváděny také změny způsobené pandemií COVID-19.

Ve vztahu k výše uvedenému pozoruje část respondentů negativní vliv aktuální situace na energetickém a stavebním trhu, a to především co se týče navýšení nákladovosti realizovaných projektů. Podrobnosti viz níže.

Graf 6: Odpověď na otázku „Ovlivnila aktuální situace na energetickém a stavebním trhu realizaci projektu?“ N = 99

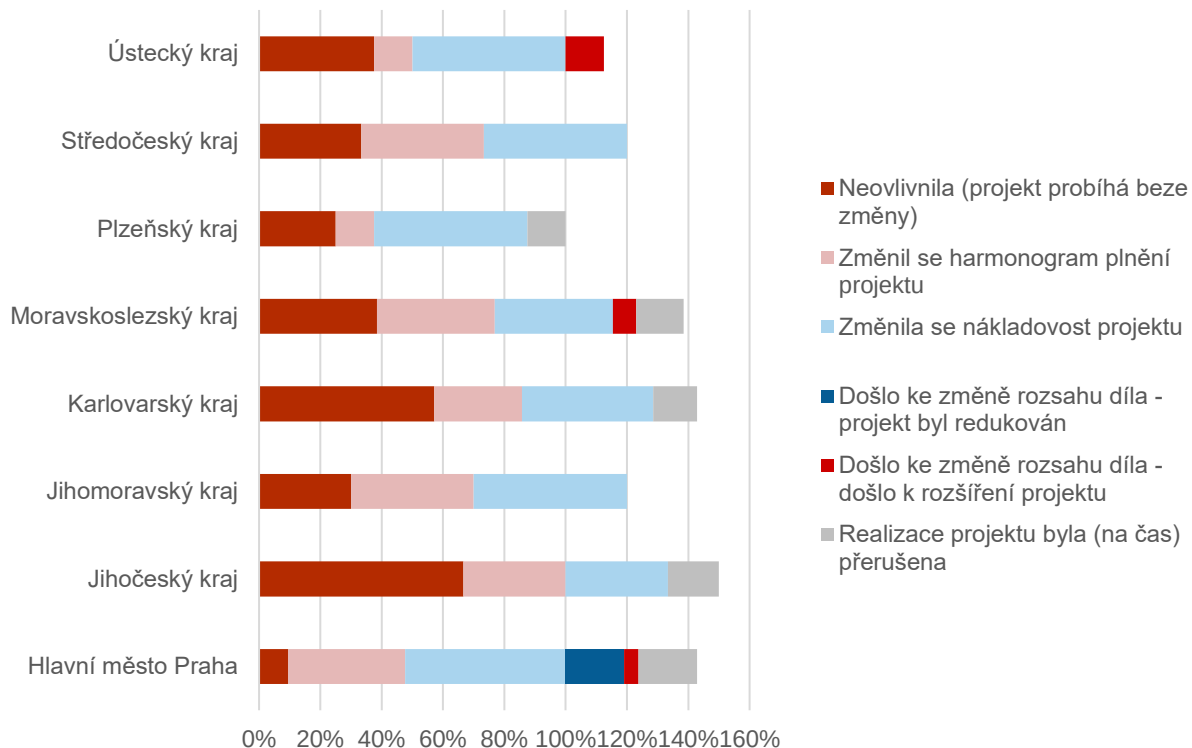

Z dat výše je zřejmé, že respondenti pocítili především dopad v podobě navýšení cen – a to zejména u stavebních prací. Tento problém, tedy navýšení jednotkových cen stavebních prací, uvádí v otevřených odpovědích ve vztahu k této otázce většina respondentů. Pouze třetina respondentů, kteří na otázku odpověděli, uvedla, že aktuální situace na energetickém a stavebním trhu jejich situaci neovlivnila. U devíti respondentů dokonce došlo (opět především v důsledku navýšení cen ve stavebnictví) k alespoň dočasnému přerušení realizace. Někteří respondenti v tomto smyslu uvádí také dočasný nedostatek stavebních materiálů na trhu (izolační materiály).

Není bez zajímavosti, že výrazně nižší podíl respondentů, kteří uvádějí, že aktuální situace na trhu realizaci jejich projektu neovlivnila, byl zaznamenán u projektů realizovaných v hl. m. Praze (10 %). Naopak, výrazně vyšší podíl těchto respondentů je pozorován například v Jihočeském nebo Královéhradeckém kraji.

Graf 7: Dopad aktuální situace na energetickém a stavebním trhu na realizaci projektů dle krajů. N = 88

Pozn.: Zapojeny pouze kraje, ve kterých na otázku odpovědělo alespoň 8 a více respondentů

Pozn.2: Respondenti mohli uvést více než 1 odpověď, z tohoto důvodu je součet větší než 100 %

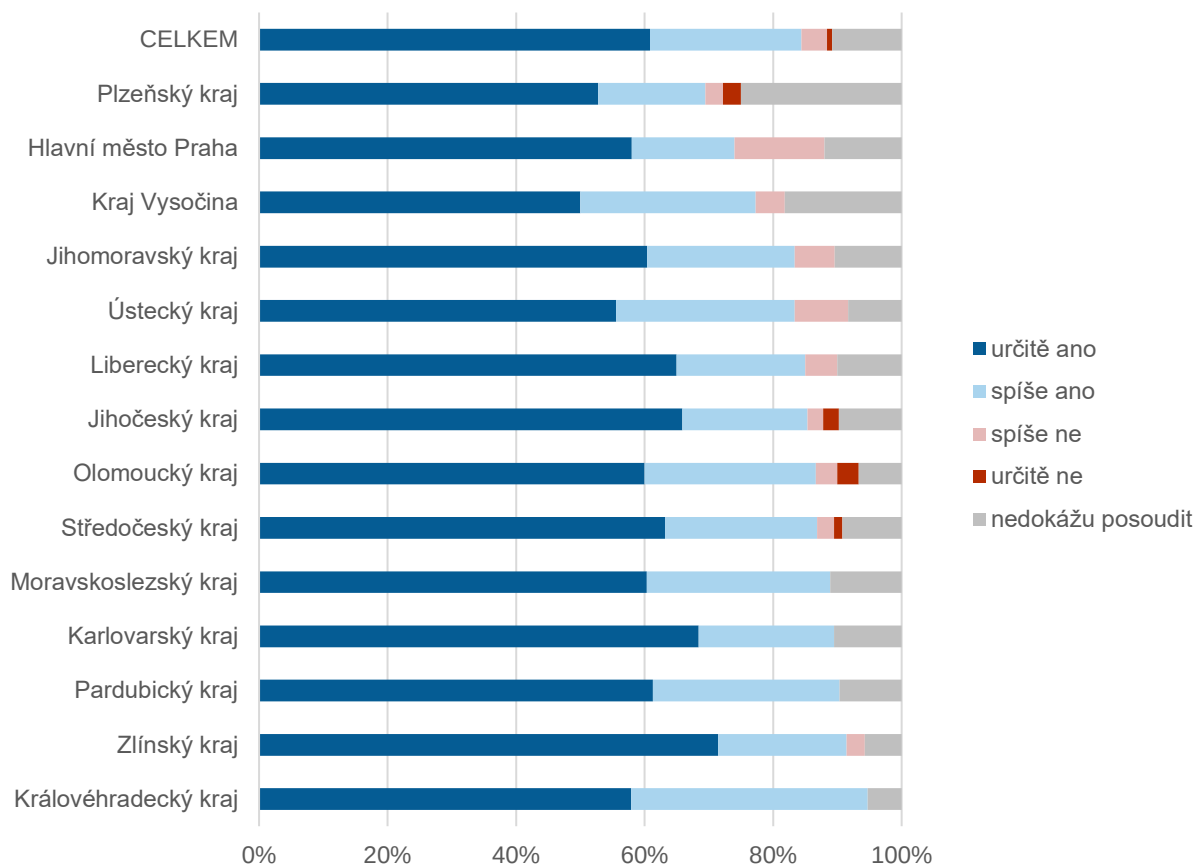
5.3.3 Plány ve vztahu k budoucímu období

Drtivá většina respondentů plánuje v budoucím OPŽP 2021-2027 podat projektovou žádost v oblasti energetických úspor / OZE. Téměř 61 % respondentů toto plánuje „určitě“ a dalších cca 24 % „spíše“. Opak deklaruje méně než 5 % respondentů, zbytek tuto otázku prozatím neumí posoudit.

Regionálně lze pozorovat významné rozdíly v odpovědích. Nejvyšší spokojenost lze pozorovat v Královéhradeckém kraji (19 respondentů), kde dosahuje podíl pozitivních odpovědí téměř 95 % (zároveň lze ale pozorovat jeden z nejnižších podílů odpovědi „určitě ano“ a naopak nejvyšší podíl odpovědi „spíše ano“). Více než 90 % respondentů odpovědělo pozitivně také v Zlínském a Pardubickém kraji (35, resp. 31 respondentů). Naopak nejnižší podíl pozitivních odpovědí je zaznamenán v hl.m. Praze a v Plzeňském kraji (74, resp. 69 %). Respondenti realizující své projekty v Praze také výrazně častěji odpovídají negativně (14 %, přičemž v celém vzorku činí podíl negativních odpovědí pouze 4,8 %).

Graf 8: Plány respondentů podat projekt v oblasti energetických úspor / OZE do OPŽP 2021-2027. N = 526

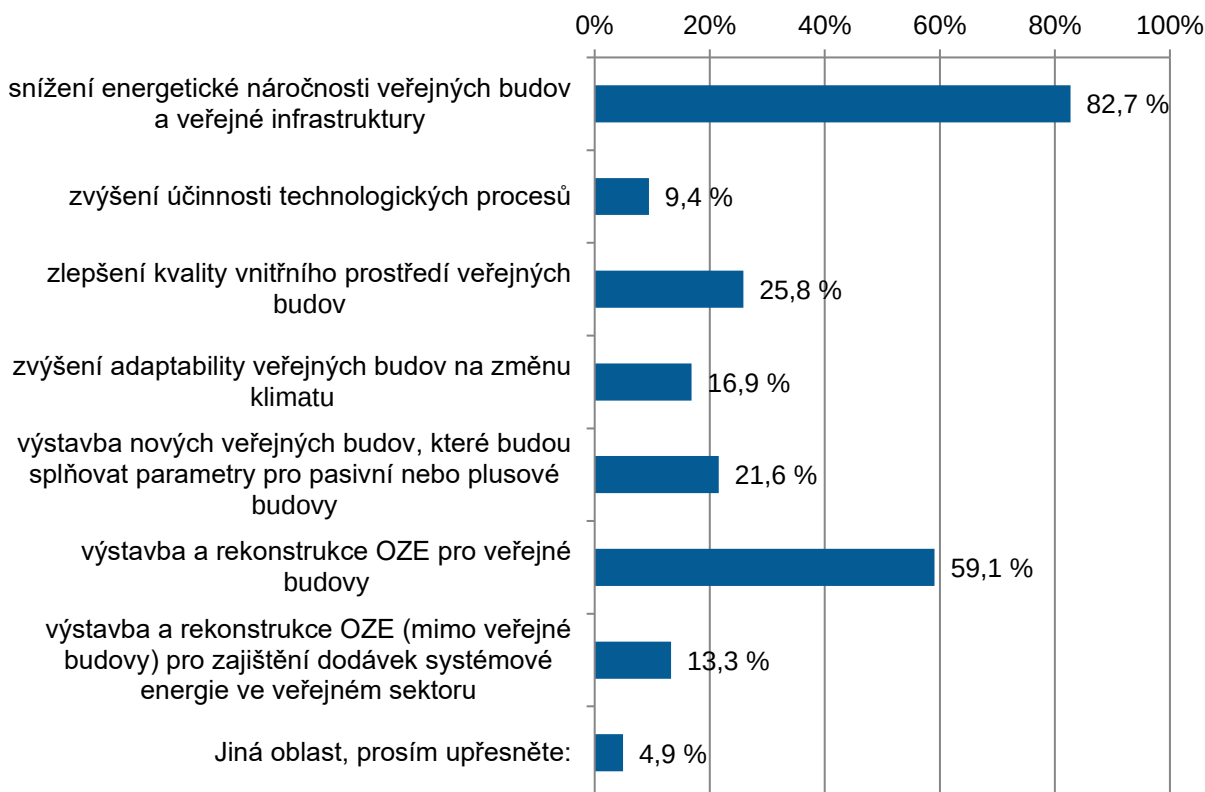

Není překvapivé, že podíl pozitivních odpovědí je vyšší u respondentů, kteří uvedli, že realizace jejich projektů proběhla bez obtíží nebo pouze s drobnými obtížemi, zatímco u projektů, ve kterých bylo nutné implementovat zásadní změny, si až třetina respondentů není jistá, zda projekt v budoucnu znovu podá (zároveň je ale nutné vzít v úvahu, že šlo pouze o jednotky respondentů). Výrazně vyšší podíl negativních odpovědí (16 %) lze také pozorovat mezi respondenty, jejichž projekty nebyly podpořeny. Co se týče typu respondentů, mírně nižší byla míra pozitivních odpovědí u státních podniků (cca dvě třetiny), zatímco v případě obcí nebo VŠ a dalších výzkumných institucí je podíl pozitivních odpovědí nadprůměrný (88, resp. 93 %).

Většina respondentů, kteří plánují předložit své projekty i v novém programovém období, se hodlá znovu zaměřit především na snižování energetické náročnosti veřejných budov a veřejné infrastruktury (téměř 83 % respondentů). Nadpoloviční většina respondentů rovněž uvádí, že se hodlá zaměřit na využívání OZE pro veřejné budovy.

Graf 9: Zaměření projektů plánovaných pro OPŽP 2021-2027. N = 445

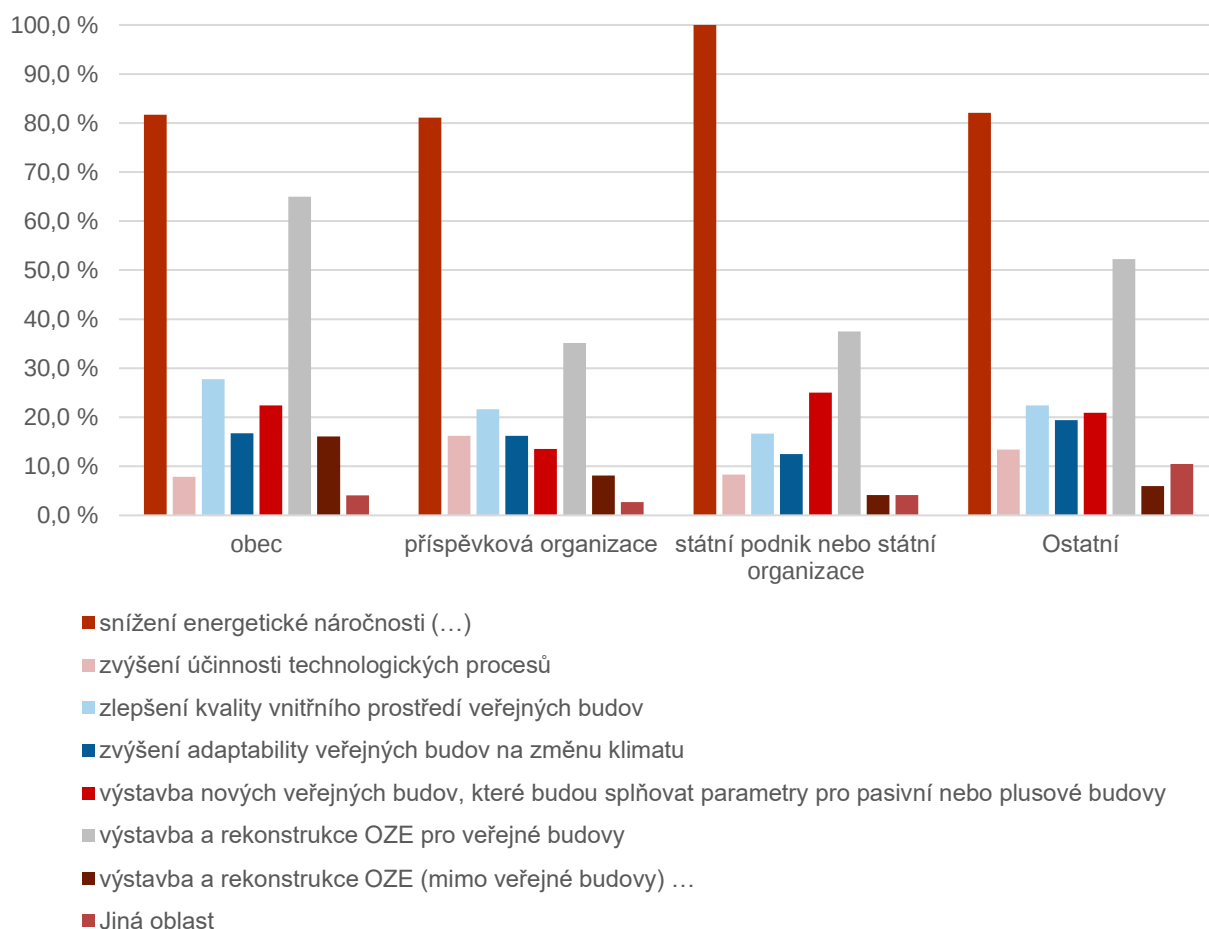

Co se týče kategorie „Jiná oblast“, respondenti zpravidla odkazují na projektové záměry mimo téma energetických úspor a OZE (např. zelené střechy, ČOV, atd.).

Rozdíly dle typu organizace jsou v tomto smyslu velmi malé. Výjimku tvoří kategorie výstavby a rekonstrukce OZE pro veřejné budovy, která je výrazně častěji zastoupená u obcí než u jiných typů organizací.

Graf 10: Zaměření plánovaných projektů dle typu respondenta. N =445

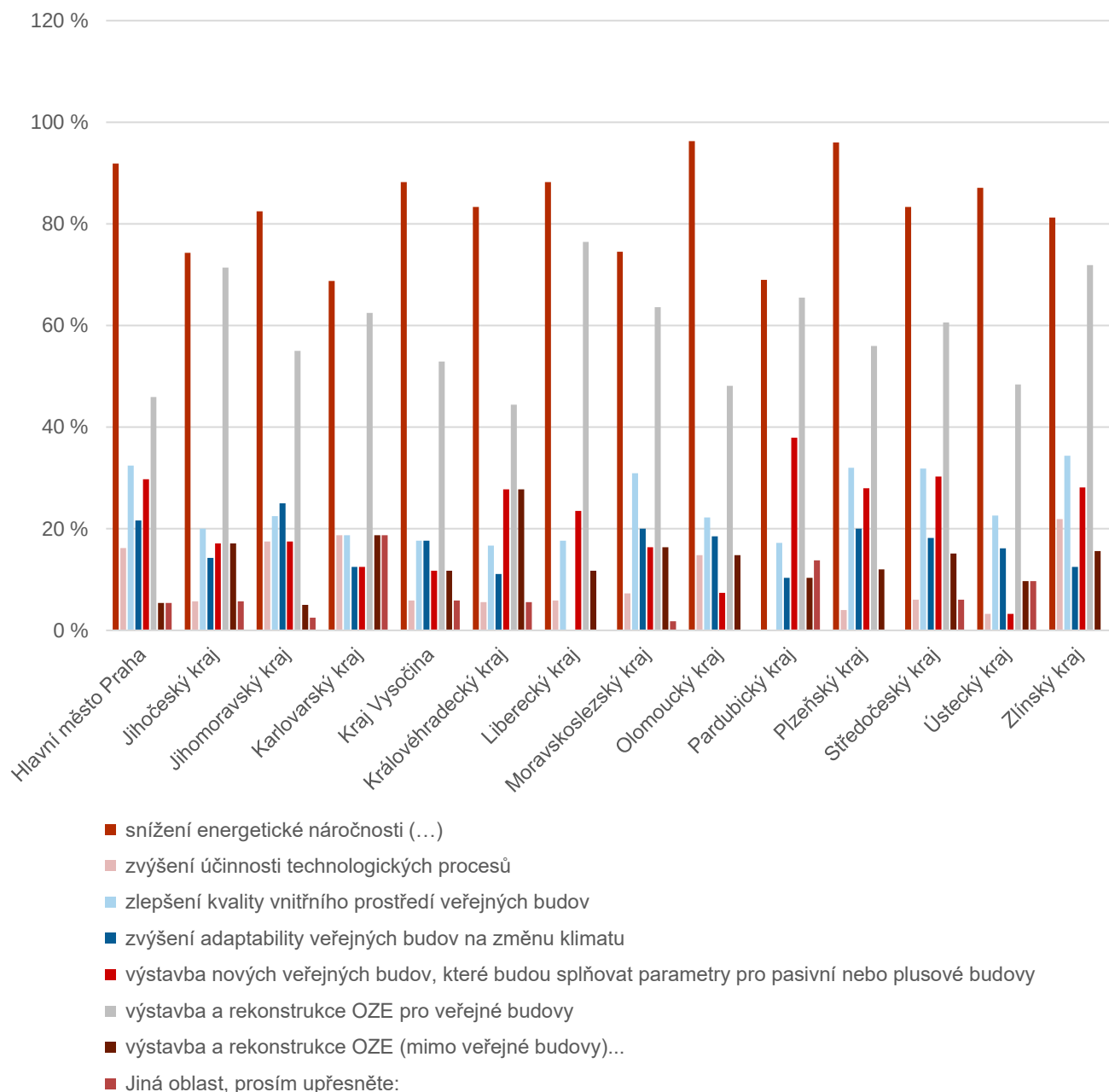

Teritoriálně lze pozorovat jisté odlišnosti v preferenci jednotlivých typů záměrů. Snížení energetické náročnosti je ve všech případech nejčastěji zmiňovaný záměr, podíl respondentů, kteří jej zmiňují se ale pohybuje od 96 % (Plzeňský kraj) do 69 % (Karlovarský kraj). Zvýšení účinnosti technologických procesů je mezi náměry nejčastěji zmiňováno ve Zlínském kraji (22 %), zatímco ve většině ostatních krajů nepřesahuje 6 % a více než 10 % respondentů jej zmiňuje pouze v 5 krajích celkem (vč. Zlínského). Zlepšení kvality vnitřního prostředí budov se pohybuje cca od 17 % (Pardubický kraj) do 34 % (Zlínský kraj). Zvýšení adaptability veřejných budov není zmíněno žádným respondentem v Libereckém kraji, v ostatních krajích se četnost tohoto záměru pohybuje mezi 10 % (Pardubický kraj) a 22 % (hl.m. Praha). Výstavba nových veřejných budov v pasivním nebo vyšším standardu zaznamenává jeden z nejvyšších rozptylů mezi těmito projektovými záměry – pohybuje se od 3 % v Ústeckém kraji až k 38 % v Pardubickém kraji. V případě výstavby a rekonstrukce OZE je tento záměr zmiňován přibližně polovinou respondentů, nicméně například v Libereckém kraji jej zmiňují více než tři čtvrtiny respondentů. U poslední kategorie, výstavby a rekonstrukce OZE mimo veřejné budovy je

takový záměr zmiňován u 10 – 20 % respondentů s výjimkou hl.m.Prahy a Jihomoravského kraje, kde tento podíl klesá na cca 5 %.

Graf 11: Zaměření plánovaných projektů dle krajů. N = 445

Respondenti byli dále požádáni, aby vyjádřili předpokládanou hodnotu jejich zvažovaného projektu nebo projektů v tematických oblastech, které vymezili. Výsledky jsou zpracovány v tabulce níže:

Tabulka 1: Shrnutí dat o předpokládaných nákladech v mil. Kč za zvažované projekty

	Počet záměrů	Průměr (mil. Kč)	Maximum (mil. Kč)	Minimum (mil. Kč)	Medián (mil. Kč)
snížení energetické náročnosti veřejných budov a veřejné infrastruktury	302	52	1 001	0,5	20
zvýšení účinnosti technologických procesů	28	33,9	200	1	15
zlepšení kvality vnitřního prostředí veřejných budov	94	17,4	100	0,5	10
zvýšení adaptability veřejných budov na změnu klimatu	58	24,2	200	1	11
výstavba nových veřejných budov, které budou splňovat parametry pro pasivní nebo plusové budovy	77	216,6	1 500	4	100
výstavba a rekonstrukce obnovitelných zdrojů energie pro veřejné budovy	208	31,5	800	1	10
výstavba a rekonstrukce obnovitelných zdrojů energie (mimo veřejné budovy) pro zajištění dodávek systémové energie ve veřejném sektoru	47	30,1	270	0,5	10
Jiné	16	88	479	1	35
Celkem	830	55	1 500	0,5	13

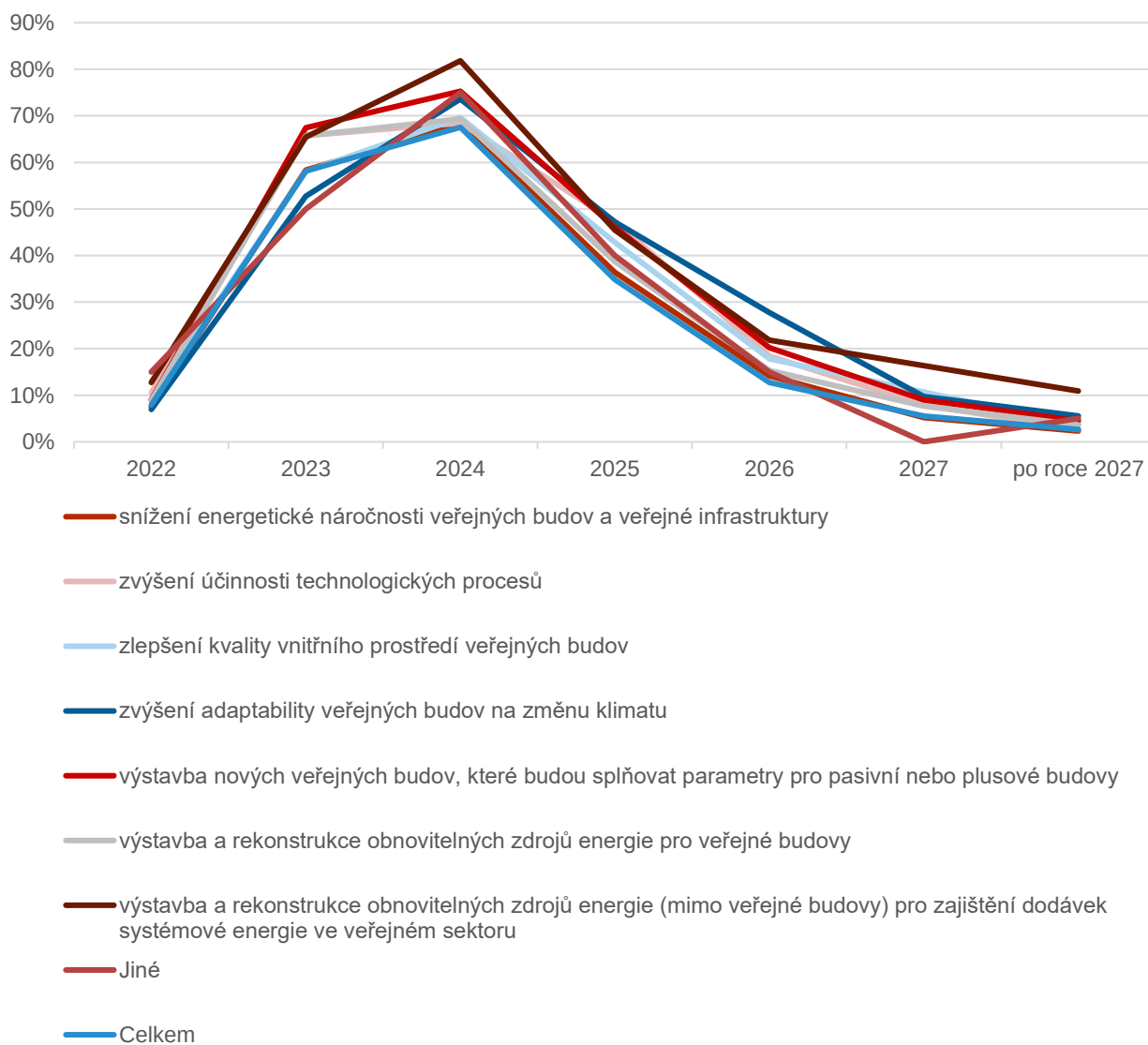
Podrobnější informace k plánovaným záměrům poskytl 193 respondentů (kompletní výpis odpovědí viz interní příloha 5.4a). Téměř polovina respondentů (88 respondentů, 46 %) ve své otevřené odpovědi přímo zmiňuje instalaci fotovoltaické elektrárny. Další 8 respondentů potom explicitně zmiňuje instalaci / rekonstrukci jiných OZE. Dalším významným tématem jsou investice do snížení energetické náročnosti, konkrétně do zateplení budov. Toto téma ve své otevřené odpovědi explicitně zmiňuje více než 74 respondentů. Velmi často přitom ve svých odpovědích obě témata (tj. zateplení a instalace OZE, především potom fotovoltaických panelů) kombinují. Častým předmětem odpovědí je také obecněji výměna zdrojů vytápění.

Většina respondentů uvádí, že by své projekty rádi zahájili v období 2023 – 2024. Napříč jednotlivými projektovými záměry jsou odpovědi ohledně předpokládaného zahájení projektů velmi podobné. Jediné téma, které se mírně odlišuje (ve smyslu pozdějšího předpokládaného zahájení) jsou projekty zaměřené na výstavbu a rekonstrukci OZE mimo veřejné budovy pro zajištění dodávek energie pro veřejný sektor

– a to pravděpodobně s ohledem na náročnější přípravu projektu, do kterého musí být zapojeno více subjektů. Viz následující graf (pozn.: respondenti mohli uvést víc než 1 rok).

Graf 12: Předpokládaný rok zahájení plánovaného projektu (% respondentů). N = 416

Jak bylo uvedeno výše, pouze cca 5 % respondentů v současné době nepředpokládá, že by předkládali nějaký projekt zaměřený na oblast energetických úspor a OZE do nového operačního programu. Na otázku proč nemají zájem o čerpání v novém programovém období poskytli respondenti následující odpovědi.

Tabulka 2: Důvody, proč se respondent neplánuje využít dotaci z OPŽP.

Důvod	Počet respondentů
-------	-------------------

V současné době nepotřebujeme žádný projekt v uvedených oblastech realizovat.	8
Nabídka podporovaných aktivit neodpovídá našim záměrům.	3
Míra podpory je příliš nízká.	10
Projekt jsme plánovali, ale současná situace na energetickém a stavebním trhu nás odradila od realizace původních záměrů.	2
Máme negativní zkušenosti s administrativou projektu z OPŽP.	5
Máme jiné negativní zkušenosti s realizací přechozího projektu z OPŽP.	2
Jiné, prosím upřesněte:	6

N=26

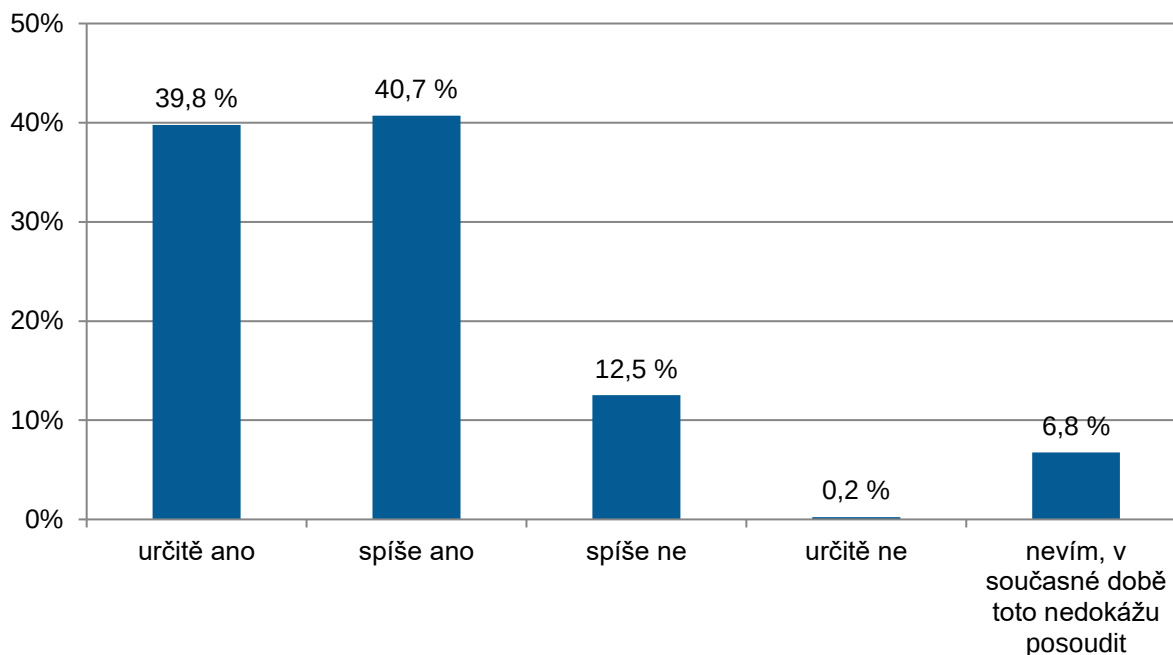
V odpovědích „jiné“ respondenti formou otevřené odpovědi zmiňují především náročnost administrativy a pravidel pro zadávání veřejných zakázek, nákladnost pořízení projektové dokumentace, energetických posudků a dalších dokumentů, nebo financování získané z jiného zdroje.

5.3.4 Podpora formou komplexních projektů

V další části byli respondenti dotazováni, zda by v budoucnu měli zájem předkládat tzv. komplexní projekty – tedy projekty zaměřené na komplexní rekonstrukce veřejných budov, které v rámci jednoho projektu zároveň řeší snížení energetické náročnosti, využití OZE, zvýšení kvality vnitřního prostředí, adaptaci budov na změnu klimatu, atd. Více než čtyři pětiny respondentů uvádějí, že projekty tohoto typu plánují předkládat. V krajském srovnání nebyly zaznamenány výrazné rozdíly v odpovědích, pozitivní odpovědi se vždy pohybují mezi cca 75 – 90 % (s výjimkou Jihomoravského kraje, kde pozitivně odpověděli všichni respondenti až na jednoho, který uvedl, že neví) – mírně vyšší variabilita byla zaznamenána pouze v poměru odpovědí „určitě ano“ a „spíše ano“. Negativní odpovědi se pohybují cca mezi 9 a 19 % (s jednou výjimkou jde vždy o odpověď „spíše ne“). Minimální rozdíly v odpovědích jsou také v případě, že je podrobněji analyzovaná struktura respondentů dle typu podpořeného záměru. Při analýze typů respondentů lze pozorovat odlišné odpovědi u krajů, které nejčastěji odpovídají, že neví a pouze 29 % těchto respondentů o využití komplexních projektů skutečně uvažuje. Výpovědní hodnota tohoto zjištění je velmi omezená z důvodu malého počtu těchto respondentů (pouze 7). Může ale i přesto naznačovat poněkud odlišný přístup krajů k plánování investic do svých veřejných budov, než je tomu u ostatních typů subjektů.

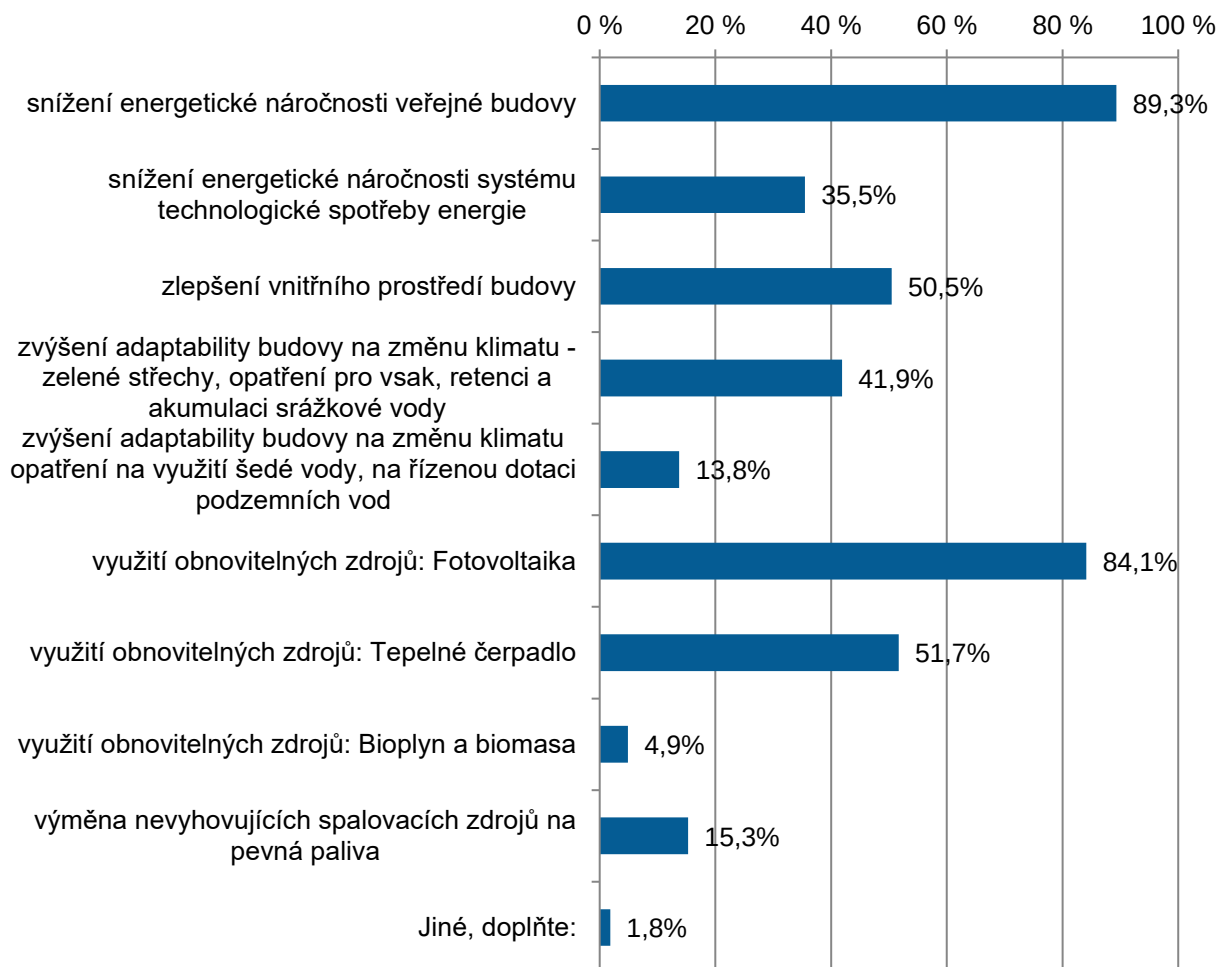
Graf 13: Zájem o využívání tzv. „komplexních projektů“. N = 415

Většina respondentů, kteří možnosti předkládat komplexní projekty plánují využít, předpokládají, že součástí takového projektu bude především snížení energetické náročnosti veřejné budovy a využívání fotovoltaických panelů. Nadpoloviční většina respondentů mezi aktivitami plánovaných komplexních projektů uvádí také instalaci tepelného čerpadla a zlepšení vnitřního prostředí budovy. Spíše nízký podíl respondentů plánuje investovat do opatření na snížení spotřeby vody (využívání šedé vody, atd.) nebo instalaci / obnovu systémů OZE spočívajících ve využívání bioplynu a biomasy.

Graf 14: Aktivita, které mají být součástí plánovaných komplexních projektů. N = 327

V kategorii „jiné“ bylo uvedeno kupříkladu využití malé vodní elektrárny, instalace předokenních žaluzií pro zvýšení adaptability budovy na změnu klimatu, výměna osvětlení za energeticky účinnější (LED zdroje) a výměny specifických zdrojů vytápění (je ale zahrnuto také v odpovídajících kategoriích).

Většina respondentů (více než dvě třetiny) přitom v novém programovém období plánuje předložit více než jeden takový komplexní projekt. Viz následující tabulka:

Tabulka 3: Počet plánovaných komplexních projektů

	Počet respondentů	Průměrný počet plánovaných projektů	Maximální počet plánovaných projektů	Medián počtu plánovaných projektů
Pouze 1 projekt	95	1	1	1
Více než 1 projekt	221	4,1	50	3

N=316

Mírně častěji hodlají více než jeden projekt předkládat obce (vč. městských částí hl.m. Prahy), státní podniky/státní organizace nebo veřejné výzkumné instituce a VŠ. Naopak pouze jeden komplexní

projekt plánují častěji předkládat příspěvkové organizace. Viz následující tabulka (zahrnuty pouze subjekty s 10 a více respondenty ve vzorku u dané otázky).

Tabulka 4: Počet plánovaných komplexních projektů dle typu respondenta

	Podíl respondentů		Pokud více než 1 projekt:		
	pouze 1 projekt	Více než 1 projekt	Průměrný počet projektů	Maximální počet projektů	Medián
Obec³	29 %	71 %	3,9	50	3
Městská část hl. m. Prahy	17 %	83 %	3	4	3
Příspěvková organizace	48 %	52 %	3,3	10	3
Státní podnik nebo státní organizace	20 %	80 %	8	42	4,5
Veřejná výzkumná instituce, VŠ nebo jiné školské zařízení	27 %	73 %	3,75	6	3,5
Jiný subjekt	33 %	67 %	3,6	10	3

N=305

V neposlední řadě byli respondenti požádáni, aby odhadli celkovou výši plánovaných komplexních projektů (kumulativně všech, pokud respondent plánuje více než jeden komplexní projekt). V průměru činily předpokládané náklady plánovaných komplexních projektů cca 91 mil. Kč. Mezi jednotlivými typy organizací se ale průměrná výše nákladů významně odlišuje – viz následující tabulka (uvezení respondenti s více než 10 odpověďmi ve vzorku).

Tabulka 5: Průměrné náklady kumulativních projektů na respondenta.

Typ respondenta	Průměrné náklady kumulativních projektů na jednoho respondenta (mil. Kč)
Obec	61,6
Příspěvková organizace	124,8
Státní podnik nebo státní organizace	324,9
Veřejná výzkumná instituce, VŠ nebo jiné školské zařízení	94,4
Jiný subjekt	238,74
CELKEM za všechny subjekty	90,7

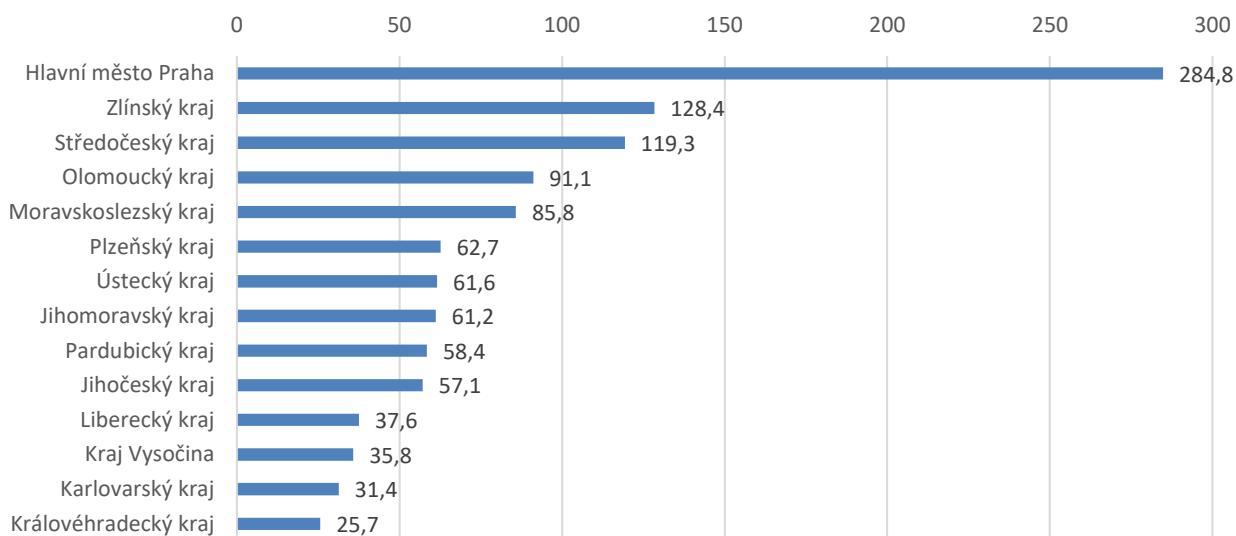
³ Zahrnuje také hl.m. Prahu na úrovni magistrátu – právě ten vykazuje maximální hodnotu, bez započítání hl.m. Prahy by maximum činilo 10 projektů.

N=281

Průměrná výše nákladů komplexních projektů se také výrazně odlišuje z krajského pohledu:

Graf 15: Průměrná výše komplexních projektů na jednoho respondenta dle krajů ČR (v mil. Kč). N = 295

Není překvapivé, že výrazně vyšší jsou průměrné náklady všech komplexních projektů na jednoho respondenta v hl.m. Praze – především s ohledem na skutečnost, že zde jsou umístěna sídla státních podniků a organizací, které, jak bylo ukázáno výše, vykazují výrazně vyšší průměrnou nákladnost všech svých plánovaných komplexních projektů. Spíše neočekávaně vysoký je průměr projektů na jednoho respondenta ve Zlínském kraji – to je ale dáno extrémní hodnotou jednoho respondenta (organizační složka státu), který uvedl, že plánuje předložit dva komplexní projekty v celkové výši 1,3 mld. Kč; bez započítání této hodnoty by průměrná výše klesla na cca 75 mil. Kč. Vyšší průměr v případě Středočeského kraje je primárně způsoben také odpověďmi státních podniků nebo organizací z tohoto kraje, jejichž zamýšlené komplexní projekty jsou obecně nákladnější.

5.3.5 Další zvažované podmínky a formy podpory

Respondenti dotazníku odpovídali na dotazy ohledně toho, zda plánují využít specifických metod, se kterými nový OPŽP počítá, a také ohledně formy podpory.

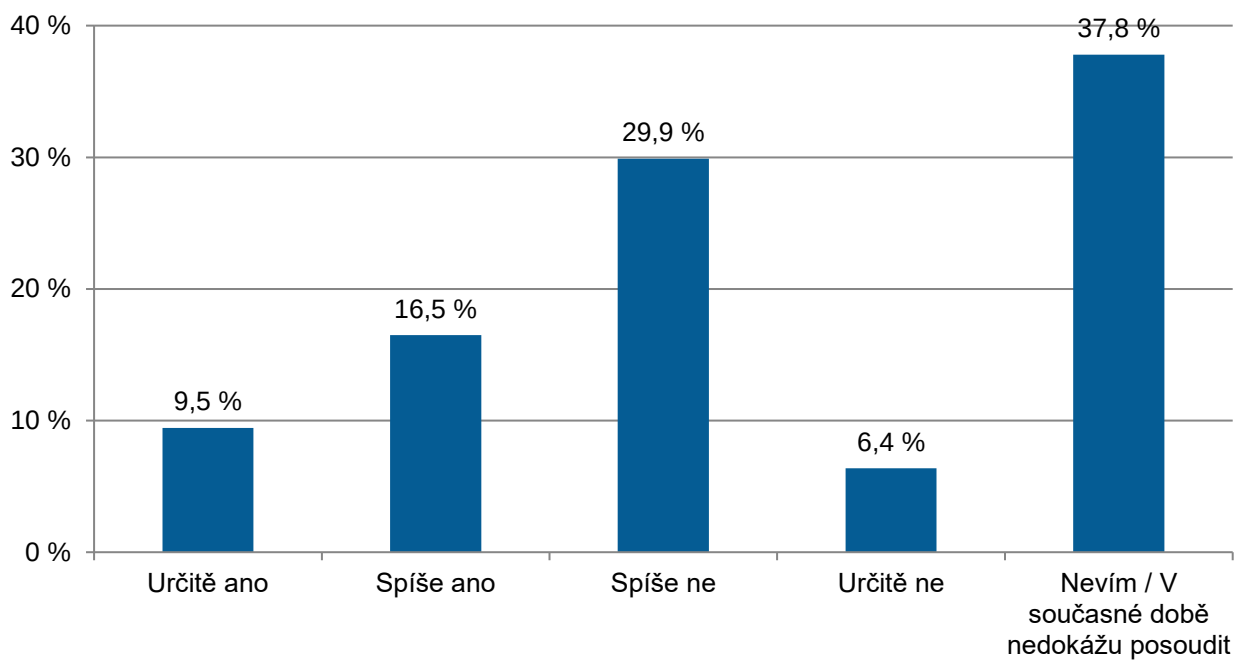
V první řadě byli dotázáni, zda uvažují o využití metody EPC (Energy Performance Contracting) v některých z plánovaných projektových záměrů. Využití této metody ve svých projektových záměrech

předpokládá více než čtvrtina respondentů. Opačnou odpověď poskytlo přes 36 % respondentů a podobný podíl respondentů prozatím neví.

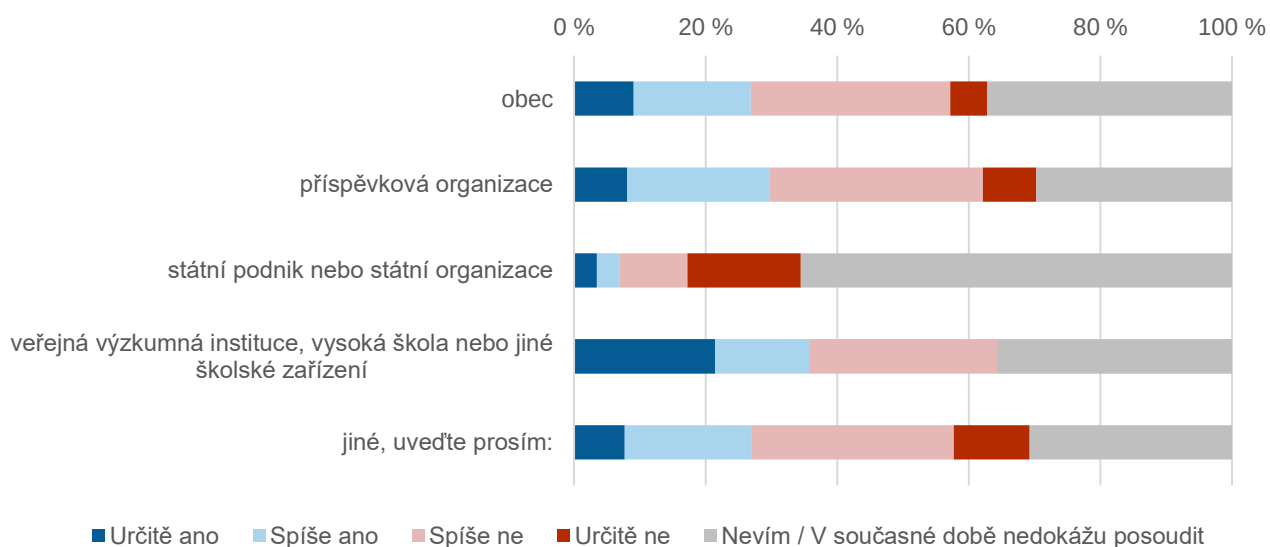
Graf 16: Respondenti, kteří uvažují nebo neuvažují o využití metody EPC na některý z plánovaných záměrů.

N = 455

Podíly těchto odpovědí se v závislosti na typu organizace značně odlišují. Zatímco ve výrazně vyšší míře o využití tohoto nástroje uvažují vysoké školy a veřejné výzkumné instituce (a to především s nadprůměrně vysokým podílem odpovědí „určitě ano“), spíše ojediněle této metodě pro implementaci svých projektů uvažují zástupci státních podniků nebo státních organizací (pouze cca 7 %).

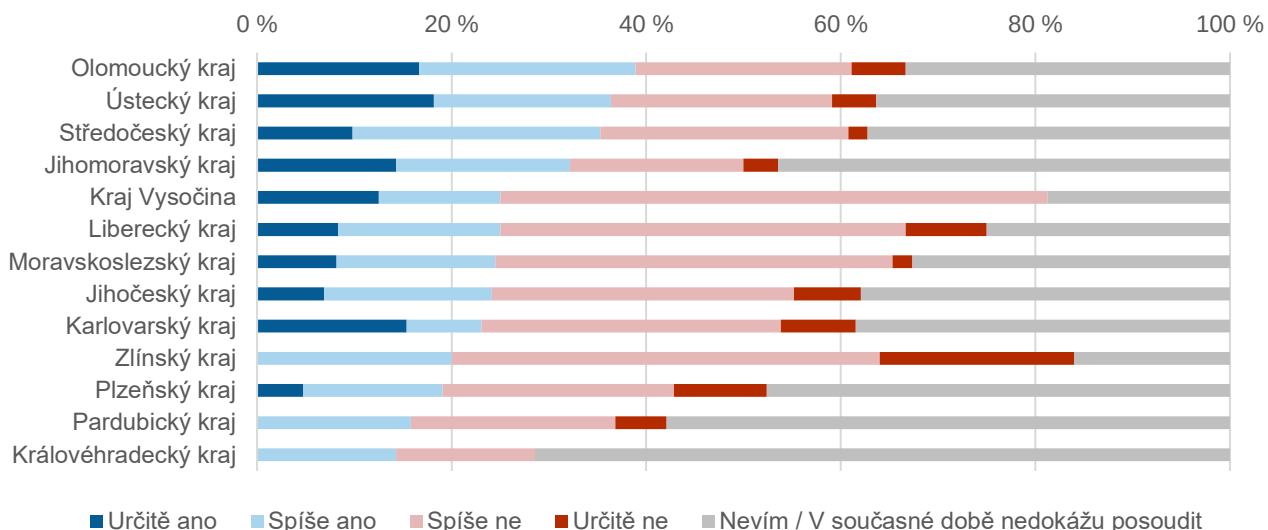
Graf 17: Předpokládané využití metody EPC dle typu respondenta. N = 426

Variabilitu v odpovědích je možné zaznamenat také při detailním pohledu na územní distribuci respondentů, tyto odlišnosti jsou ale především způsobeny odlišným podílem zastoupení jednotlivých typů organizací v krajích. Pokud je toto krajské srovnání realizováno pouze na vzorku obcí (které jsou nejčastějším typem respondentů), je variabilita mírně nižší. I přesto se ale podíly kladných odpovědí pohybují v rozmezí cca 14 – 36 %:

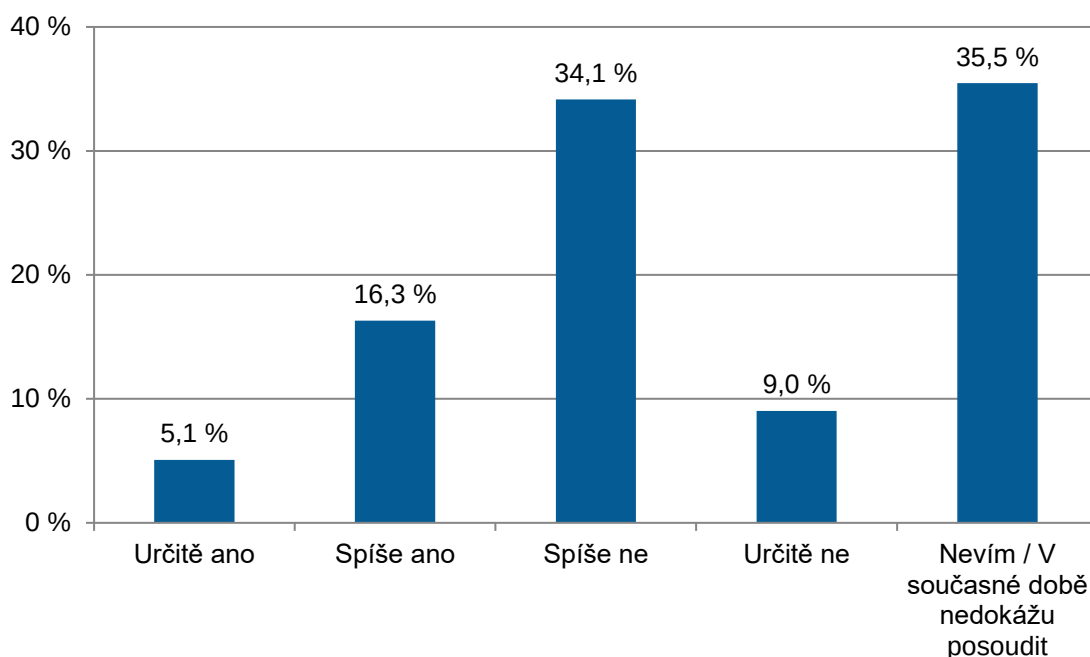
Graf 18: Předpokládané využití metody EPC v obcích dle krajů. N = 317

Obdobně byli respondenti dotazováni, zda plánují využít metodu Performance Design & Build pro některý ze svých projektových záměrů. Využití této metody ve svých projektových záměrech předpokládá o něco nižší podíl respondentů než v případě EPC, konkrétně cca 21 %. Opačnou odpověď poskytlo přes 43 % respondentů, zatímco cca 35 % doposud neví.

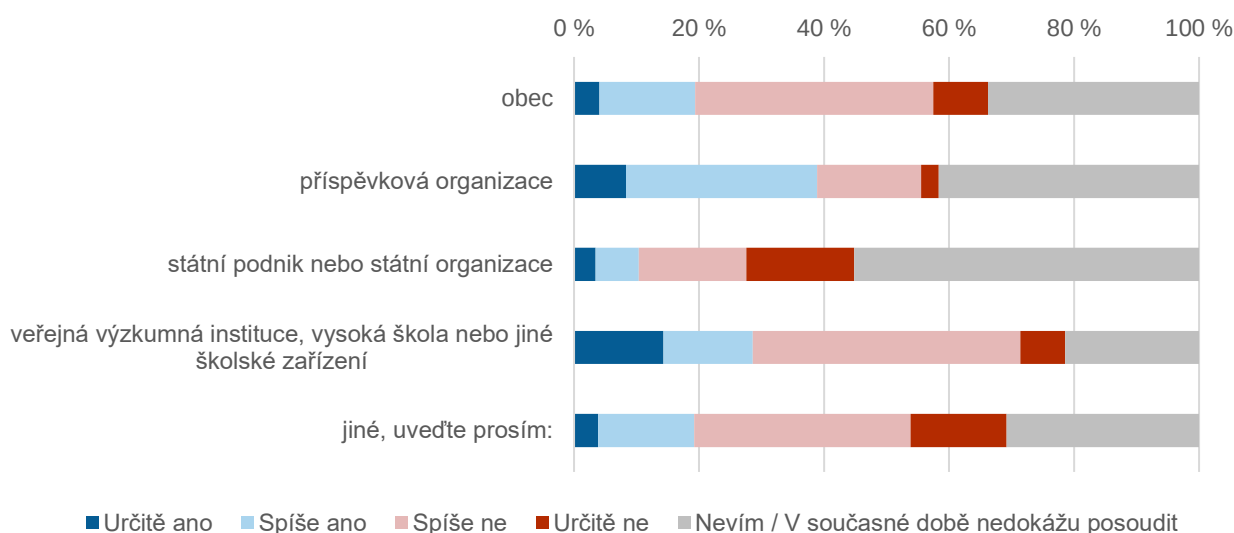

Graf 19: Respondenti, kteří uvažují nebo neuvažují o využití metody EPC na některý z plánovaných záměrů.
N = 454

Rozdíly dle typů respondentů jsou velmi podobné jako v případě EPC. Výrazně častěji s aplikací metody počítají veřejné výzkumné organizace a VŠ, zatímco velmi obezřetně se k využití metody staví státní podniky a organizace.

Graf 20: Předpokládané využití metody PD&B dle typu respondenta. N = 425

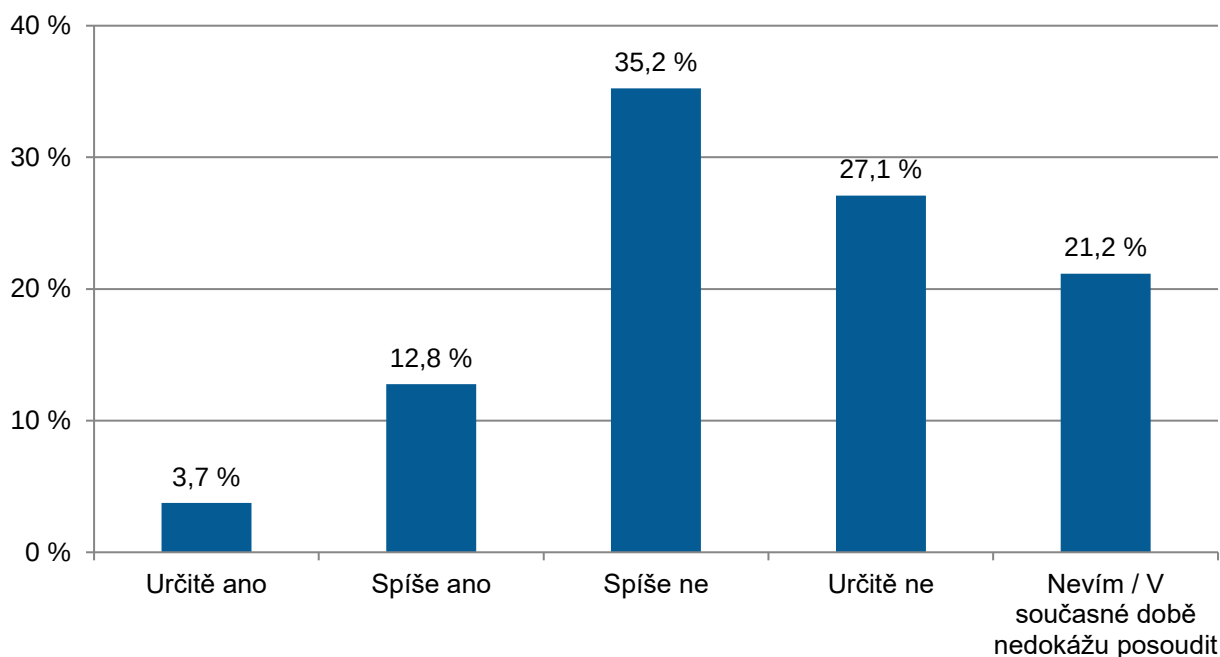

Velmi podobné jsou proto také odlišnosti v odpovědích dle obcí v krajích. Mezi odpověďmi na obě otázky tedy lze pozorovat silnou souvislost.

V neposlední řadě byli respondenti dotazováni, zda uvažují, že by pro některý ze svých projektových záměrů využili nikoliv dotaci, ale podporu ve formě finančního nástroje (tj. vratné formě podpory – např. zvýhodněný úvěr, záruka za komerční úvěr, atd.). Nadpoloviční většina respondentů uvádí, že o této formě podpory pro své projektové záměry v oblasti energetických úspor a OZE nepočítá (více než 57 %, z toho více než 27 % „určitě ne“). Pouze cca 16,5 % respondentů uvedlo, že takovou formu podpory si umí představit.

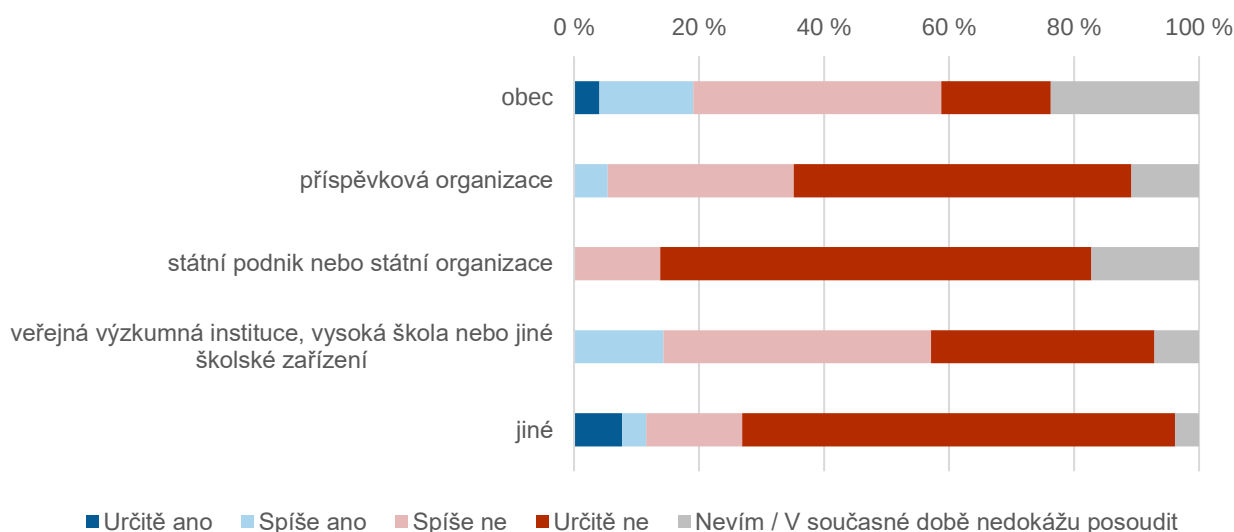
Graf 21: Předpokládaná realizace části projektových záměrů s podporou ve formě finančních nástrojů, nikoliv dotací. N = 454

Struktura odpovědí dle typu příjemce se mírně podobá odpovědím v předchozích dvou otázkách. Možnosti financovat část svých záměrů prostřednictvím finančních nástrojů jsou otevřeny především výzkumné organizace / VŠ a především také obce. Naopak, s touto možností vůbec nepočítají státní podniky a organizace.

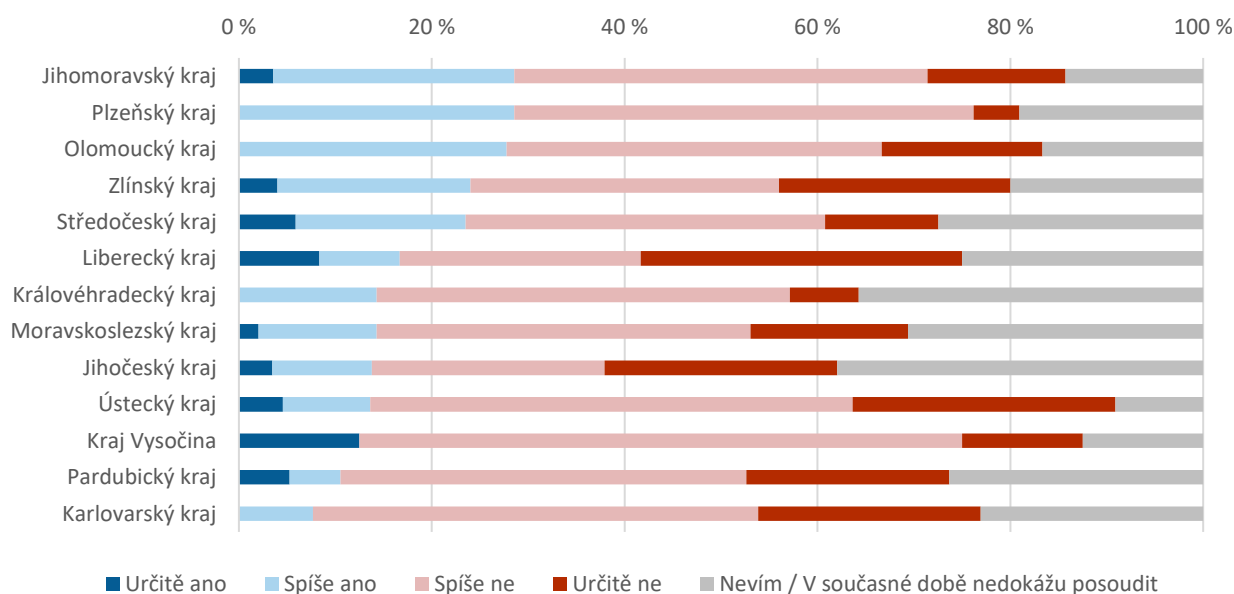

Graf 22: Předpokládané využití finančních nástrojů pro financování části projektových záměrů dle typu respondenta. N = 426

Co se týče geografické variability v odpovědích, analýza opět srovnává pouze odpovědi obcí tak, aby bylo alespoň zčásti eliminováno zkreslení (a to zejména co se týče státních podniků a organizací – přítomnost respondenta tohoto typu ve vzorku z daného kraje významně ovlivňuje strukturu odpovědí). Odlišnosti v podílu kladných odpovědí v jednotlivých krajích se pohybují v intervalu cca 15 procentních bodů, což lze (s ohledem na nízký absolutní podíl kladných odpovědí) považovat za významnou variabilitu.

Graf 23: Předpokládané využití finančních nástrojů dle krajů respondentů. N = 320

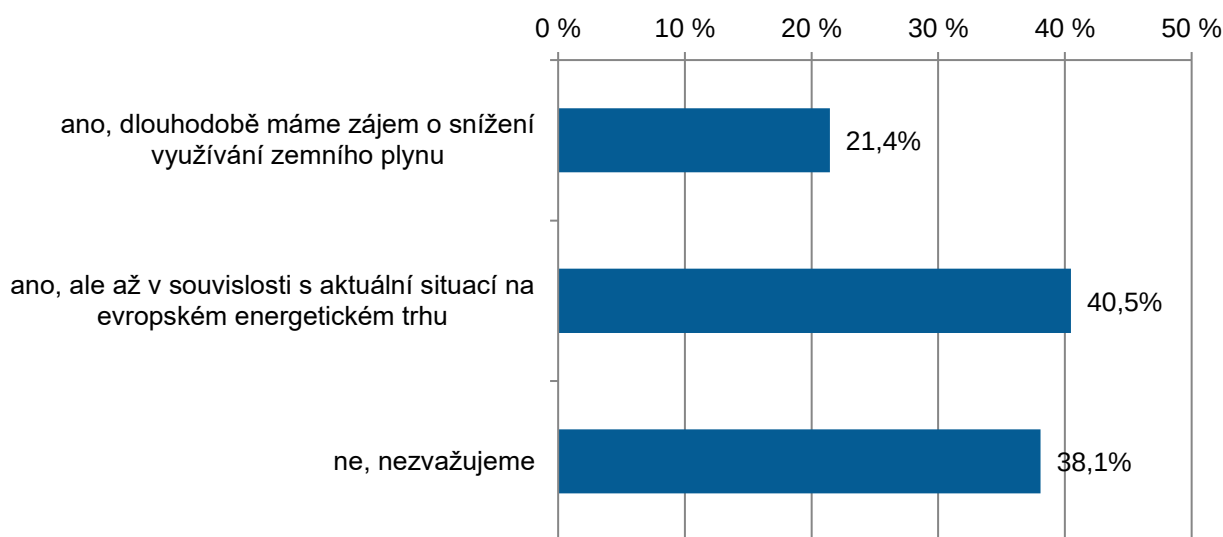

5.3.6 Ostatní otázky

V závěru byli respondenti dotazováni specificky, zda zvažují, že by v následujících 5 letech investovali směrem ke snížení využívání zemního plynu. Tento záměr potvrzují více než tři pětiny respondentů. Zatímco u pětiny jde o dlouhodobý záměr, dvě pětiny uvádějí, že se finálně rozhodnou až v souvislosti s aktuální situací na evropském energetickém trhu. Naopak, necelá pětina respondentů takové investice (aktuálně) nezvažuje.

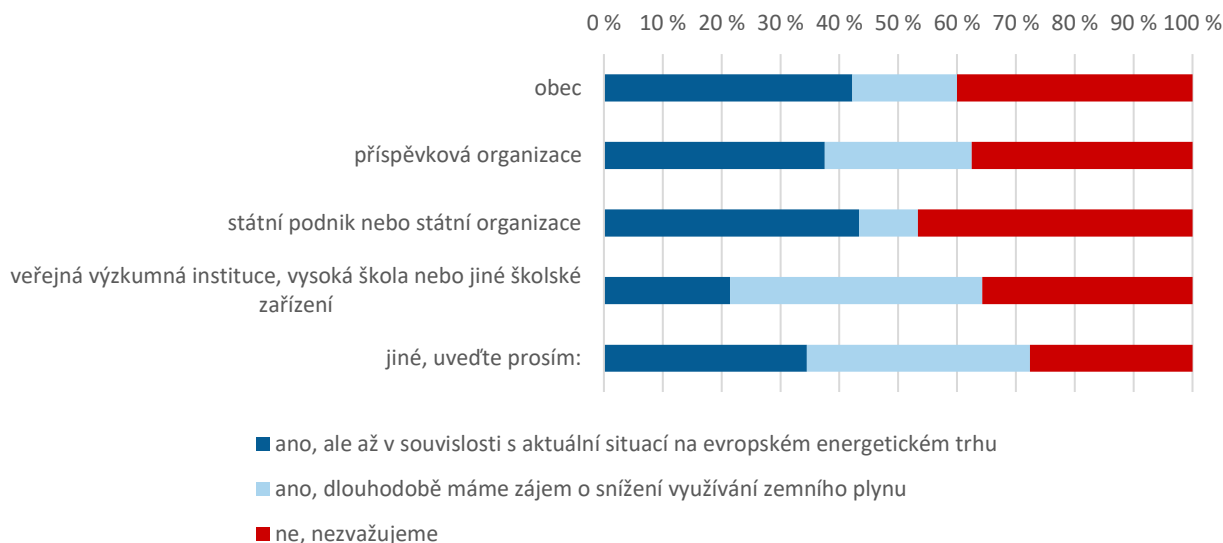
Graf 24: Odpovědi na otázku zda respondenti zvažují v následujících pěti letech investice vedoucí ke snížení využívání zemního plynu. N = 457

Odpovědi se v závislosti na typu instituce mírně odlišují, variabilita je ale spíše nízká. Nejvíce „konzervativní“ jsou v těchto úvahách znovu představitelé státních podniků a organizací, u kterých o změně uvažuje pouze cca 53 % respondentů. Naopak největší zájem o investice vedoucí ke snížení využívání zemního plynu vykazují respondenti z kategorie „jiné“. Jak bylo uvedeno výše, jde především o organizační složky státu a v menší míře církevní právnické osoby a další organizace.

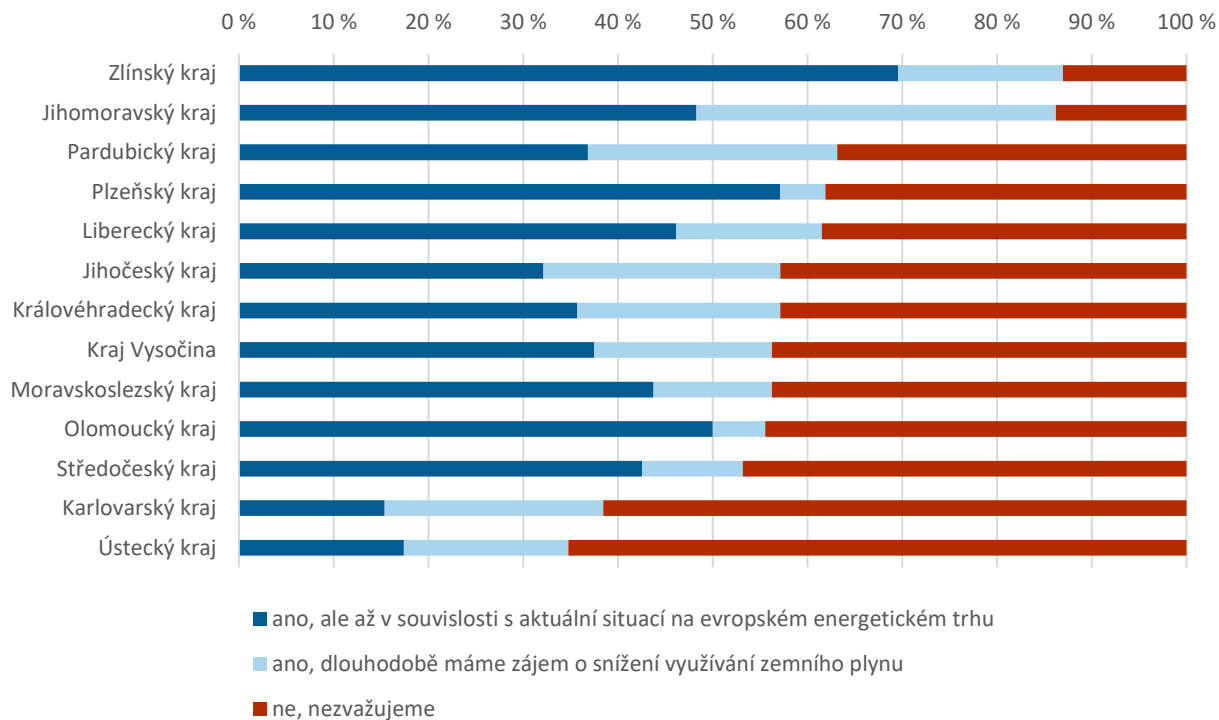

Graf 25: Zvažování investic vedoucích ke snížení využívání zemního plynu dle typu respondentů. N = 328

Z regionálního pohledu (omezeného opět pouze na obce) lze pozorovat výrazně vyšší zájem o investice vedoucí ke snížení využívání zemního plynu především ve Zlínském a Jihomoravském kraji. Naopak výrazně nižší je tento zájem v případě (rovněž sousedních) krajů Karlovarského a Ústeckého. U ostatních krajů uvažují o investicích tohoto typu představitelé přibližně tří pětin obcí, kteří odpověděli na dotazník.

Graf 26: Zvažování investic vedoucích ke snížení využívání zemního plynu dle krajů. N = 315

V předposlední, otevřené otázce byli respondenti požádáni, aby vlastními slovy uvedli, jaké oblasti podpory a/nebo typy podporovaných aktivit by měly být pro řešení aktuální situace akcentovány. K této otázce poskytlo validní odpovědi 155 respondentů.

Velká většina respondentů ve své odpovědi spíše opakuje odpovědi, které poskytli v předchozích otázkách. Celkem 40 % respondentů akcentuje problematiku zavádění OZE, a většinově se explicitně zmiňuje především o podpoře fotovoltaiky, případně i se systémy na ukládání energie. Menší část respondentů v této souvislosti zmiňuje také podporu výroby energie z biomasy; v jednom případě je akcentováno energetické využívání odpadů. Menší počet respondentů (cca 29 %) explicitně uvádí potřebu snižování energetické náročnosti budov, a to především prostřednictvím zateplování a výměny oken a dalších výplní. Celkem 38 respondentů (25 %) ve své odpovědi konkrétně rozpracovává především potřebu výměny starých zdrojů tepla za nové, účinnější a nevyužívající zemní plyn. Více než polovina těchto respondentů explicitně poukazuje na potřebu instalace tepelných čerpadel. Jen menší část respondentů (19) formulovalo odpověď, která nebyla zpracována v předchozích otázkách, část těchto odpovědí je ovšem v kontextu OPŽP irelevantní (např. podpora jaderné energetiky). Několik respondentů zmiňuje potřebu výstavby nových budov pro veřejné instituce, které budou energeticky efektivnější (např. pasivní standard). Tři respondenti zdůrazňují (mimo jiné) podporu zelených střech v komplexních projektech. Další respondenti se zaměřují kupříkladu na podporu komunitních energetických systémů (včetně rozvodů a řízení, tedy nikoliv pouze lokální zdroje) a podpory energetické soběstačnosti na úrovni obcí nebo problematiku stínění budov. Přibližně 29 % respondentů poskytlo spíše obecné odpovědi nebo odpovědi směřující k podmínkám a procesům výzev, tyto nebyly dále zpracovány. Kompletní seznam odpovědí je uveden v příloze.

V závěru dotazníku měli respondenti příležitost formulovat konkrétní doporučení ve vztahu k plánování příštích výzev v rámci OPŽP 2021 – 2027. Celkem bylo získáno 145 validních odpovědí, část z nich spíše poskytovala obecnou (pozitivní nebo negativní) zpětnou vazbu k působení programu bez detailnějšího rozpracování. Není překvapivé, že se řada respondentů v této otázce zaměřila především na otázku snižování byrokratické zátěže a administrativy spojené s podáváním i implementací projektů a se zlepšením komunikace s žadateli a příjemci. Toto téma zmiňuje v nějaké formě přibližně polovina respondentů, většina ovšem spíše obecněji. Mezi konkrétnějšími odpověďmi směřujícími na otázku administrativní zátěže a byrokracie jsou návrhy k úpravám konkrétních podmínek některých výzev nebo také relativně častý požadavek na realizaci komplexních projektů. Tematicky příbuzné jsou odpovědi, které se zaměřují především na otázku harmonogramů a načasování (15 respondentů) – a to jak co se týče samotného procesu (prodloužení lhůt nebo naopak zrychlení administrace), tak i obecněji k plánu výzev, tj. požadavky na včasné zveřejňování očekávaného harmonogramu výzev. Řada respondentů (cca pětina) se věnuje otázce výše spolufinancování – tedy požaduje její navýšení. Obdobně se potom část respondentů (14) v odpovědích zaměřuje na uznatelnost výdajů, která má dvě roviny. První jsou požadavky na rozšíření okruhu uznatelných nákladů (např. DPH nebo náklady spojené s přípravou investice a projektu), druhou potom limity na jednotlivé typy nákladů – tedy především pružnější

zohledňování vývoje cen na trhu. Spíše ojediněle se připomínky zabývají rozšiřováním okruhu aktivit, které by v tomto kontextu měly být podporovány (často ale tyto komentáře vycházejí spíše z toho, že respondent nemusí být dostatečně seznámen s celým programem a/nebo s dalšími programy podpory v této oblasti – viz např. připomínky ve vztahu k podpoře FVE pro rodinné domy, tato podpora je ale řešena v jiném programu). Část respondentů formuluje konkrétní připomínky k nastavení, procesům a podmínkám výzev, do kterých předkládali své projekty – např. nastavení „vzorců“ pro výpočet výše dotace, který v konkrétním případě nezohledňuje specifika investice nebo podpora netypických projektů, resp. individuálních a specifických řešení. Několik respondentů zmiňuje, že by bylo přínosné, kdyby byla publikována vzorová technická řešení nebo metodiky jak postupovat v památkově chráněných budovách.